

Univerzita Palackého v Olomouci
Pedagogická fakulta

Katedra technické a informační výchovy

Bc. Libor Stavinoha

Problematika profesní orientace
ve vzdělávání sluchově postižených

Diplomová práce

Vedoucí práce:

Mgr. Martin Havelka, Ph.D.

Olomouc 2016

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci vypracoval samostatně. Všechny zdroje, internetové zdroje, prameny a literaturu, z nichž jsem při vypracování diplomové práce čerpal, řádně cituji a uvádím v seznamu použité literatury.

Ve Valašském Meziříčí dne 10. 5. 2016.

Libor Stavinoha

Poděkování:

Na tomto místě bych velice rád poděkoval panu Mgr. Martinu Havelkovi, Ph.D., za odborné vedení, cenné připomínky, rady a čas, které mi poskytl při vypracování této diplomové práce.

Obsah

Úvod	2
I Teoretická část	4
1 Vymezení základních pojmů týkajících se problematiky sluchového postižení	4
1.1 Výskyt sluchového postižení v populaci.....	4
1.2 Klasifikace sluchových vad	5
1.3 Faktory působící na formování osobnosti sluchově postižených.....	7
1.4 Komunikace sluchově postižených	9
1.4.1 Odezírání	10
1.4.2 Mluvený jazyk.....	12
1.4.3 Daktylní abeceda	13
1.4.4 Znakový jazyk.....	14
1.4.5 Znakovaný jazyk.....	15
2 Systém vzdělávání sluchově postižených	16
2.1 Legislativa výchovně vzdělávacího procesu žáků se sluchovým postižením	16
2.2 Výchovně - vzdělávací soustava pro vzdělávání žáků se sluchovým postižením.....	17
2.3 Raná péče	18
2.4 Předškolní vzdělávání	19
2.5 Základní školy pro sluchově postižené.....	20
2.6 Střední školy pro sluchově postižené	21
2.7 Vysokoškolské vzdělávání pro sluchově postižené.....	21
2.8 Integrované vzdělávání.....	22
3 Profesní orientace s ohledem na sluchově postiženého jedince	24
3.1 Volba povolání	24
3.2 Výchova k volbě povolání	24
3.3 Jaké mají žáci (obecně)při volbě povolání těžkosti.....	24
3.4 Organizace přípravy žáků na volbu povolání.....	27
3.5 Role školy při procesu volby povolání sluchově postižených	28
3.5.1 Výchovný poradce.....	28
3.5.2 Metodik prevence.....	29
3.5.3 Speciální pedagog.....	29
3.5.4 Školní psycholog	30
3.5.5 Rozdíl mezi školním psychologem, výchovným poradcem, speciálním pedagogem a metodikem prevence.....	32
3.6 Přijímací řízení ve školním roce 2015/2016	33
3.6.1 Kdy a kam podat přihlášku	33
3.6.2 Informace o středních školách.....	33
3.6.3 Přihláška na střední školu pro sluchově postižené.....	34
3.6.4 Výsledky přijímací řízení.....	34
3.6.5 Zápisový lístek	34
4 Pracovní uplatnění sluchově postižených	36
4.1 Historie	36
4.1.1 Před druhou světovou válkou.....	36
4.1.2 Po druhé světové válce	36
4.1.3 Po roce 1989.....	36
4.2. Aktuální problémy v současné době.....	37
II. APLIKAČNÍ ČÁST	40
5 Charakteristika, metodologie a cíle výzkumného šetření na ZŠ a SŠ	40
5.1 Charakteristika výzkumného šetření	40
5.2 Cíle výzkumného šetření.....	40
5.3 Metodologie výzkumného šetření	40

5.4 Charakteristika výzkumného vzorku – výzkum na ZŠ a SŠ.....	41
6 Zpracování výsledků výzkumného šetření na ZŠ pro sluchově postižené	42
7 Zpracování výsledků výzkumného šetření na SŠ pro sluchově postižené.....	59
8 Shrnutí výsledků výzkumného šetření na ZŠ a SŠ	74
9 Případové studie - vybraní sluchově postižení spolupracovníci autora práce.	77
<i>Závěr</i>.....	78
10 Seznam použitých zdrojů:.....	79
11 Anotace	81
12 Seznam příloh.....	82

Úvod

Každý člověk prožívá ve svém životě okamžiky, které pro něj mají velký význam a dosah. Kromě jiného je to volba povolání, příprava na povolání a nástup do zaměstnání. Všechny tyto okamžiky jsou součástí dlouhodobého procesu profesní orientace a pracovní integrace. Profesní orientace se chápe jako integrální součást výchovně vzdělávacího procesu a komplexní péče o žáka v moderní škole, jako součást pokračující výchovy, vzdělávání, ekonomického vedení a individuální péče o jedince.

Každý jedinec prožívá rozhodování o svém pracovním zařazení a uplatnění jinak. Dnes patří otázka volby povolání k těm, které mají velký psychologický, ekonomický a společenský význam. Usilujeme o to, aby se volba povolání stala záměrným procesem, jehož vlivu by podléhalo dítě po celou dobu školní docházky, aby se volba povolání nestala jen náhodnou či jednorázovou záležitostí.

Zároveň nesmíme zapomínat ani na otázku spokojenosti. Každý spokojený člověk je do práce daleko více motivován než nespokojený. Pokud má zaměstnanec lepší motivaci, pracuje s lepší chutí a taky dosahuje mnohem lepších pracovních výsledků.

Správná profesní orientace má na člověka dalekosáhlý vliv a významně ovlivňuje jeho budoucnost. Jedinec, který si vybral vhodné povolání má předpoklady být vyrovnanou osobností, s pocitem samostatnosti a společenské hodnoty své práce, má pocit sociální jistoty.

Naopak, není-li profesní zaměření dořešeno, objevují se disharmonie možností a povinností, nespokojenost s prací, neklid, nejistota, konfliktní situace a pocity méněcennosti.

Příprava na povolání nemusí být přímočará, někdy může vést různými oklikami a do značné míry je i prověrkou vztahu mladého člověka k vytouženému oboru. Pokud se žák nedostane na vytouženou školu, může být tak zklamaný, že už se ani nepokusí o změnu. Jiný naopak tuto zmařenou šanci dokáže využít. Rozšíří si obzory v novém oboru a uvědomí si, že sám musí bojovat o změnu, aby se ke zvolenému oboru dostal.

V naší společnosti žijí lidé rozmanitého postižení, pro které je vhodný výběr povolání a pracovního uplatnění problémem daleko složitějším než pro zdravé lidi. Jde o všechny občany zdravotně postižené, o lidi postižené smyslovými, mentálními či jinými poruchami. Také tito lidé chtějí pracovat a přiměřeně se uplatnit ve společnosti.

Mne zaujala problematika profesní orientace sluchově postižené mládeže natolik, že jsem se rozhodl zabývat se tímto tématem podrobněji ve své diplomové práci.

Při shromažďování materiálů k této práci jsem zjistil, že teoretických příspěvků k profesní orientaci žáků se sluchovým postižením je poměrně dostatek. Využil jsem také

poznatků z obecné pedagogiky a psychologie. Teoretické poznatky jsem doplnil výzkumem na Speciálních školách pro sluchově postižené. Uvědomil jsem si, že cílem výchovně vzdělávacího procesu je vychovat jedince, kteří budou schopni uplatnit se ve svém životě a na pracovním trhu.

Práce je členěna na dvě části. Cílem práce v teoretické části je sestavení poznatkové báze problematiky profesní orientace ve vzdělávání sluchově postižených. Zaměřil jsem se na základní pojmy, popisují vzdělávání sluchově postižených, dále profesní orientaci, přijímací řízení a pracovní uplatnění sluchově postižených.

V aplikační části práce je cílem realizace výzkumného šetření zaměřeného na zjištění, jaké představy a postoje vzhledem k problematice volby profesní orientace mají žáci se sluchovým postižením a jak tuto problematiku vnímá jejich rodina. Nakonec popisují případové studie některých mých sluchově postižených spolupracovníků.

I Teoretická část

1 Vymezení základních pojmů týkajících se problematiky sluchového postižení

1.1 Výskyt sluchového postižení v populaci

Vzděláváním, výchovou a rozvojem jedinců se sluchovým postižením se zabývá **surdopedie** – je to slovo složené z latinského slova *surdus* (hluchý) a řeckého *paidea* (výchova). Obor Surdopedie je zařazený mezi speciálně pedagogické disciplíny. Surdopedie úzce spolupracuje s ostatními pediemi (logopedie, somatopedie, tyflopédie, psychopedie, etopedie, či osoby s kombinovaným postižením) ale i s ostatními obory (obecná pedagogika, biologie, psychologie, sociologie a filozofie). Z medicínských oborů spolupracuje zejména s pediatrií, ORL, a foniatrií. Z humanistických oborů spolupracuje například se sociologií a lingvistikou. Surdopedie nadále spolupracuje i s technickými obory (sluchová proetika) díky možnosti korekce sluchových vad pomocí sluchadel či kochleárních implantátů. (1)

Hlavním objektem surdopedické péče jsou osoby se sluchovým postižením. Dalšími objekty jsou lidé s přidruženými či kombinovanými vadami (neslyšící s poruchou autistického spektra, hluchoslepí, neslyšící s mentálním postižením atp.). Lidé se sluchovým postižením tvoří velmi různorodou skupinu. Ta se rozlišuje podle stupně a typu sluchového postižení. Termín sluchově postižený zahrnuje několik základních skupin: neslyšící, nedoslýchavé a ohluchlé. Každá z vyjmenovaných skupin má různorodou kvalitu. Konkrétní kvalitu těchto skupin limitují další faktory, jimiž jsou kvalita a kvantita, věk (kdy k postižení došlo), mentální dispozice každého jedince, péče (která jedinci byla věnována) a další přidružené postižení. (1)

Skutečnost, že osoby jsou neslyšící případně nedoslýchavé lze rozdělit podle mnoha různých oborů. Každý obor se na toto postižení dívá trochu jinak. (1)

Dle **medicínského** hlediska se všechny poruchy funkce sluchového orgánu vyhodnocují jako sluchové postižení. Následně se vymezují kategorie závisující na postižení funkce sluchového orgánu. Důležitá je kvalita a kvantita sluchového vnímání. (1)

Dle **sociokulturního** hlediska se zaměřujeme především na sebepochopení a sebepojetí neslyšících lidí. Řada takto postižených lidí nechce být zařazena mezi sluchově postižené. Tito lidé chtějí být příslušníky jazykové a kulturní menšiny, která využívá svůj vlastní znakový jazyk. Lidé v této skupině se označují jako Neslyšící s velkým „N“. Je to na základě kulturní definice hluchoty. (1)

Z hlediska somaticko-funkčních postižení je sluchové postižení u lidí jedním z nejčastějších postižení vůbec. V roce 2005 bylo podle světové zdravotnické organizace

(WHO) diagnostikováno středně těžké až těžké sluchové postižení u 278 miliónů lidí. Podle údajů, které uvádí firma Widex je na světě více než 500 miliónů lidí se sluchovým postižením. Firma Widex se zabývá výrobou a prodejem sluchadel. Je jednou z nejrozšířenějších ve svém oboru. Podle dalších odhadů se počet lidí kolem roku 2015 navýší na 700 miliónů se sluchovým postižením. (1)

Podle dostupných zdrojů je v České republice odhadován počet sluchově postižených lidí zhruba na 300 000. Největší část lidí ze sluchově postižených tvoří nedoslýchaví. Většina lidí se stala nedoslýchavými postupem času na základě zhoršení sluchu ve vyšším věku. (1)

Za sluchové postižení považujeme sociální důsledek takové ztráty sluchu, kterou nejsme schopni plně nahradit kompenzačními pomůckami. Toto postižení negativně ovlivňuje kvalitu života člověka s handicapem. Je potřeba rozlišovat termíny sluchová ztráta, sluchová porucha, vada sluchu a případně další. Tyto termíny určují přímé specifické postižení člověka. Termín sluchové postižení je tedy sociálním důsledkem vyplývajícím z konkrétního sluchového postižení. (3)

Je značný rozdíl mezi člověkem, který má určité sluchové postižení od narození nebo například po úrazu a člověkem který, během života sluchové postižení získá. Bez možnosti sluchové postižení kompenzovat, nebo jen velmi obtížně kompenzovat hovoříme o prelingviální sluchové ztrátě. Prelingviální sluchová ztráta jedinci způsobí zásadní obtíže v osvojování mluveného jazyka. Tímto fenoménem dochází k překážkám v komunikaci mezi intaktní společností a jedincem se sluchovým handicapem (včetně rodiny). Ke komunikačním bariérám dochází, i když jedinec sluchové postižení získá v pozdějších letech života. Bariéra ovšem není tak závažná jako u jedince, který se sluchovým postižením narodí. Vytvořená komunikační bariéra má vliv i na psychiku jedince. Nejvíce je zasažena oblast narušených mezilidských vztahů a z nich pramenící obtíže v socializaci. Handicap sluchového postižení se objevuje i v jiných oblastech života. Vyskytují se problémy při získávání sociálního a ekonomického statusu, obtíže v partnerských vztazích, při zakládání rodiny popřípadě obtíže související s neodpovídající životní perspektivou. (3)

1.2 Klasifikace sluchových vad

Kritéria na diferenciaci sluchových postižení jsou různorodá. Těmto kritériím pak odpovídá výskyt mnoha různých klasifikací. Pro vymezení jednotlivých skupin vycházím z dělení sluchových vad. Přikláníme se k dělení sluhových vad dle vzniku a stupně postižení. (1)

Z hlediska určení vzniku sluchového postižení rozlišujeme dvě základní skupiny. Jedna skupina je periferní nedoslýchavost či hluchota a druhou skupinou je centrální nedoslýchavost či hluchota. (1)

Periferní nedoslýchavost (hluchota)

Tento druh sluchového postižení se dělí:

- převodní nedoslýchavost
- percepční nedoslýchavost

Převodní (induktivní) nedoslýchavost – Je postižení vyznačující se tím, že sluchové buňky jsou v pořádku. Tyto buňky ovšem nejsou stimulovány zvukem a to z důvodu, že přenosu zvuku brání nějaká překážka ve středouší. Překážku může například tvořit nahromaděný ušní maz nebo zvětšená nosní mandle. Zvětšená nosní mandle způsobí poruchu ventilace středouší přes Eustachovu trubici. Nashromážděný ušní maz ztuhne v pevnou mazavou látku. Mazavá látka zapříčiní, že dojde k ucpaní zvukovodu. Mezi další příčiny vzniku převodních vad řadíme: opakované záněty středního ucha, perforace bubínku, otosklerózou. (2)

Percepční (senzorieurální) nedoslýchavost – vzniká při poškození vnitřního ucha, sluchových buněk či sluchového nervu. Dále se percepční vady sluchu rozlišují na kochleární a retrokochleární. Kochleární vady vznikají důsledkem poruchy přeměny zvuku na elektrický signál. Tento děj vzniká ve vnitřním uchu. Percepční vady sluchu jsou vázány na funkci smyslového epitelu vnitřního ucha, sluchového nervu a sluchové dráhy. Tyto tři funkce mezi sebou spojují periferní a centrální část sluchového analyzátoru. Převodních poruch sluchu je mnohem méně než percepčních poruch. Percepční poruchy jsou daleko závažnější. Jejich léčba je komplikovanější. Komplikace jsou jak při diagnostice tak následně i léčení. (2)

Smíšenou (mixta) nedoslýchavost – při vzniku smíšené poruchy sluchu se kombinují v různém stupni a zastoupení jak převodní tak percepční poruchy sluchu a jedinci způsobují vážné sluchové problémy. (1)

Centrální nedoslýchavost či hluchota - do této skupiny jsou zařazeny všechny nejrůznější sluchové defekty, které vznikají různými procesy a postihují korový či podkorový systém sluchových vad. Jde o to, že náš mozek nedokáže správně zpracovat zvukový signál. (2)

Z hlediska kvantity slyšeného zvuku se setkáváme s různými hodnotami. Tyto hodnoty nám určují stupeň postižení sluchu. Jednotlivé sluchové postižení určujeme podle sluchové ztráty. Sluchová ztráta se uvádí v decibelech a je měřena pomocí audiometrie. (2)

Tabulka č. 1 Klasifikace sluchových vad dle WHO

Poškození sluchu	Klasifikace vady
0 – 25 dB	Normální sluch
25 – 40 dB	Lehké poškození sluchu
41 – 60 dB	Střední poškození sluchu
61 – 80 dB	Těžké poškození sluchu
81 dB a více	Velmi těžké poškození sluchu až hluchota

Tabulka č. 2 Poškození sluchu podle ztráty v decibelech pro vzdušné vedení v oblasti řečových frekvencí

Klasifikace vady	Poškození sluchu
Normální stav sluchu	0 dB – 20 dB
Lehká nedoslýchavost	20 dB – 40 dB
Středně těžká nedoslýchavost	40 dB – 60 dB
Těžká nedoslýchavost	60 dB – 80 dB
Velmi těžká nedoslýchavost	80 dB – 90 dB
Hluchota komunikační (praktická)	90 dB a více
Hluchota úplná (totální)	bez audiometrické odpovědi

Za normální sluch považujeme slyšení těch nejslabších zvuků v našem okolí z audiometrického hlediska. Z tohoto tvrzení vyplývá, že zdravý jedinec slyší a rozumí bez problémů šeptané řeči, slyší šumění listí ve větru nebo slyší tikot hodinek. Při sluchové ztrátě v rozmezí 26 – 60 dB se jedná o lehké a středně těžké sluchové postižení. Při tomto stupni postižení má jedinec komunikační obtíže v hlučném prostředí (například mluví více lidí najednou, mluví vedle cesty, kde jezdí auta). (2)

V rozmezí 61 dB a více dB je těžké poškození sluchu. Nad 81 dB je velmi těžké poškození sluchu až hluchota. Při takovémto poškození sluchu se jen velmi zřídka bez kompenzačních pomůcek objevují reakce na mluvenou řeč, případně hlasitý zvuk. Za hlasité zvuky považujeme například zvuk vysavače, mluvenou řeč, hudbu z reproduktoru. (2)

Za praktickou hluchotu označujeme stav, kdy ztráta sluchu překročí 90 dB. Takto postižený jedinec nereaguje na zvuky, jako jsou například zvuk motoru sekačky, zvuk motoru u auta ve vyšších otáčkách atp. (2)

1.3 Faktory působící na formování osobnosti sluchově postižených

Lidská osobnost zahrnuje celou řadu psychických jevů. Osobnost je několikanásobně podmíněna a vytváří se po celý průběh vývoje jedince. Vývoj osobnosti ovlivňují vnější

a vnitřní vlivy. Osobnost člověka je hlavně podmíněna biologicky a to tak, že psychické jevy člověka jsou upoutány v organismu. Psychické jevy jsou projevem činnosti nervové soustavy. Z této skutečnosti se odvíjí jedinečnost psychiky konkrétního člověka (základní charakteristika temperamentních vlastností je přímo závislá na činnosti vyšší nervové soustavy). Genetická výbava jedince má na osobnost člověka další podstatný vliv. Genetika působí na další řadu podstatných charakteristik psychiky. Řadíme mezi ně: úroveň inteligence, zvýšené riziko určitých duševních chorob a některé dysfunkce. Důležitou roli hraje také celkový vzhled jedince. Vzhled je podstatný pro následné získávání sociálních vztahů. Tyto sociální vztahy mohou být vzhledem buď přitahovány či odpuzovány a dítě to následně může silně poznamenat. (14)

Neodmyslitelný vliv pro formování osobnosti má sociální faktor. Lidská bytost se vyvíjí až právě v kontaktu s ostatními lidmi. Nejvíce se člověk vyvíjí v primární rodině, protože rodiče velmi ovlivňují své dítě a tím formují jeho osobnost. Ovlivňováním myslíme nejen cílevědomé předávání informací (zákazy, příkazy), ale i působení neverbální komunikace, hlavně jak se k dítěti ve specifických situacích chováme a jak dítě vnímáme. Dále je pro vývoj osobnosti dítěte důležité, kolik a jaké podněty na něj působí v rodinném prostředí. Velice důležitým faktorem pro vývoj osobnosti je také jeho vlastní aktivita, reakce na působení kolem něj, na vztahy, jeho vlastní činnost, která vyvolá odezvu okolí (negativní, pozitivní), prožívání vlastní činnosti i toho jak na ni okolí reaguje (14)

Biologický faktor, genetická výbava a sociální faktor to vše vede k sebeuvědomění a formování představy o své osobě a sebehodnocení. Z těchto základů se formuje osobnost každého jedince. Každý člověk na světě má svoji specifickou osobnost. Každá osobnost má své specifické charakterové vlastnosti, vědomosti, způsoby chování, schopnosti a dovednosti. U sluchově postižených jedinců tomu není jinak. Všichni sluchově postižení jedinci mají svoji specifickou osobnost. U sluchově handicapovaných lidí nepostihuje jejich postižení pouze určitý orgán, ale postihuje celou osobnost neslyšícího. Tímto postižením vytváří specifickou sociální situaci. (14)

Sluchové postižení reprezentuje v psychické oblasti základní omezení v oblasti předpokladů k rozvoji normálních funkcí. Existuje velká pravděpodobnost, že díky handicapu vznikne i psychická odchylka. Na závažnosti sluchového postižení záleží, jak velká psychická odchylka vznikne. Pochopitelně u nedoslýchavého je vznik psychické odchylky jednoznačně nižší než u zcela neslyšícího. Proto sluchově postižené lidi nemůžeme zařadit do jedné skupiny, obzvláště pokud se pokusíme popsat jejich specifika a odlišnosti. Tato specifika a odlišnosti mají vliv na řešení a zvládnutí jejich každodenních problémů. Psychickou oblast mohou

následně ovlivnit i různé činitele vnějšího prostředí. Některé osobnostní nápadnosti mohou, ale nemusí být ovlivněny jejich postižením. Psychické zvláštnosti jsou v některých případech stejné. Zvláštnosti mají spoustu společných znaků, ale každý jedinec je může prožívat jinak. (14)

Prostředí kde jedinec vyrůstá a žije, má obrovský vliv na vývoj osobnosti. V prostředí kde se pohybuje, dostává různé podněty pro svůj rozvoj. Prostředí také poskytuje spoustu různých příležitostí k získání potřebných zkušeností. Vše zde výše napsané o prostředí se zdá být samozřejmostí. V reálném životě je tomu většinou naopak. Prostředí, kde se postižený jedinec vyskytne, většinou není připraveno se o postiženého adekvátně postarat a rodiče se nedokážou s tímto faktem vyrovnat. V určitých následujících fázích probíhají typické reakce rodičů, když zjistí, že se jim narodilo postižené dítě. Dobu, po které je dítě konečně uznáno jako dítě s postižením, můžeme označit jako období krize rodičovské identity. (14)

1.4 Komunikace sluchově postižených

Komunikační kompetence a jejich zprostředkování mezi neslyšícími a intaktním společenstvím je jedním z cílů surdopedie. Neslyšící lidé si potřebují osvojit přiměřené řečové, komunikační a sociální kompetence. Osvojení těchto kompetencí je důvodem, aby si neslyšící člověk dokázal osvojit kulturní hodnoty a vybudovat nezávislou existenci v zemi původu. (17)

Komunikační kompetence jsou definovány systémem pravidel produkování promluv a jejich porozumění. Jazykovou kompetenci každého jedince tvoří znalost komunikačních pravidel a schopnost tato pravidla prakticky používat. Komunikační kompetence je schopnost člověka komunikovat na základě všech jeho mentálních předpokladů. Mezi komunikační kompetence řadíme například schopnost zvolit přiměřené komunikační prostředky a postupy v určité situaci a uvědomit si své kulturní hodnoty a postoje. Úspěšný proces komunikace mezi lidmi je přímo závislý na vzájemné znalosti komunikačních prostředků z různých společenských skupin nebo i různých kulturních společenství. Jedinec, který ovládá komunikační kompetence, zná a dodržuje komunikační normy v rámci dané kultury. (17)

Poškozením funkce sluchového analyzátoru může dojít ke sluchovému postižení. Tento handicap daného jedince více či méně omezuje v mezilidské komunikaci a tím dochází k mnohým problémům mezi handicapovaným jedincem a intaktní společností. Sluchové postižení se od jiných typů postižení (tělesného, mentálního, zrakového a jiných) liší zejména tím, že není na první pohled viditelně rozeznatelné. Díky tomu má laická veřejnost často velmi zkreslené představy o tomto postižení. Laická veřejnost většinou vůbec netuší o jeho závažnosti a komplikacích osob se sluchovým postižením. (3)

Oblast komunikace v závislosti na své velikosti ovlivňuje sluchová vada. Vliv sluchové vady je u lehkých a středně těžkých vad (lehká a středně těžká nedoslýchavost) menší než u těžkých sluchových vad (těžká nedoslýchavost, praktická hluchota, úplná hluchota). U těžkých sluchových vad je zásadní zvolit správný komunikační systém, jiný než používá většinová zdravá společnost. Pro osoby se sluchovým postižením je velmi důležité, aby volba komunikačního systému byla zvolena tak, aby respektovala možnosti, přání a potřeby osoby s handicapem. Komunikace by měla sama o sobě být promyšleným krokem. (12)

Ve volbě komunikačního systému hraje významnou roli zásada včasnosti. Zásada včasnosti obvykle souvisí s včasnou diagnostikou a diferenciací sluchové vady. Musíme si uvědomit, že vhodně zvolený komunikační systém ovlivňuje kvalitu života sluchově postiženého po celou jeho dobu. Ohledně komunikace nemůžeme opomenout zásadu komunikativnosti a zásadu rozdílu podle upřednostňovaného komunikačního stylu. (12)

1.4.1 Odezírání

Na prvním místě v interkulturní komunikaci je odezírání. Odezírání hlásek, mluvené řeči a metajazykových prostředků představuje získání informací zrakem a pochopení jejich významu na základě neverbální komunikace (pohyb pusy, mimika obličeje, gestikulace rukou, celkové postoje těla, situačních faktorů a souvislosti obsahu mluveného slova). (13)

Na kombinaci vrozených vloh a vrozených předpokladů je podmíněna kvalita odezírání člověka se sluchovým handicapem. Na základě tohoto zjištění se dá vlastně říci, že odezírání se nedá naučit. Osoba se sluchovým postižením, která má lepší vloh pro odezírání, bude vždycky u odezírání lepší než stejně postižený člověk, který tyto vloh nemá. Tato osoba bude lepší i poté co bude docházet k nácviku odezírání. (13)

Odezírání se provádí na bázi kinémů. Základ kinémů vychází z pohybů mluvidel. Pohyby mluvidel přebírají funkci signálů zvukové řeči. U nás v České republice je odezírání ještě složitější než jinde ve světě. Je to proto, že používáme Český jazyk, kde počet kinémů není stejný jako počet fonémů (hlásek). V konečném důsledku z toho vyplývá, že ne každá hláska má svůj vlastní typický pohyb mluvidel. Např. skupina hlásek p, b, m vychází ze stejného kinému. Oproti tomu jiné hlásky jako například k, g, h, ch nemají kiném žádný nebo je jen velmi obtížné jej identifikovat pomocí odezírání. Tento fakt je kompenzován tím, že jedinec se sluchovým handicapem odezírá slovo v jednom kuse. Tím pádem hlásky, které jdou rozpoznat lehce, pozná a zbytek si domyslí v kontextu řeči. V odborné literatuře se dočteme, že všechny samohlásky jsou perfektně rozeznatelné a ze souhlásek jde správně určit zhruba třetinu. (13)

Odezírání ovlivňuje řada faktorů. Nejzákladnější rozdělení je na vnější a vnitřní faktory.

Vnější podmínky odezírání

Do vnějších podmínek odezírání zařazujeme všechny podmínky, které zlehčují komunikaci se sluchově handicapovaným člověkem. Pro dobrou komunikaci s osobou sluchově postiženou je dobré tyto faktory znát. Jde hlavně o to, aby sluchově postižený jedinec byl schopen dobře sledovat obličej mluvčího. (12)

Podle seznamu použitých zdrojů se jedná o tyto faktory (12):

- Udržování zrakového kontaktu po celou dobu komunikace.
- Intenzita a směr světla. Tvář mluvčího musí být dostatečně osvětlena. Nejlepší možnost je, když je tvář mluvčího osvětlena zepředu, tak aby se nevytvořily stíny. Nejhorší situace by nastala, kdyby světlo oslňovalo sluchově handicapovaného.
- Komunikační vzdálenost. Pokud bude moc krátká nebo moc velká tak nebudeme schopni odezírat, nebo dost špatně. Vhodná vzdálenost se udává kolem dvou metrů. Komunikační vzdálenost má každý individuální. Míra komunikační vzdálenosti je přímo závislá na osvětlení prostoru, míře zkušenosti mluvčího a odezírající osoby.
- Výšková úroveň komunikujících osob. Nejlepší je, pokud komunikující jsou stejně vysokí lidé, protože vyslovené kinémy mají úplně jinou podobu při pohledu shora nebo zdola. Obzvláště pro děti, které se teprve odezírání učí.
- Zvláštnosti artikulačních orgánů. Mezi ně řadíme postavení zubů nebo různě vychýlenou buď horní, nebo dolní čelist. Tyto problémy mohou rozpoznávání kinému odezírajícímu člověku hodně ztížit.
- Samotná artikulace. Při samotné artikulaci bychom neměli nějak přehnaně nebo nedostatečně artikulovat. Artikulace by měla být přirozená a přiměřená. Jakákoliv špatná artikulace zhoršuje odezírání.
- Tempo řeči musíme přizpůsobit komunikačním schopnostem sluchově handicapovaného jedince. Vhodné je ze začátku konverzace držet tempo řeči mírně zpomalené a postupně zvyšovat tempo až k normální rychlosti.
- Různé překážky, které ovlivní výkon mluvčího. Řadíme mezi ně ruce před ústy, sluneční brýle, jídlo, cigareta, vousy a podobně.
- Samotná mluva. Při komunikaci bychom měli mluvit spisovně. Slova, která v mluvě používáme, by se měla blížit možnostem, schopnostem a věku sluchově postiženého. Pokud budeme používat jednotlivá izolovaná slova či neúplné věty pak nám sluchově postižený bude stěžet rozumět.

Vnitřní podmínky odezírání

Mezi vnitřní podmínky zařazujeme takové podmínky, které nejsou spojeny s vnějším prostředím, ale jsou spojeny s fyziologickými, psychickými, verbálními a věkovými zvláštnostmi sluchově handicapovaných osob. Dále se tam zařazují podmínky, které se vážou na jejich zkušenosti. Podle seznamu použitých zdrojů řadíme mezi vnitřní podmínky tyto: (12)

- Úroveň vývoje řeči. Tato úroveň je nejvíce ovlivněna stupněm sluchové vady a dobou jejího vzniku. Všeobecně platí, že osoba s postlingvální hluchotou bude odezírat mnohem lépe než osoba postižena už od narození. Stejně tak bude lépe odezírat nedoslýchavý než jedinec s úplnou hluchotou. Pro odezírajícího je tedy velice důležitá dosavadní zkušenost s mluveným jazykem a možnost využít zbytky sluchu. Čím více tím lépe.
- Úroveň centrální nervové soustavy. Zejména pokud se jedná o kombinované, mentální nebo zrakové postižení.
- Dočasný i trvalý stav organismu.
- Kvalita pozornosti, postřeh, schopnost provádět myšlenkové operace, úroveň krátkodobé i dlouhodobé paměti.
- Aktuální psychický stav.
- Přesnost pojmového myšlení.
- Úroveň sociálních vztahů a komunikačních kompetencí.
- Úroveň slovní zásoby, znalost gramatiky a větného kontextu odezíraného jazyka.

1.4.2 Mluvený jazyk

Základním prostředkem pro komunikaci a získávání informací je v intaktní společnosti orální /mluvený/ jazyk. Mluvený jazyk se může vyskytovat v psané či mluvené formě. Všichni neslyšící si osvojují většinový jazyk už od předškolního věku. Každým dnem se s jazykem setkávají a snaží si ho osvojit aspoň v psané formě. Na zvládnutí jazyka se pracuje už v předškolní výchovné péči. Jenže neschopnost slyšet a přijmout zpětnou akustickou vazbu pochopení jazyka velmi ztěžuje. Pochopit český jazyk pouze vnímáním a produkcí psané formy je extrémně náročné. Český jazyk je totiž velmi složitý a komplikovaný komunikační systém. (12)

U sluchově postižených jedinců je rozvoj orální komunikace posláním logopedické péče. V dnešní době se ovšem logopedické péče dostává nejvíce lidem, kteří jsou nedoslýchaví. Děje se tak na základě toho, že zbytek sluchu jim umožňuje schopnost osvojit si orální řeči a dorozumět se tak s intaktní společností s menšími problémy. (12)

Všechny sluchové handicapy ovlivňují vývoj a dosaženou úroveň řeči. Vývoj komunikačních kompetencí je vlivem sluchové vady buď omezený, přerušovaný nebo opožděný. U nedoslýchavosti to může být například o dva roky. (12)

Orální komunikace u postižených má určité specifické charakteristiky, které se vážou na stupeň sluchového postižení. Artikulace se nevyvíjí stejně samovolně jak u intaktní společnosti, ale je nápadná, velmi často nesrozumitelná, namáhavá a nepřirozená. Artikulace u sluchově postiženého jedince také ovlivňují problémy s dýcháním při tvoření nebo vydávání hlasu. V rámci změněné artikulace můžeme hovořit o audiogenní dyslalii či koprofalii. (13)

U jedinců se sluchovým postižením je hlas poškozený i v oblasti zvukové stránky. U některých lidí bývá hlas posazen nepřirozeně vysoko nebo moc hluboko, případně může být chraptivý, nosový atp. Tím, že tito lidé neumí využít modulační faktory řeči (přízvuk, intonaci, rytmus, pauzy, hlasitost) bývá jejich řeč často monotónní. Snížená schopnost lidí se sluchovým handicapem komunikovat s intaktní společností mluvenou řečí, má za důsledek sníženou možnost sociální integrace do společnosti. (13)

1.4.3 Daktylní abeceda

Jedním z mnoha dalších komunikačních prostředků pro sluchově handicapované je prstová (daktylní) abeceda. V dnešní době je prstová abeceda oficiálně uznána jako jeden z mnoha komunikačních prostředků ve výchovně vzdělávacím procesu sluchově handicapovaných. Prstová abeceda patří mezi vizuálně motorický způsob komunikace. (12)

Prstová abeceda vychází ze soustavy poloh a postavení jednotlivých prstů. V této soustavě má každá hláska či písmeno české abecedy svoje vlastní nastavení polohy prstů. Prstová abeceda není sjednocena. Z tohoto důvodu se může stát, že některá písmena se ukazují jinak, případně může mít některá hláska či písmeno dva i více znaků. Například už mezi Valašským Meziříčím, Ostravou a Olomoucí, které jsou navzájem vzdáleny zhruba 80 km, se nachází rozdíly. (12)

Prstová abeceda se používá buď jednoruční, nebo dvouruční. Použití závisí na tom, zda k vyjádření písmena či hlásky využijeme jednu ruku nebo obě ruce. Jednoruční prstová abeceda je složitější, protože nekopíruje znaky písmen jako obouruční prstová abeceda. Dnes jednoruční abecedu využívají spíše mladí sluchově postižení lidé. V intaktní společnosti je jednoruční prstová abeceda nesrozumitelná, protože nekopíruje tvary písmen české abecedy. V současnosti se využívá jako podpůrný prostředek při výchově a vzdělávání sluchově postižených žáků na základních školách při nácvičce čtení. Velmi pomáhá vizuální fixaci českého jazyka. Dále podporuje analýzu a syntézu slov a jejich zapamatování. Při vyvozování jednotlivých hlásek se

také používá jednoruční abeceda. Dvouruční prstovou abecedu využívají spíše dospělé osoby se sluchovým postižením. Dvouruční prstová abeceda se dá použít při komunikaci s intaktní společností, protože většina jednotlivých poloh a postavení prstů kopírují tvary písmen české abecedy. Pro slyšící populaci je dvouruční prstová abeceda oproti jednoruční prstové abecedě značně srozumitelnější a jednodušší. (12)

Prstová abeceda má své specifické využití při komunikaci se sluchově postiženým člověkem. Nevyužívá se jen při výchovně vzdělávacím procesu. Prstová abeceda se hojně používá v situacích, kdy pro určité slovo chybí znak (města, ulice, pohoří, řeky, jména a příjmení osob, apod.). Používá se dále v situacích, kdy sluchově handicapovaný člověk potřebuje nějaké slovo zdůraznit, nebo aby příjemce informace byl přesně v obraze a věděl, o jaké slovo se nám jedná, například slova cizí. (12)

1.4.4 Znakový jazyk

Je další komunikační prostředek neslyšících. Opět ho řadíme mezi vizuálně motorické způsoby komunikace. Znakový jazyk je vytvořen specifickými vizuálně pohybovými prostředky. Mezi specifické vizuálně motorické prostředky řadíme: tvary ruky, postavení a pohyb rukou, mimika obličeje, pozice hlavy a horní části trupu. Znakový jazyk se řadí mezi přirozený a plnohodnotný způsob komunikace u sluchově postižených. Docela často se můžeme setkat s tvrzením, že jde o mateřský jazyk neslyšících. S tímto tvrzením ovšem nelze souhlasit, protože drtivá většina neslyšících má slyšící rodiče. Rodiče se většinou do chvíle před narozením dítěte se sluchovým handicapem se znakovým jazykem nesešli nebo jen velmi okrajově. Z tohoto důvodu se dítě se sluchovým postižením setká se znakovým jazykem většinou až v rámci předškolní výchovy a vzdělávání. (15)

Český znakový jazyk je zařazen mezi plnohodnotné jazykové systémy. Je ve stejné rovině jako jiné národní jazyky. Splňuje všechny znaky důležité proto, aby mohl být na tuto úroveň zařazen (znakovost, dvojitá členění, produktivnost, systémovost, svébytnost a historický rozměr). Český znakový jazyk je ustálen jak po stránce slovní zásoby, tak i po stránce gramatické. Jde o dialogický jazyk, který nemá svoji psanou podobu. Český znakový jazyk je zcela nezávislý na jazyku intaktní společnosti. Má svoje vlastní gramatická pravidla. (15)

Český znakový jazyk, stejně jako prstová abeceda není sjednocený po celé České republice. Rozdíly ve znakovém jazyce jsou nejen na celonárodní úrovni, ale i na regionální úrovni. Opět mezi Valašským Meziříčím, Olomoucí a Ostravou jsou mírné rozdíly ve znakovém jazyce. Nejmenší možnou jednotkou znakového jazyka je znak. Znak je vyjádřen tvarem ruky, její polohou a následným pohybem, orientací. (15)

1.4.5 Znakovaný jazyk

Znakovaný jazyk zařazujeme mezi uměle vzniklé systémy komunikace mezi neslyšícími lidmi a intaktní společností. Díky tomu, že je zařazen mezi uměle vzniklé jazykové systémy tak je zcela závislý na jazyku většinové společnosti. Znakovaný jazyk používá znaky českého znakového jazyka, ale respektuje slovosled české věty. Znakovaný jazyk nejen, že přesně dodržuje slovosled české věty, ale také překládá slovo po slově, tak jak následují ve větě. Skoro vždy je doprovázen mluvenou řečí. Znakovaný jazyk vznikl na základě lehčí komunikace mezi osobami sluchově postiženými a většinovou společností. (15)

2 Systém vzdělávání sluchově postižených

2.1 Legislativa výchovně vzdělávacího procesu žáků se sluchovým postižením

V České republice existuje zákon 561/2004 Sb. (dále jen **školský zákon**) Tento zákon se zabývá výchovou a vzděláváním osob se sluchovým postižením. Zákon 561/2004 Sb., nazýváme školský zákon. Školský zákon se soustředí na předškolní, základní, střední, vyšší odborné a jiné vzdělávání. Školský zákon obsahuje obecné zásady a cíle vzdělávání, charakteristiky vzdělávacích programů a popis vzdělávací soustavy. V paragrafu 16 školského zákona je zařazeno vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami. Pro speciální pedagogy je důležitý odstavec 6, kde se píše o vytvoření vhodných podmínek, forem a obsahu vzdělávání vzhledem k výchovně vzdělávacím potřebám. Následný odstavec číslo 7 je neméně důležitý. V odstavci číslo 7 se hovoří o používání speciálních učebnic, didaktických pomůcek a kompenzačních učebních pomůcek. Tyto pomůcky může handicapovaný jedinec získat zadarmo. Různé pomůcky poskytuje škola. Podrobnější informace uvádí zdroj. (20)

Další důležitý zákon týkající se lidí se sluchovým postižením je zákon číslo 155/1998 Sb., o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob. V roce 2008 byl zákon novelizován ve znění 384/2008 Sb. V této novele se dočteme že, dětem, žákům a studentům neslyšícím a hluchoslepým se zajišťuje právo na bezplatné vzdělávání pomocí či prostřednictvím komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých lidí dle jiného právního předpisu. (20)

Vyhláška číslo 73/2005 Sb. řeší problematiku vzdělávání dětí, žáků, a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. Obecná ustanovení, která platí pro základní pojmy a definice, najdeme v paragrafu 1. Mezi obecná ustanovení patří (žák se zdravotním postižením, vyrovnávací opatření, podpůrné opatření a jejich přidělování). (20)

V následujících paragrafech vyhlášky 73/2005 Sb., jsou zakotveny zásady a cíle speciálního vzdělávání ve školách, při zdravotnických zařízeních, o formách speciálního vzdělávání žáků se zdravotním postižením, individuálních vzdělávacích plánech, různých typech speciálních škol, asistentech pedagoga, zařazování žáků se zdravotním postižením do speciálního vzdělávání, organizacích speciálního vzdělávání, počtech žáků a péči o bezpečnost a zdraví žáků. Podrobnosti o vyhlášce můžeme najít na internetových stránkách ministerstva školství. (27)

2.2 Výchovně - vzdělávací soustava pro vzdělávání žáků se sluchovým postižením

Způsoby vzdělávání osob se sluchovým postižením se neustále zdokonalují. V České republice je vytvořena síť zařízení pro vzdělávání žáků se sluchovým postižením. Tato síť zahrnuje všechny stupně vzdělání, od středisek rané péče až po vysoké školy. (5)

Péče o sluchově postiženého jedince

System péče o jedince se sluchovým postižením. Jedincům se sluchovým handicapem v raném věku není vždy poskytnuta potřebná péče. Je to obrovská chyba, protože dnes už na základě moderního vyšetření u lékaře jsme schopni sluchové postižení diagnostikovat už pár dní po narození dítěte. Péče na dostatečné úrovni se nedostává díky tomu, že dítě se sluchovým postižením se rodí převážně z 90 % slyšícím rodičům. Žádný rodič nepředpokládá, že by se mu narodilo dítě s handicapem, které bude mít vadu sluchu. Výjimky tvoří sledovaná těhotenství. Sledovaná těhotenství nejsou všechna ale pouze některá. Hlavními důvody proč se těhotenství matky sleduje, jsou tyto: nemoci matky, léky které mohou vyvolat vrozenou vývojovou úchylnu u vyvíjejícího se plodu, komplikovaný porod nebo sluchový handicap vyskytující se v rodině. (4)

Signály sluchové vady

Když se dítě od svých vrstevníků nijak zvlášť neodlišuje, nikoho nenapadne, že by mohlo mít nějaký problém se sluchem. Přestože některé porodnice provádějí sluchový screening u novorozenců, všechny děti vyšetřeny nejsou. Tak se může stát, že se sluchové postižení v plné míře rozpozná až mezi 2 – 3 rokem. V tomto období se začínají u postiženého jedince vyskytovat disproporce ve vývoji mluvené řeči s porovnáním s vrstevníky. Čím dříve se nám podaří sluchový handicap odhalit tím lépe pro vývoj jedince. U jedince pak proběhne důkladná diferenciatní diagnostika a klientovi je poskytnuta komplexní péče. Komplexní péče se snaží různými specifickými edukačními přístupy eliminovat či zmírnit důsledky sluchového postižení. (4)

Pro sluchově postižené jedince je těžké a vyčerpávající neustále překonávat jejich smyslové postižení. Hlavně rozumět intaktní společnosti v jejich mluvené řeči, navíc když řeč se skládá ze zvukové a grafické stránky. O tom, jaký je to pro neslyšící lidi obrovský problém, svědčí laické i odborné diskuze. Tyto diskuze se nejvíce zaměřují na volbu správného edukačního přístupu. (4)

V nedávné historii byly uplatňovány hlavně orální koncepce vzdělávání. Kladl se velký důraz na zvládnutí mluvené řeči. Nejlépe se dařilo zvládnout mluvený jazyk zejména

nedoslýchavým osobám. Neslyšící zvládali dosahovat jazykových kompetencí jen velmi málo a velmi obtížně. (4)

Bilingvální komunikace

Znakový jazyk je svébytný a plnohodnotný lingvistický systém. Z tohoto systému se v počátcích 80. let začal vznikat bilingvální přístup ke vzdělání neslyšících. Bilingvální systém vychází z toho, že používá dva jazyky. Jeden z jazyků je mluvený, který je v mluvené i grafické formě. Druhý jazyk je znakový jazyk. Oba jazyky jsou používány jako naprosto rovnocenní partneři, kteří se používají současně. (4)

Totální komunikace

Další komunikace mezi intaktní společností a neslyšícími je takzvaná totální komunikace. Totální komunikace zahrnuje spojení manuálních a manuálně – orálních prostředků, (gesta, mimiku, pantomimu, znakovaný i znakový jazyk, daktylní abecedu, mluvenou řeč, čtení, psaní, odezírání, sluchovou výchovu atd.). Všechny těchto prvků se využívá právě proto, abychom v komunikaci mezi intaktní společností a neslyšícími lidmi došli k porozumění během celé konverzace. (4)

2.3 Raná péče

Prvotní zařízení, které poskytuje v České republice dětem s trvalým handicapem pomoc a komplexní péči je tzv. raná péče. Raná péče vznikla na základě zákona 108/2006 (tzv. zákon o sociálních službách). Raná péče je terénní nebo ambulantní služba. Tato služba se poskytuje dítěti do 7 let. Raná péče může do svých služeb přijmout dítě se zdravotním postižením nebo takové dítě, jehož příznivý vývoj je ohrožen v důsledku nepříznivé sociální situace. Raná péče se zaměřuje hlavně na podporu rodiny, na správnou podporu vývoje dítěte s ohledem na jeho specifické potřeby. (5)

Ranou péči v dnešní době nejčastěji zařizuje **speciálně pedagogické centrum** (dále jen SPC). V České republice je šestnáct speciálně pedagogických center, která se věnují dětem se sluchovým postižením. Při federaci rodičů a přátel sluchově postižených vzniklo středisko rané péče Tamtam už v roce 2001 v Praze a jako jedinou má pobočku v Olomouci. (5)

Střediska rané péče a speciálně pedagogická centra poskytují ranou péči dětem se sluchovým postižením. Oba tyto subjekty se řadí do poradenských služeb. Pomáhají lidem se speciálními potřebami, jejich rodinám a pedagogickým pracovníkům. Tito lidé zde najdou kvalitní odbornou pomoc od vyškolených pracovníků. Obě střediska poskytují poradenství zaměřené hlavně na oblasti alternativních forem vzdělávání. Tyto formy probíhají většinou

prostřednictvím individuální integrace a jejich úkolem je včasná edukační intervence. (4)

SPC při MŠ, ZŠ a SŠ pro sluchově postižené ve Valašském Meziříčí

Speciálně pedagogické centrum nabízí sluchově handicapovaným dětem a jejich rodičům tyto služby: (19)

- Komplexní speciálně pedagogickou a psychologickou diagnostiku.
- Dle velikosti ztráty sluchu volí nejlepší komunikační cestu.
- Ambulantní logopedickou a surdopedickou péči.
- Péči o děti s kochleárním implantátem i slyšící děti rodičů se sluchovým postižením.
- Několikadenní pobyty rodiče s dítětem předškolního věku v SPC Valašské Meziříčí.
- Odborné konzultace v oblasti výchovně vzdělávací.
- Péče o integrované děti na všech typech škol.
- Zprostředkování kontaktu s dalšími odborníky, služby psychologa.
- Pobytové akce, rehabilitační programy.
- Pomoc při výběru vhodného školského zařízení.
- Výuku znakového jazyka pro rodinné příslušníky klientů SPC.
- Odborné posudky a doporučení k integraci.
- Poradenství v oblasti sociálně – právní.
- Sluchový screening pomocí diagnostického přístroje SENTI.

2.4 Předškolní vzdělávání

V České republice je předškolní vzdělávání zajištěno zákonem č. 472/2011. Tento zákon upravil starší verzi zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Dále je předškolní vzdělávání zajištěno vyhláškou číslo 147/2011. Touto vyhláškou se mění starší verze vyhláška 73/2005 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů speciálně nadaných. (6)

Děti do předškolní péče zařazují rodiče. Ti tak konají na základě práva na vzdělání. Rodiče mají určitá hodnotová měřítká, chtějí urychlit přípravu svých dětí pro základní školu, a snaží se co nejvíce rozvinout jejich sociální dovednosti. Musíme počítat s tím, že rodiče si také potřebují ulevit od trvalé péče o dítě nebo mají i své zájmy, kdy se nemohou o dítě starat. (sportovní aktivity, relaxační aktivity atp.). (7)

V ČR jsou speciální školy pro sluchově postižené. V nich jsou umístěny mateřské školy. Mateřské školy pro sluchově postižené nezajišťují pouze vzdělávací a výchovné aktivity, jak

je to běžné u jiných mateřských škol pro intaktní populaci. Speciální mateřské školy také pomáhají překonávat různé důsledky jejich sluchového znevýhodnění. Snaží se o to prostřednictvím specifických komunikačních technik. Mezi tyto techniky řadíme: odezírání, sluchovou výchovu, logopedickou intervenci, osvojování základů vizuálně motorických komunikačních systémů (znakového jazyka a daktylní abecedy) a rozvojem jejich čtenářských dovedností. (4)

MŠ, ZŠ a SŠ pro sluchově postižené ve Valašském Meziříčí

Mateřská škola nabízí sluchově handicapovaným dětem a jejich rodičům tyto služby: (18)

- Hlavním cílem MŠ je vytvářet podnětné prostředí k výchovně vzdělávacím činnostem.
- Naučit děti základním dovednostem a schopnostem důležitým pro další život.
- Zabezpečení kvalifikované specializované péče ve specializovaných třídách.
- Vedení dětí k samostatnosti, ohleduplnosti a zdravému sebevědomí.
- Vytvářet v dítěti základy pro otevřený a odpovědný postoj k životnímu prostředí.
- Podpora vzájemné tolerance a individuality dítěte.
- Pobyt v příjemném a klidném prostředí.
- Dostatek podnětů k tvořivým činnostem a prožitkům.
- Cvičení vůle, respekt k druhému.
- Vytvořit každému dítěti optimální podmínky k rozvoji jeho osobnosti, k učení i ke komunikaci s ostatními a pomoci mu, aby dosáhlo co největší samostatnosti.

2.5 Základní školy pro sluchově postižené

Rámcový vzdělávací program je základní stavební prvek podle, kterého se vyučuje. Rámcový vzdělávací program je určen pro základní vzdělávání. Vlastní školní vzdělávání na školách vzniká právě na základě rámcového vzdělávacího programu. Ve vzdělávacích programech jsou zahrnuty speciální vyučovací předměty. Mezi speciální vyučovací předměty řadíme: znakový jazyk, logopedii, rozvoj komunikačních schopností atd. (20)

V České republice všechny základní školy pro sluchově postižené pracují podle nařízení paragrafu 46 odstavec 3 školského zákona. V tomto paragrafu se píše, že základní vzdělávání pro žáky se zdravotním handicapem může trvat s předchozím souhlasem ministerstva školství deset ročníků. Na speciálních školách je první stupeň tvořen 1. – 6. ročníkem. Druhý stupeň na speciálních školách je tvořen 7. – 10. ročníkem. V jedné třídě je vyhláškou omezen počet žáků na minimálně čtyři žáky a maximálně dvanáct žáků. Každý rodič si může pro své dítě

vybrat z různých přístupů a metod, které základní školy nabízejí. (20)

Základní stupeň vzdělávání zajišťují speciální základní školy pro sluchově postižené. Speciální základní školy si mohou vybrat, jaký přístup k neslyšícím žákům zvolí. Volit mohou mezi orálním a bilingválním systémem nebo si mohou zvolit z různých sad totální komunikace. Třídy na základních školách jsou většinou vybaveny výkonnými skupinovými zesilovači. To jsou přístroje, které kompenzují nedostatečné sluchové vnímání. Z důvodu udržení většího zrakového kontaktu s pedagogem i spolužáky byly lavice po třídě rozmístěny do půlkruhu, což se od normálních základních škol liší. Lavice jsou obvykle pouze pro jednoho žáka. Tímto se na speciálních základních školách vytvořily optimální vyučovací podmínky. Do optimálních vyučovacích podmínek dále patří: optimální světelné podmínky ve třídě a akustická úprava třídy. Na základních školách pro sluchově postižené nejsou jen sluchově handicapovaní jedinci, ale často se k nim zařadí i jedinci s dalším či kombinovaným postižením. Nejčastější jsou děti s mentálním postižením. Žáci s mentálním postižením pracují podle individuálního vzdělávacího plánu, případně využívají asistentských služeb. (4)

2.6 Střední školy pro sluchově postižené

Mezi střední školy pro sluchově postižené řadíme: praktické školy, odborná učiliště, střední odborná učiliště, střední odborné školy a gymnázia. Sluchově postižení se nejčastěji vzdělávají ve výučních oborech, kterými jsou: strojní mechanik, malíř – lakýrník, krejčí, dámská krejčová, truhlář, kuchař, cukrář, elektrikář, zahradník, zámečnick, šička, klempíř, čalouník. Maturitu mohou získat na: střední zdravotnické škole (zubní technik), střední průmyslové škole oděvní, také na střední pedagogické škole (obor předškolní a mimoškolní pedagogika), střední průmyslové škole elektrotechnické (se zaměřením na výpočetní techniku) a na gymnáziu. (4)

2.7 Vysokoškolské vzdělávání pro sluchově postižené

U nás v České republice neexistuje vysoká škola pro přímé vzdělávání sluchově postižených. Všechno vysokoškolské vzdělávání probíhá formou integrace. To se děje na základě individuálních plánů a s pomocí poradenských center. Poradenská centra zabezpečují komplexní služby pro sluchově postižené. Komplexní služby jsou zaručeny v rámci poskytování tlumočnicků, asistenčních služeb, popřípadě přepisů, zapůjčování technických pomůcek atd. Ze zákona jsou specifická práva studentů se sluchovým postižením zakotvena v zákoně číslo 155/ 1998 Sb. Tento zákon je o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob. V dnešní době platí novela číslo 384 /2008 Sb. Další zákon je číslo

108/ 2006 o sociálních službách. (4)

Nabídka oborů vysokých škol pro sluchově postižené je malá. Sluchově postižení si mohou vybírat z bakalářských oborů: výchovná dramatika neslyšících realizovaná na JAMU v Brně a Čeština v komunikaci neslyšících realizovaná na filozofické fakultě UK v Praze. Ostatní obory jsou neslyšícím zpřístupněny pouze v integrační formě. Na vysokých školách v ČR se zřizují speciálně poradenská centra za účelem usnadnění studia lidem se sluchovým postižením. Tato speciálně poradenská centra lidem se sluchovým handicapem poskytují hlavně tlumočnické služby, kopírovací služby, přepisy přednášek a technické pomůcky (diktafony, individuální zesilovače). (4)

2.8 Integrované vzdělávání

Školská integrace žáků se sluchovým postižením

V dnešní době se stále častěji mluví o spojování či rušení speciálních škol a integraci žáků s handicapem do běžných škol pro intaktní společnost. Snahou integrovat žáka do běžné školy se nejenom snažíme dosáhnout co největšího získání potřebných dovedností a schopností pro život jedince, ale hlavně nám jde o to, aby se jedinec začlenil mezi vrstevníky a prožil tak plnohodnotné sociální vztahy. U žáků se sluchovým handicapem můžeme o integraci uvažovat. U žáků nedoslýchavým se vzdělávací potřeby od běžných žáků zase tolik neliší, protože sluch mají kompenzován sluchadly. (5)

Vzdělávání sluchově postižených žáků se provádí nejlépe se speciálně pedagogickou podporou. Tato podpora zahrnuje velmi nutné vybavení technickými pomůckami. Dále se zařazuje mezi speciálně pedagogickou podporu také logopedická péče, spolupráce rodičů a pedagogů, spolupráci učitelů s odborným pracovištěm. V našem případě je odborné pracoviště speciálně pedagogické centrum zaměřené na sluchově postižené žáky. SPC provádí a zajišťuje komplexní podporu integrovanému žákovi. Mezi podporu řadíme: zajištění asistence nebo vypracování individuálního plánu. (5)

Základní zásady v běžné základní škole při práci ve výchovně vzdělávacím procesu

Než žáka se specifickými potřebami v našem případě sluchovým postižením přijmeme do běžné základní školy je nutno pro něj předem odstranit určité nedostatky. (9)

- Ve třídě snížíme počet žáků (optimální rozmezí 4 – 12).
- Žáka s handicapem posadíme tak, aby viděl po celé třídě a mohl tak zrakem kontrolovat činnost ve třídě.
- Umístíme do třídy, nebo aspoň pod žáka se sluchovým handicapem koberec, který

částečně tlumí rušivé zvuky.

- Před zahájením školní docházky umožníme žákovi seznámení s učitelem a prostředím školy a třídy.
- Učitel i asistent musí být informováni o technických problémech se sluchadly, hlavně musí mít zajištěny baterie do sluchadel.
- Na začátku školního roku je vhodné ulehčit dítěti seznámení a kontakt se spolužáky (seznamovací hry se jmény, cedulky na lavicích).
- Spolužáci musí být informováni o sluchovém postižení spolužáka.
- Je vhodné zajistit dobré světelné podmínky třídy tak, aby žák se sluchovou vadou nebyl oslněn, protože to zhoršuje komunikaci (odezírání).

Při výuce by měl každý učitel i asistent pedagoga znát základní doporučení pro práci s neslyšícími (9)

- Výrazně artikulovat, zvláště pro děti, které odezírají (nevýhodou jsou vousy, výhodou jsou nalíčené rty).
- Mít připravený strukturovaný program hodiny (žák ví, co bude v další části hodiny).
- Ve třídě mít klid a pořádek - v hluku sluchově handicapovaný žák nerozumí mluvené řeči.
- Při skupinové práci mohou nastat komplikace, asistent by měl tlumočit.
- Pokud chci se žákem se sluchovým handicapem komunikovat, je důležité na sebe upozornit (dotyk, mávnutí, dupnutí, bliknutí světlem).
- Dobré je uspořádání lavic do půlkruhu (žák se sluchovým postižením dobře vidí na všechny spolužáky).
- Je vhodné, aby učitel i asistent všechny žáky oslovovali jmény (je tak zajištěna dobrá orientace žáka s handicapem).
- Hodně využívat (psát, kreslit) tabuli, asistent píše, kreslí v lavici, je dobré používat pestrou paletu názorných pomůcek.
- Není vhodné mluvit zády k třídě (psaní na tabuli).
- U čtení si žáci, asistenti, ani učitelé nesmí zakrývat ústa.
- Při čtení zajistit aby světlo dopadalo na rty čtenáře.
- Zjistit zda sluchově postižené dítě informaci rozumí, nespoléhat se jen na přikývnutí, o změnách ve výuce informovat rodiče. Pravidelná a častá komunikace s rodiči.
- Je doporučováno zavést sešit na úkoly a vzkazy pro rodiče.

3 Profesní orientace s ohledem na sluchově postiženého jedince

Hlavním cílem profesní orientace je snaha o co největší rozvinutí a utvoření reálného profesního cíle, perspektivy mladého člověka, schopností a vlastností daného jedince pro proces volby povolání, vykonávání daného povolání a případně i rekvalifikace jedince. Výchovné poradenství je jedním z úkolů profesní orientace pro žáky ze základních, středních a speciálních škol. Tuto poradenskou činnost obstarávají odborná zařízení výchovného poradenství, školy, podniky a úřady práce. Ve starších knihách, můžeme nalézt pojem profesionální orientace. Pojem profesionální orientace můžeme považovat za shodný s názvem profesní orientace. (10)

3.1 Volba povolání

Volbu povolání chápeme jako kontinuální proces. Tento proces můžeme rozčlenit na jednotlivé fáze. Fáze rozhodování o volbě studia, fáze přípravu na povolání, fáze přípravu na specifické povolání a celou profesní dráhu člověka. Rozhodovací procesy u člověka hrají velice důležitou roli u vývoje osobnosti. Na základě tohoto zjištění je volba povolání velmi důležitá a řadí se mezi celkový vývoj osobnosti. (10)

V nedávné historii se termín volba povolání objevuje v různých významech. U volby povolání máme na mysli rozhodování jedince o konkrétním povolání, které by chtěl v budoucnosti vykonávat. Pod termín volby povolání se zde nadále zařazuje výchova k volbě povolání, výběr střední školy (v posledním ročníku základní školy), hledání specifické práce určené jedinci na míru (vysněné povolání u zaměstnavatele) a rekvalifikace na jiné povolání z různých důvodů (finance, nemoc, pracovní zařazení). (10)

3.2 Výchova k volbě povolání

Výchova k volbě povolání je zahrnuta ve všeobecném vzdělávání. Všeobecné vzdělávání zahrnuje mj. realizaci výuky vzdělávacího oboru Člověk a svět práce. Řada zde (ve škole) realizovaných aktivit směřuje profesní orientaci žáka. Škola dále žákovi napomáhá v procesu rozhodování o profesní dráze. Výchova k volbě povolání rozšiřuje obecně pracovní kompetence a předprofesní dovednosti. Následně seznamuje mladé lidi s trhem práce, jejich povinnostmi a právy, vztahy na pracovišti (obzvláště mezi zaměstnavatelem a zaměstnanci), přináší vhled do charakteristických vlastností konkrétní práce a zaměstnání, seznamuje člověka se socioekonomickým statusem dané profese. (10)

3.3 Jaké mají žáci (obecně) při volbě povolání těžkosti

U žáků na všech základních školách, natož speciálních základních školách pro neslyšící

jsou patrné velké problémy při volbě povolání. Problémy (zdravých) žáků spojené s volbou povolání popisuje v rámci výzkumu autor Š. Vendel v práci Rozlišovanie a poradenský postup při nerozhodnosti při volbě štúdia. Výchovný poradce. 1987, roč. 26, č. 1. (11)

Na základě tohoto výzkumu lze předpokládat, že k uvedeným obtížím, které jsou charakteristické pro celou populaci, se u sluchově handicapovaných přidávají i další obtíže, které jsou specifické pro uvedenou skupinu osob. Obtíže, jako nerozhodnost a potřeba ověřit si správnost svého rozhodnutí, má až 60 % žáků. V posledních letech se potížemi při volbě povolání zabývá mnohem více odborníků než dříve. (11)

Odborníci se na toto téma začali zaměřovat hlavně z toho důvodu, že pro poradenské pracovníky nebo učitele je velice důležité znát příčiny, proč se mladý člověk nemůže rozhodnout, jaké povolání by chtěl v budoucnosti vykonávat. Pokud budeme znát pravý důvod, proč se žáci nemohou pro žádné povolání rozhodnout, můžeme použít vhodnou intervenci a daný obor tímto oživit. (11)

Š. Vendel ve výzkumu uvádí následující kategorizaci obtíží při výběru povolání:

- nerozhodnost,
- nedostatek informací,
- nedostatek vědomostí,
- nedostatečná motivace,
- vnitřní konflikt s volbou povolání,
- nedostatek informací o uplatnění na trhu práce,
- váhání mezi alternativami,
- nepřípravenost na volbu povolání.

V první kategorii jsou zařazeni žáci, kteří se všeobecně těžko rozhodují, obzvláště pokud mají výběr z více možností. Skupina těchto žáků ke svému rozhodnutí potřebuje podporu od osoby, které důvěřuje. Pokud se rozhodnou sami mají obavy ze selhání. První skupina žáků potřebuje ověřit volbu povolání, jestli se shoduje s jejich zájmy a schopnostmi, atd. Tato nerozhodnost je přetrvávající osobnostní rys jejich osobnosti a projevuje se ve všech typech jejich rozhodování. V případě, že žák dostane všechny potřebné informace, stejně jeho nerozhodnost přetrvává. (11)

V druhé kategorii jsou žáci, kteří mají celkový nedostatek informací, nedostatek informací o školách a jejich studijních oborech, o obsahu přijímacích zkoušek, o možnostech přijetí na jednotlivé obory a o obsahu studia na středních školách. (11)

V třetí kategorii jsou zařazeni žáci, kteří mají nedostatek vědomostí. Nedostatek

vědomostí o tom jaký je správný průběh volby povolání. Neví, jaké jsou ideální rozhodovací kroky. Tato skupina žáků netuší, jak se správně rozhodovat při volbě povolání, aby se rozhodli správně. Netuší, podle kterých svých povahových rysů se mají rozhodnout pro výběr povolání. Neumí své vlastnosti a schopnosti porovnat s nároky různých povolání. (11)

Ve čtvrté kategorii se nachází skupina žáků s nedostatečnou motivací k výběru povolání. V této skupině jsou zařazeni žáci, kteří jsou si vědomi, že si musí některé povolání vybrat, ale zatím se těmito věcmi nezabývali. Pro tyto studenty není volba povolání důležitá. Výběrem se tedy moc nezaobírají, protože si mylně myslí, že nemusí udělat rozhodnutí hned a na správnou cestu ohledně volby je dovede čas. Do této skupiny jsme zařadili žáky, které buď žádné povolání nezaujalo, nebo o něm sice uvažovali, ale nic nevybrali. (11)

V páté kategorii jsou zařazeni žáci, kteří mají vnitřní konflikt s volbou povolání. Vyskytuje se hlavně u žáků, kterým se nelíbí povolání či škola odpovídající jejich předpokladům, schopnostem či dovednostem. Žáci si žádné povolání nevybrali buď jako důsledek jejich slabých schopností, dovedností a předpokladů pro výkon určitého povolání, nebo s jejich rozhodnutím nesouhlasí důležitá osoba ze sociálního okolí. (11)

Do šesté kategorie jsme zařadili nedostatek informací o schopnostech, osobnostních vlastnostech, zájmech a hodnotách. Žáci nemají ponětí o uplatnění na trhu práce a o existujících povoláních a jiných příbuzných problémech. (11)

Do sedmé kategorie řadíme nerozhodnost. Žáci váhají ve výběru, neustále mění možnost volby. Jsou nerozhodní, dostatečně neznají své preference nebo je pro ně velice komplikované se pro jednu volbu rozhodnout. Nerozhodnost vyplývá hlavně z rozmanitých zájmů žáka. (11)

V poslední kategorii je nepřipravenost na volbu povolání. Skupina těchto žáků nemá dostatek znalostí o možnostech budoucího uplatnění ve vybraném povolání. Žáci nevědí, jak ověřit své schopnosti a osobnostní vlastnosti v souvislosti s volbou povolání. Žáci netuší kde a jak sehnat nové informace o existujících povoláních a středních školách. (11)

Můžeme předpokládat, že stejné obtíže mají i žáci se sluchovým handicapem. K tomu přistupují další obtíže spojené s jejich handicapem. Jedná se o komunikační bariéru a dále o fakt, že daný handicap výrazně omezuje spektrum profesí, na které se žák může studiem připravovat a které pak může i reálně vykonávat.

Hlavní těžkosti při volbě povolání českých žáků

P. Hlad' o ve výzkumu (16) konstatuje nízkou úroveň připravenosti žáků pro tak důležité rozhodnutí, jakým je volba povolání. Důvody této nedostatečné připravenosti roztřídil do pěti následujících kategorií.

V první kategorii je malá informovanost o světě práce a jednotlivých povoláních. Malá informovanost se týká specifických zdravotních podmínek povolání, požadovaných znalostech, dovednostech a především o skutečném výkonu povolání a jeho vyhlídce do budoucnosti. (16)

V druhé kategorii je neznalost vzdělávacího systému. Žáci neznají u vzdělávacího systému jeho strukturu, nabídku, jednotlivé nároky, typy a stupně škol, vzdělávací nabídky středních škol, atd. (16)

Ve třetí kategorii je nedostatečný stupeň sebepoznání. Žáci nemají přehled o vlastních schopnostech, o nadání, způsobilosti fyzické a neznají ani své psychické předpoklady. (16)

Do čtvrté kategorie řadíme krátkodobé stanovisko orientace. Z tohoto vycházíme jako zaměření na bezprostřední cíle. (16)

Do poslední páté kategorie řadíme nejasné představy o vlastní budoucnosti. Žáci většinou nemají stanové životní cíle.

3.4 Organizace přípravy žáků na volbu povolání

Příprava žáků na volbu povolání na všech základních školách v České republice je uskutečňována z velké části ve dvou vedle sebe pracujících systémech. Jeden ze systému řadíme do resortu práce a sociálních věcí, druhý obor působnosti je školství. Oba resorty mají společný cíl. Snaží se žákům pomáhat a radit při rozhodování o výběru optimální vzdělávací cesty, životní dráze a s tím související konkrétní situace v osobním životě a při uplatnění v praxi. (21)

Sluchově postižení žáci mohou studovat na speciálních středních školách.

Seznam středních škol pro sluchově postižené a nabídka studijních oborů (20)

- Mateřská škola, základní škola a střední škola pro sluchově postižené v Praze Holečkova 4, Praha 5 – Smíchov, 155 00.
- Mateřská škola, základní škola a střední škola pro sluchově postižené v Českých Budějovicích Riegrova 1, České Budějovice 370 01.
- Mateřská škola, základní škola a střední škola v Hradci Králové Štefánikova 549, Hradec Králové, 500 11.

- Mateřská škola, základní škola a střední škola pro sluchově postižené v Olomouci
Třída kosmonautů 4, Olomouc, 772 00.
- Mateřská škola, základní škola a střední škola pro sluchově postižené ve Valašském Meziříčí
Vsetínská 454, Valašské Meziříčí, 757 01.
- Mateřská škola, základní škola a střední škola pro sluchově postižené v Praze
Výmolova 169, Praha 5 – Radlice, 150 00.
- Mateřská škola, základní škola a gymnázium pro sluchově postižené v Praze
Ječná 27, Praha 2, 120 00.
- Střední škola pro sluchově postižené Brno
Gellnerova 1, Brno, 637 00.

3.5 Role školy při procesu volby povolání sluchově postižených

Žákům v jejich rozhodování pomáhají:

3.5.1 Výchovný poradce

Hlavní náplní práce výchovného poradce je věnovat se problematice kariérového poradenství. Výchovný poradce se může též nazývat kariérový poradce. Další náplní jeho práce je, že se věnuje integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na školách (včetně integraci nadaných). (23)

Výchovný poradce plní také další úkoly: (24)

- Spolupracuje se speciálním školním pedagogem nebo školním psychologem.
- Spolupracuje s pedagogicko - psychologickou poradnou, speciálně pedagogickým centrem a střediskem výchovné péče.
- Ve spolupráci s TU sleduje prospěch a chování žáků po celou dobu školní docházky.
- Vyhledává žáky, kteří potřebují speciální péči. Tato skupina žáků potřebuje speciální pomoc hlavně ve vzdělání, výchově a sociálním vývoji.
- Na problémy žáků předkládá návrhy a postupy na jejich řešení.
- Se školním speciálním pedagogem, školním psychologem a třídním učitelem spolupracuje a koordinuje vzájemnou spolupráci.
- Spolupracuje s učiteli odborných předmětů, kteří se orientují na volbu profese. Pomáhá v kariérovém poradenství.
- Kariérové poradenství školy pomáhá tvořit ve spolupráci s úřady práce.
- Při řešení aktuálního problému na škole metodicky pomáhá třídním učitelům.

- Má své zásluhy na vzniku preventivního programu školy. Výchovný poradce pomáhá jak realizaci tak s vytvářením preventivního programu.
- Se školním metodikem prevence udržuje spolupráci.
- Vede si písemné záznamy o své práci.
- Spolupracuje s rodiči nebo zákonnými zástupci dítěte.
- Ochraňuje práva dítěte na území školy.

3.5.2 Metodik prevence

Ve škole metodik prevence dělá metodické, informační, poradenské a komunikační činnosti. Metodik prevence musí mít o celé své odborné činnosti písemné záznamy. (23)

- Metodik prevence spolupracuje se speciálním pedagogem nebo se školním psychologem.
- S výchovným poradcem a třídními učiteli spolupracuje taktéž.
- Program prevence pomáhá tvořit a uskutečňovat. Prevence je zaměřená na užívání návykových látek a negativních jevů ve škole.
- Inovuje strategii přístupu k prevenci, protože sleduje aktuální dění ve škole.
- Pedagogickým pracovníkům na škole poskytuje odborné vedení a metodickou pomoc, hlavně při uskutečňování preventivního programu a při jednotlivých preventivních aktivitách.
- Metodik prevence, pro pedagogy koordinuje poskytování vzdělávacích aktivit na škole.
- V problematice prevence a zneužívání návykových látek spolupracuje s institucemi, které zajišťují odbornou pomoc.
- Má přehled a informuje žáky, rodiče nebo jejich zákonné zástupce o činnosti různých institucí, které poskytují dětem pomoc, pokud mají problémy se závislostmi či jinými negativními jevy v jejich sociálním vývoji.
- Spolupracuje s krizovými centry, středisky výchovné péče a jinými dalšími institucemi, které zajišťují primární, sekundární i terciální péči ve státních i nestátních zařízeních.
- Poskytuje konzultační a poradenskou pomoc rodičům při spolupráci s dalšími odborníky.
- Na akcích pořádaných školou v oblasti volnočasových aktivit se aktivně podílí.
- Volnočasové aktivity na škole pomáhá organizovat a vymýšlet.

3.5.3 Speciální pedagog

Speciální pedagog se stará především o žáky, kteří vyžadují speciálně pedagogickou podporu a péči. Dále poskytuje pomoc všem integrovaným žákům se speciálními vzdělávacími

potřebami. Práce speciálního pedagoga je buď krátkodobého či dlouhodobého trvání. Podle zákona číslo 101/ 2000 Sb., o ochraně osobních údajů vede o celé své odborné činnosti písemné záznamy. Mezi jeho odborné činnosti patří i depistáž (vyhledávání) nových žáků. Jsou to zejména žáci, kteří mají problémy se vzděláváním nebo mají speciální vzdělávací potřeby. Tyto žáky speciální pedagog zařadí do své speciálně pedagogické péče. (23)

- Ve škole dělá koordinátora speciálně – pedagogického poradenství.
- Ve spolupráci s dalšími odborníky ovlivňuje a připravuje podmínky pro integraci žáků se zdravotním handicapem.
- Na dané škole dlouhodobě sleduje a vyhodnocuje proces individuální integrace.
- Vykonává speciálně – pedagogické diagnostické činnosti.
- Individuální vzdělávací programy koordinuje a produkuje pro žáky se speciálně pedagogickými vzdělávacími potřebami.
- Žákům se speciálně pedagogickými vzdělávacími potřebami poskytuje reedukační péči.
- Provádí speciálně pedagogické vzdělávací činnosti.
- Navrhuje a pomáhá uskutečňovat konkrétní opatření, která směřují ke zkvalitnění vzdělávací práce dané školy v oblasti speciální pedagogiky.
- Metodicky vede asistenta speciálního pedagoga.
- Pedagogickým pracovníkům školy dává metodickou pomoc a odborné informace z oblasti speciální pedagogiky, pomáhá při jejich realizaci.
- Koordinuje spolupráci s SPC a dalšími specializovanými pracovišti.
- Speciální pedagog dává žákům a jejich zákonným zástupcům poradenskou a konzultační pomoc.
- Zachovává etický kodex poradenského pracovníka.

3.5.4 Školní psycholog

Školní psycholog je v České republice poměrně nové zaměstnání. Ve školách se školní psychologové začali vyskytovat zhruba před 20 roky. S respektováním výskytu školních psychologů v našich školách došlo k celé sérii obtížných situací. Obtížné situace nastaly hlavně s uznáním platnosti této profese a jejím uznáním. (25)

Činnost školního psychologa

Náplní práce školního psychologa je hlavně primárně preventivní oblast. Školní psycholog obvykle při výkonu svého povolání přesahuje svými činnostmi i do sekundární prevence. (23)

Školní psycholog pracuje hlavně se žáky, pedagogy a rodiči. Práce školního psychologa se skládá z aktivit konzultačních, diagnostických, metodických a poradenských. O veškerých svých profesionálních aktivitách vede dokumentaci v písemné podobě. Důraz dokumentace je kladen zejména na etický kodex psychologa a platné předpisy o ochraně osobních údajů. Školní psycholog spolupracuje s četnými specializovanými školskými a dalšími poradenskými zařízeními. Mezi nejčastější řadíme pedagogicko – psychologickou poradnu, orgány státní i nestátní, dále spolupracuje také s institucemi zdravotnickými a sociálními a nakonec i s organizacemi péče o děti a mládež. (23)

Vymezení práce školního psychologa najdeme v zákoně číslo 72/ 2005. Podle zmíněného zákona rozdělujeme práci psychologa do tří základních skupin. Tyto skupiny jsou diagnostika a depistáž, konzultační poradenské a intervenční činnosti a metodická práce a vzdělávací činnost. (23)

Náplň práce školního psychologa je: (24)

- Ve škole koordinuje pedagogicko – psychologické poradenství.
- Pracuje s kompletním školským systémem (vedení, pedagogický sbor, třídní učitelé, žáci a rodiče).
- Podílí se na tvorbě programů zaměřených na podporu rozvoje osobnosti.
- Podílí se na tvorbě programů na vytváření a realizaci preventivních zneužívání návykových látek a negativních jevů v chování žáků.
- Podílí se na tvorbě programů, které jsou zaměřeny na podporu rozvoje osobnosti žáků.
- Podílí se na pozorování problémových jevů v chování, provádí návrhy skutečných opatření a pravidelně provádí analýzy.
- Průběžně během roku pracuje s žákovskými kolektivy, ovlivňuje sociální klima celé školy.
- Spolupracuje u přijímacího řízení.
- Dělá komplexní diagnostiku zaměřenou na zjištění důvodů poruch učení a chování.
- Zjišťuje individuální předpoklady pro správné rozvíjení schopností a nadání žáků.
- Uskutečňuje edukační terapii.
- Uskutečňuje prevenci školní neúspěšnosti.
- Provádí ve škole krizovou intervenci a neodkladná psychologická vyšetření všech žáků.
- Ve spolupráci s učiteli, kteří učí předměty volba povolání na základní škole a úvod do světa práce na střední škole provádí pedagogicko – psychologickou diagnostiku se zaměřením na profesní orientaci žáků.

- Se subjekty, které se zaměřují na specializované služby kariérového poradenství (úřady práce, PPP, atp.) koordinuje kariérové poradenství.
- Pedagogům pomáhá odborně a metodicky zavádět a aplikovat pedagogicko – psychologické poznatky do vzdělávacího procesu.
- Rodičům nebo i jiným osobám zodpovědných za výchovu žáků poskytuje konzultační pomoc.
- S ostatními subjekty hlavně s PPP, SPC a SVP zajišťuje koordinaci poskytovaných služeb.
- Ve státním i nestátním sektoru zajišťuje koordinaci služeb poskytovaných dalšími odborníky.
- Pomáhá žákům sjednat kontakt s veřejným ochráncem práv ve výjimečných případech.
- Musí dodržovat etický kodex školního psychologa.

3.5.5 Rozdíl mezi školním psychologem, výchovným poradcem, speciálním pedagogem a metodikem prevence

Každý výše jmenovaný pracovník má svoji vlastní náplň práce. Školní psycholog, výchovný poradce, speciální pedagog i metodik prevence se řadí mezi členy školních poradenských služeb. Jejich odborná práce se velmi často prolíná. Mezi těmito pracovníky jsou tyto hlavní rozdíly v práci: (26)

Školní metodik prevence se nejvíce věnuje prevenci, zaměřuje se na primární prevenci rizikového chování. Cílem metodika prevence je tvorba minimálního preventivního programu školy a koordinace jeho plnění. (26)

Školní speciální pedagog se věnuje hlavně poradenským službám. Na škole se nejvíce věnuje žákům se zdravotním postižením, zdravotním a sociálním znevýhodněním. Dále se školní speciální pedagog věnuje vyhledávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. U těchto žáků provádí diagnostiku speciálně pedagogických potřeb a zařazuje je do speciálně pedagogické péče. Následně u žáků zajišťuje individuální práci a podílí se na vytvoření individuálních vzdělávacích plánů pro tyto žáky. (26)

Výchovný poradce na škole zajišťuje hlavně kariérové poradenství. Následně zabezpečuje v první řadě administrativní a metodické části pro výchovu a vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Dále pečuje o žáky o žáky se špatným prospěchem a o žáky talentované. Metodik prevence se snaží řešit problémy se školní docházkou a také závažné přestupky proti školnímu řádu. (26)

Hlavní náplní práce školního psychologa je diagnostikovat žáka při výskytu jakéhokoliv problému. Dále pomáhá pedagogům při zápisu do první třídy. Jeho náplní práce je taky zjišťování sociálního klimatu ve třídě, péče o integrované žáky, provádí krizovou intervenci, metodicky pomáhá třídním učitelům, účastní se školních porad a připravuje pracovní semináře pro učitele. (26)

3.6 Příjímání řízení ve školním roce 2015/2016

Důležitým mezníkem při realizaci volby vzdělávací cesty je přijímací řízení na další stupeň vzdělávání. Proto se zde nejdříve zaměříme na tento aspekt.

Přijímací řízení bude konat ve dnech mezi 22 – 30 dubna 2016. Přesné datum v tomto rozmezí si zvolí sám ředitel školy. U oborů, kde se provádí talentová zkouška, bude přijímací řízení probíhat v rozmezí od 2 – 15. ledna 2016. U konzervatoří je přijímací řízení stanoveno na rozmezí od 15 – 30. ledna 2016. (22)

Podmínky přijímacího řízení musí každý ředitel stanovit a zveřejnit do 31. října 2015. Jedná se hlavně o obory, kde se vykonává talentová zkouška. U ostatních oborů stačí stanovit a zveřejnit podmínky přijímacího řízení do 31. ledna 2016. Kritéria pro přijímací řízení musí být vyvěšena na veřejně přístupném místě v budově školy a na webových stránkách školy. V případě, že se nepodaří naplnit předpokládaný stav žáků v prvním kole přijímacího řízení, může ředitel vyhlásit druhé kolo přijímacího řízení. To se děje samozřejmě až po definitivním ukončení prvního přijímacího kola. (22)

3.6.1 Kdy a kam podat přihlášku

Správně vyplněnou přihlášku musí uchazeč o studium odevzdat do 15. března 2016. Přihlášku musí doručit přímo na ředitelství příslušné střední školy. (22)

3.6.2 Informace o středních školách

Nejvíce informací o středních školách zprostředkuje žákům a jejich rodičům výchovný poradce ze základní školy. Ten usiluje o to, aby si žáci vybrali studijní nebo učební obor podle svých schopností a prospěchu, aby byli v dalším studiu úspěšní. Odkazuje žáky na další informace. (22)

- Mnoho důležitých a užitečných informací najdou žáci na webových stránkách: www.stredniskoly.cz, www.nuov.cz, www.atlasskolstvi.cz.
- Další informace získají v centrech mládeže (ICM).
- Registr sítě škol je na webu ministerstva školství (www.msmt.cz).
- Národní ústav odborného vzdělávání vydává každý rok novou publikaci „Kam na školu“?

3.6.3 Přihláška na střední školu pro sluchově postižené

- V prodejnách SEVT si může každý žák zakoupit tiskopis přihlášky. Na webových stránkách ministerstva školství lze stáhnout přihlášku na jakoukoliv střední školu.
- Do 15. března 2016 musí být přihlášky na veřejné střední školy odevzdány.
- Přihlášku musí být předána přímo řediteli střední školy, na kterou se žák hlásí.
- Každá přihláška musí být správně vyplněna.
- Další doklady k přihlášce:
Potvrzení dětského (praktického) lékaře o zdravotní způsobilosti ke studiu daného oboru.
Potvrzení známek od základní školy za poslední dva ročníky základní školy.
Pokud má žák přiznanou změněnou pracovní schopnost (ZPS), kopii rozhodnutí přiloží k přihlášce.
Doporučení ze speciálně pedagogického centra (SPC), případně pedagogicko - psychologické poradny (PPP). (22)

3.6.4 Výsledky přijímacího řízení

O výsledcích přijímacího řízení musí informovat ředitel dané školy (22)

- Nejpozději do 3 pracovních dnů. Přijetí uchazeči se najdou v seznamu, který musí viset na veřejně přístupném místě.
- Přijatým uchazečům se rozhodnutí o přijetí nevydává. Pouze nepřijatým uchazečům se výsledek přijímacího řízení zasílá písemně.

Odvolací řízení

- Uchazeč, který nebyl přijat, může podat odvolání proti rozhodnutí ředitele o přijetí uchazeče na školu a to nejpozději do 3 pracovních dnů od doručení rozhodnutí.

Druhé kolo přijímacího řízení.

- Na druhé kolo přijímacího řízení se mohou hlásit uchazeči pouze na školy, kde se druhé kolo přijímacího řízení vypisuje. (Střední školy nemají povinnost druhé kolo přijímacího řízení vypisovat). Každý žák si může najít přehled volných studijních míst na webových stránkách středních škol.

3.6.5 Zápisový lístek

Každý uchazeč, který je přijat na školu musí dle školského zákona nejpozději do 10 dnů od vyhlášení výsledků potvrdit zájem o školu zápisovým lístkem. Doba pro projevení zájmu o školu zápisovým lístkem se začíná počítat od následujícího dne, kdy ředitel zveřejní výsledky přijímacího řízení. (22)

Pokud škola do stanovené lhůty nedostane zápisový lístek, uchazeče vyškrtne. Toto volné místo je poté nabídnuto v dalším kole přijímacího řízení. (22)

4 Pracovní uplatnění sluchově postižených

Na trhu práce je u sluchově postižených lidí největším předpokladem úspěchu při získání povolání jejich schopnost dorozumívat se mluvenou řečí na pracovišti. U lidí, kteří jsou nedoslýchaví a jsou schopni komunikovat běžnou mluvenou řečí intaktní většiny je výchozí pozice pro získání povolání vždy lepší než u neslyšících. Je to z toho důvodu, že nedoslýchaví lidé se dokážou mnohem lépe orientovat ve slyšící společnosti. Neslyšící lidé jsou v mnohem horší situaci. Neslyšící s ohledem na svůj handicap jen velmi těžko získává nutnou komunikační kompetenci. Úroveň komunikační kompetence je výhradně posuzována podle schopnosti dorozumívat se orální řečí. (8)

4.1 Historie

Během historického vývoje se v různých obdobích pracovní uplatnění sluchově postižených měnilo.

4.1.1 Před druhou světovou válkou

Lidé se sluchovým postižením se toulali po světě a žebrali. Zhruba od druhé poloviny 18. století ve vyspělých západních zemích byl tento trend eliminován. Sluchově postižení lidé byli před druhou světovou válkou zaměstnáváni hlavně v oborech manuální práce. Výběr povolání byl velmi omezen a zúžen jejich aktuálním zdravotním stavem či omezením. Zdravotní stav a zdravotní omezení vyplývá z nedostatečné funkce rovnovážného ústrojí a také nedostatku verbálních schopností. (8)

4.1.2 Po druhé světové válce

V pozdější době byli lidé se sluchovým postižením zaměstnáváni hlavně ve strojírenství, masném, automobilovém, leteckém, potravinářském a obuvnickém průmyslu. Sluchově postižení se podstatně méně uplatňovali v zemědělství nebo těžkém průmyslu. (8)

4.1.3 Po roce 1989

Sluchově postižení mohou získat středoškolské i vysokoškolské vzdělání. Po vystudování si většina sluchově postižených hledá zaměstnání. Při hledání povolání ovšem začínají narážet na nejrůznější komplikace, které jsou způsobeny hlavně jejich komunikační bariérou. Většina sluchově postižených lidí, kteří úspěšně studovali na vysokých školách pedagogického zaměření, v současnosti pracují na speciálních základních a středních školách pro sluchově postižené. Na těchto školách pracují jako učitelé, vychovatelé či asistenti. (8)

V české republice jsou sluchově postižení dle platného právního řádu specifickým způsobem zvýhodněni. Ovšem ani toto zvýhodnění jim nepomáhá prosadit se na trhu práce. Největší bariéry v přijetí do zaměstnání u sluchově postižených lidí jsou obavy z komunikační bariéry, nedostatečné úrovně vzdělání a v neposlední řadě také obava zaměstnavatelů přijmout do pracovního poměru člověka se zdravotním postižením. Pokud budeme porovnávat slyšícího a neslyšícího občana, tak neslyšící občané většinou dosahují jen nižších kvalifikací. Z důvodu nižší kvalifikace mohou pracovat pouze na nižších manuálních postech. Jen velice zřídka se setkáme s neslyšícím, který by zastával vedoucí funkci ve firmě. (8).

4.2. Aktuální problémy v současné době

V 80. letech 20. století bylo umístění absolventů ZŠ velmi složité, kdo chtěl získat maturitu, musel studovat na Slovensku v Kremnici. Po roce 1989 vznikaly nové speciální střední školy pro sluchově postižené. Také ve Valašském Meziříčí vznikla v roce 1987 střední škola, která umožňovala, aby žáci pokračovali v dalším studiu na speciální střední škole pro sluchově postižené. Nejprve vzniklo střední odborné učiliště.

Tabulka č. 3 - Zájem žáků ZŠ pro sluchově postižené ve Valašském Meziříčí o studium na středních školách v letech 1990 – 2015

	ze ZŠ vystoupilo	SŠ VM	SOU VM	OU VM	SŠ Brno	SOU Brno	SŠ HK	SOU HK	SOU Praha	SOU Kopeček	OU Kelč	■	SOU Havířov	SOU stav VM	Prakt.šk.Krom	SŠ Rožnov	Nezářazen	
	Speciální školy											■	Běžné školy					
1990	8					3		2		3		■						
1991	9		1			2	1	2		2		■					1	
1992	13					6			1	6		■						
1993	12	5	1			1				3	2	■						
1994	7	2	2		1		1			1		■						
1995	8	1	1				1			3	1	■					1	
1996	0											■						
1997	9	3								3		■					3	
1998	15	5	4					2		1	2	■					1	
1999	9	5			1						1	■					2	
2000	8		5			2						■					1	
2001	7	2	2			2				1		■						
2002	9	5	3			1						■						

Tabulka č. 3 - pokračování

	ze ZŠ vystoupilo	SŠ VM	SOU VM	OU VM	SŠ Brno	SOU Brno	SŠ HK	SOU HK	SOU Praha	SOU Kopeček	OU Keč	■	SOU Havířov	SOU stav VM	Prakt.šk.Krom	SŠ Rožnov	Nezařazen
	Speciální školy											■	Běžné školy				
2003	6	1	3						1			■					1
2004	7		5		2							■					
2005	8	3	5									■					
2006	6	2	4									■					
2007	4	3			1							■					
2008	8		6						1			■			1		
2009	9	4	3									■	2				
2010	7	3	4									■					
2011	6	2	4									■					
2012	0											■					
2013	6	2	2	1								■				1	
2014	3		2	1								■					
2015	8	3	4									■		1			
celkem	192	51	61	2	5	17	3	6	3	23	6	■	2	1	1	1	10
celkem	192	177										■	15				

Z dokumentace výchovné poradkyně ZŠ a sociální pracovnice a jsem zjišťoval zájem žáků ZŠ ve Valašském Meziříčí o studium na středních školách v letech 1990-2015. Tabulka č. 3 zobrazuje, že zpočátku byli absolventi ZŠ pro sluchově postižené ve Valašském Meziříčí nedůvěřiví k dalšímu studiu na nově zřízené střední škole. Na tu se hlásili sluchově postižení žáci z jiných základních škol v ČR. Od roku 1993 se situace změnila, žáci vzájemně spolupracovali při různých školních akcích, střední škola měla dobré výsledky a první absolventi získali dobré zaměstnání. Z tabulky dále vyplývá, že většina žáků pokračuje ve studiu na speciálních středních školách.

Tabulka č. 4 absolventi Střední školy pro sluchově postižené ve Valašském Meziříčí

	SOU		SPŠ
	Obor elektrikář	Obor zahradník	Elektronické počítačové systémy
1991	9	-	-
1992	10	-	-
1993	5	-	-
1994	3	-	-
1995	4	-	-
1996	3	-	6
1997	6	-	6
1998	4	-	6
1999	5	-	9
2000	0	-	11
2001	0	5	8
2002	5	0	17
2003	6	6	6
2004	6	4	13
2005	6	6	7
2006	4	5	7
2007	5	2	15
2008	8	5	8
2009	8	0	25
2010	6	6	9
2011	-	6	-
2012	11	3	18
2013	4	7	6
2014	0	9	9
2015	7	7	4
Celkem v oboru	125	71	191
Celkem na SŠ	387		

V tabulce číslo 4 vidíme, že obor elektrikář je ve Valašském Meziříčí nejstarší. V roce 1991 vznikl nový studijní obor zakončený maturitou - elektronické počítačové systémy. První absolventi ukončili studium v roce 1996. V roce 1998 byla střední škola rozšířena o učební obor zahradník. První absolventi vystoupili ze školy v roce 2001. Podle počtu absolventů vidíme, že vznik střední školy pro sluchově postižené ve Valašském Meziříčí byl velmi důležitý a žáci mají o studium velký zájem.

II. APLIKAČNÍ ČÁST

5 Charakteristika, metodologie a cíle výzkumného šetření na ZŠ a SŠ

5.1 Charakteristika výzkumného šetření

Praktická část diplomové práce se zabývá problematikou profesní orientace ve vzdělávání sluchově postižených v České republice na speciálních školách pro sluchově postižené. Diplomová práce je složena z několika základních okruhů. Okruhy se skládají z motivace žáků, jejich vlastní aktivní přípravy a aktivního zapojení do pracovního procesu. Následně zde ještě poukazují na možnosti dalšího rozvoje a vzdělávání.

5.2 Cíle výzkumného šetření

Cílem realizovaného výzkumného šetření bylo zjistit, jaké představy mají sluchově handicapovaní žáci o svém budoucím uplatnění na trhu práce, jaké postoje zaujímají k problematice profesní orientace samotní žáci a jaké postoje k této problematice dále zaujímají jejich rodiny.

Cíle výzkumného šetření byly formulovány do podoby následujících pracovních otázek:

1. Nejméně 70 % žáků má konkrétní představu, jakou práci by chtělo po ukončení studia vykonávat.
2. Žáci mají zájem v budoucnu se zapojit do pracovního procesu.
3. Na ZŠ a SŠ pro sluchově postižené jsou všichni žáci sluchově postižení.
4. Více než 80 % žáků vlastní průkaz TP, ZTP, ZTP/ P.
5. Žáci v budoucnu chtějí vykonávat profesi, na kterou se aktuálně připravují.
6. Rodina podporuje žáka při výběru studijního oboru.
7. Žáci si uvědomují svůj handicap s ohledem na výběr zaměstnání.
8. Nejméně 20 % žáků na ZŠ a SŠ pro sluchově postižené využívá služeb tlumočnicka.
9. Většina rodičů chodí do zaměstnání a poskytuje tak žákům vzor.

5.3 Metodologie výzkumného šetření

Jako metoda výzkumu byla zvolena metoda kvantitativního výzkumu, použitou výzkumnou technikou bylo dotazníkové šetření.

Výzkum byl realizován ve formě dvou online dotazníků. První z použitých dotazníků byl určen pro žáky základních škol pro sluchově postižené. Druhý dotazník byl určen pro žáky středních škol zaměřených na vzdělávání sluchově postižených.

Dotazník jsem poslal emailem pracovníkům základních a středních škol pro sluchově

postižené v celé České republice. Emailové kontakty jsem získal z webových stránek jednotlivých škol. Dále jsem poslal odkaz naší paní tlumočnici, která je sama neslyšící a pracuje v tlumočnickém centru ve Valašském Meziříčí. Využil jsem také svého neslyšícího žáka Michala H. Tento žák je mezi spolužáky ve škole oblíbený, má hodně sluchově postižených přátel, kterým následně dotazník pomocí emailu a facebooku distribuoval. Michalův otec pracuje v ČUN /česká organizace neslyšících/ ve Zlíně, a protože ho osobně znám, požádal jsem jej, aby dotazník rozeslal správné cílové skupině

Výzkum byl proveden na speciálních školách pro sluchově postižené v České republice. Dotazníky jsou anonymní. Na speciální škole pro sluchově postižené ve Valašském Meziříčí jsem průzkum provedl ve spolupráci s učiteli informačních technologií jak na základní, tak na střední škole. Na střední škole v současné době působím jako denní vychovatel, takže jsem žáky na internátu požádal o vyplnění dotazníku osobně.

5.4 Charakteristika výzkumného vzorku – výzkum na ZŠ a SŠ

Dotazník pro základní školu byl určen pro žáky 7. – 10. tříd. Mladší žáky jsem do výzkumu nezahrnul, protože se z vlastní zkušenosti domnívám, že tito žáci ještě nad svou budoucností neuvažují. Malý vzorek žáků byl ovlivněn skutečností, že na speciálních školách pro sluchově postižené je v průměru 7 žáků ve třídě. Dotazník je uveden v příloze č. 1.

Ze základních škol jsem obdržel celkem 35 vyplněných dotazníků. Všichni respondenti se na dotazník dostali přímým odkazem, z čehož usuzuji, že distribuce fungovala dobře. Díky internetové aplikaci www.surveymonkey.com/cs/ jsem zjistil, že většině respondentů (20 což je 54 %) trvalo vyplnit dotazník 10 – 30 minut. Dalším respondentům (13 což je 35 %) trvalo vyplnění dotazníku 5 – 10 minut.

Dotazník pro střední školu byl určen pro žáky všech studijních i učebních oborů. Dotazník je uveden v příloze č. 2.

Ze středních škol jsem obdržel celkem 51 vyplněných dotazníků. Všichni respondenti se dostali na dotazník přímým odkazem, stejně jako na základních školách. Většina dotázaných (22 což je 42 %) vyplňovala dotazník v rozmezí 2 – 5 minut. Druhé nejčetnější skupině (18 což je 35 %) trvalo vyplnění dotazníku 5 – 10 minut.

6 Zpracování výsledků výzkumného šetření na ZŠ pro sluchově postižené

Výzkumné šetření probíhalo formou dotazníku, který obsahoval 22 otázek. Odpovědi jsou vyhodnoceny v následujícím textu.

Otázka č. 1 řešila věkovou strukturu vzorku respondentů.

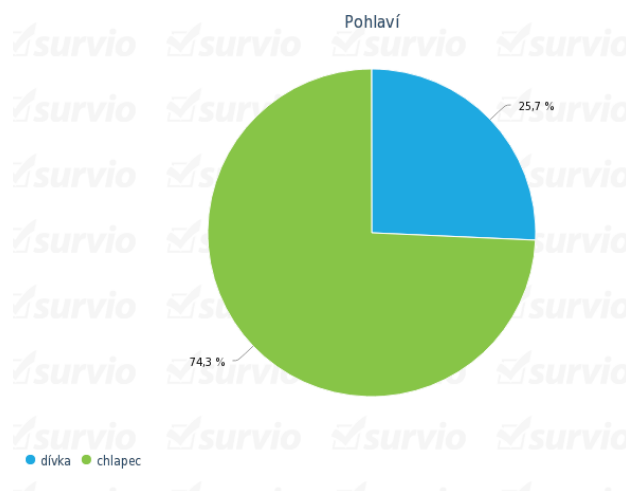
Někoho může překvapit, že na základní škole jsou i žáci, kteří mají 17 let. Tato ojedinělost není způsobena tím, že by snad žáci propadli. Na speciálních školách pro sluchově postižené je to možné, protože školní docházka je desetiletá. V tabulce č. 5 můžeme vidět v jaké věkové kategorii a v jakém počtu respondenti vyplnili dotazník. Jedna odpověď byla neplatná, proto byla z vyhodnocení vyřazena.

Tabulka č. 5 - struktura vzorku respondentů na ZŠ dle věku

Věkový průměr	14,5
Věk	Vyplnilo žáků
12	4
13	3
14	10
15	11
16	2
17	4
Celkový počet žáků	34

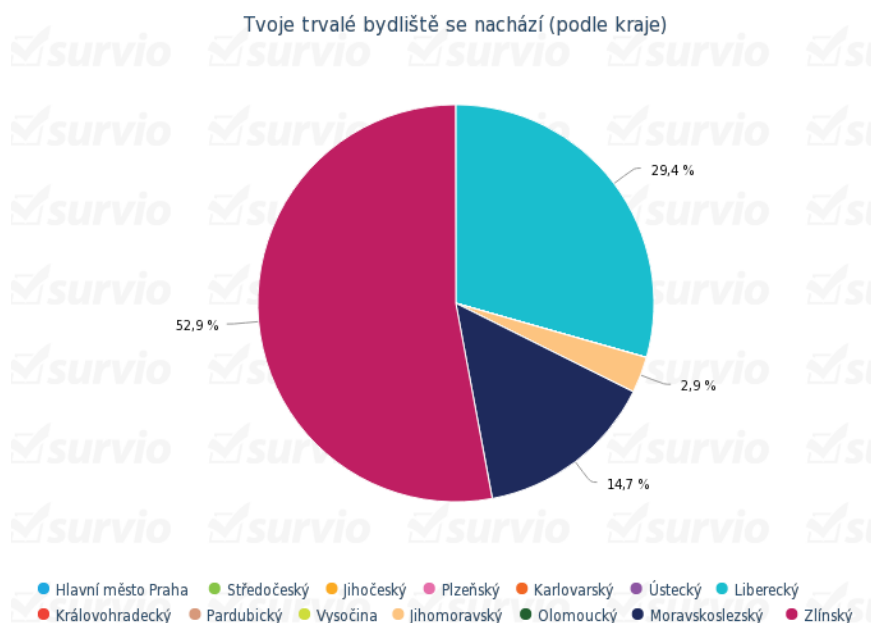
Otázka č. 2 řešila genderovou strukturu vzorku respondentů.

Podle grafu č. 1 lze shrnout, že mezi respondenty je 9 dívek, což je 25,7 % a 26 chlapců, kteří tvoří skupinu 74,3 %.

Graf č. 1 – struktura vzorku respondentů na ZŠ dle pohlaví

Otázka č. 3 řešila strukturu vzorku respondentů z hlediska jejich trvalého bydliště.

Graf č. 2 – struktura vzorku respondentů na ZŠ dle trvalého bydliště

Tabulka č. 6 - struktura vzorku respondentů na ZŠ dle trvalého bydliště

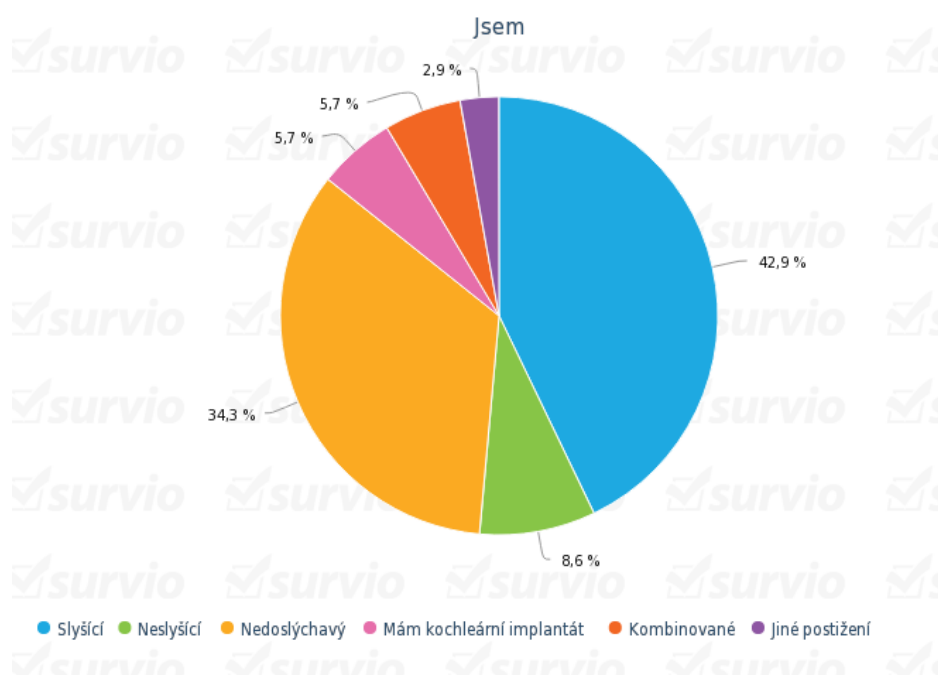
Kraje	Počet žáků	Podíl (%)
Hlavní město Praha	0	0
Vysočina	0	0
Jihomoravský	1	2,9
Olomoucký	0	0
Moravskoslezský	5	14,7
Zlínský	18	52,9
Středočeský	0	0
Jihočeský	0	0
Plzeňský	0	0
Karlovarský	0	0
Ústecký	0	0
Liberecký	10	29,4
Královéhradecký	0	0
Pardubický	0	0

Z grafu č. 2 a z tabulky č. 6 vyplývá struktura vzorku respondentů z hlediska jejich trvalého bydliště.

Nejvíce respondentů bydlí ve spádové oblasti školy, proto je zde nejvíce zastoupen Zlínský kraj

Otázka č. 4 řešila strukturu vzorku z hlediska typu sluchového postižení respondentů.

Respondenti byli dotazováni na to, zda a jaké mají sluchové postižení, případně jestli mají i nějaké další postižení. Odpovědi zobrazuje graf číslo 3.

Graf č. 3 – struktura vzorku respondentů na ZŠ dle typu sluchového postižení

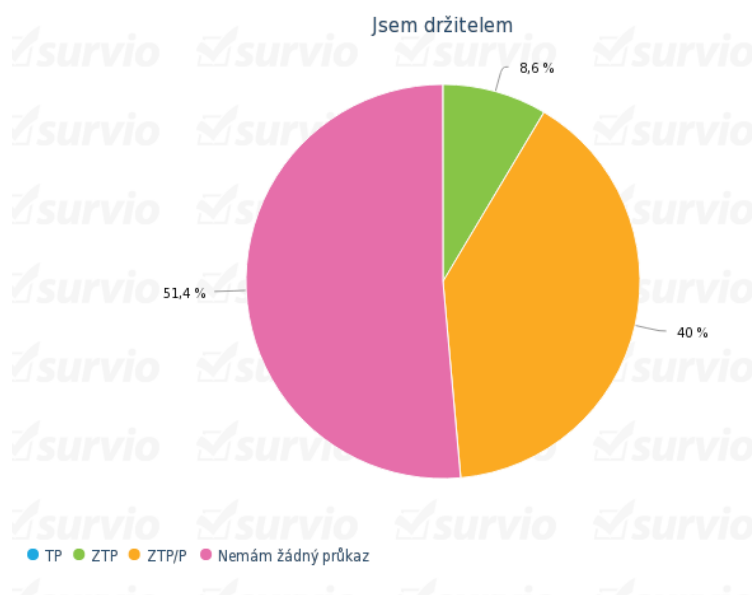
Tabulka č. 7 – struktura vzorku respondentů na ZŠ dle typu sluchového postižení

Typ postižení	Četnost odpovědí	Podíl (%)
Slyšící	15	42,9
Neslyšící	3	8,6
Nedoslýchavý	12	34,3
Mám kochleární implantát	2	5,7
Kombinované	2	5,7
Jiné postižení	1	2,9

Z výsledku odpovědí respondentů je docela překvapující závěr, že 15 žáků nemá sluchovou vadu. Tak vysoké procento otologicky normálních respondentů jsme neočekávali. Nabízí se následující interpretace. Ve speciálních školách se v současné době zřizují logopedické třídy. Důsledkem tohoto jevu se zřejmě navýšil počet slyšících žáků. Podle mé zkušenosti z praxe na speciální škole pro sluchově postižené ve Valašském Meziříčí je na této škole aktuálně nejvíce žáků nedoslýchavých. V současnosti se však již v praxi také ve větší míře než v minulosti setkáváme s žáky s kochleárním implantátem. Na speciálních školách se častěji objevují i žáci s kombinovaným postižením, nebo i jiným než sluchovým postižením.

Otázka č. 5 řešila zda, respondenti vlastní průkaz zdravotního či tělesného postižení z hlediska příslušné legislativy.

Odpovědi respondentů zobrazuje tabulka č. 7

Graf č. 4 – struktura vzorku respondentů na ZŠ dle typu průkazu TP

Tabulka č. 8 – struktura vzorku respondentů na ZŠ dle typu sluchového postižení

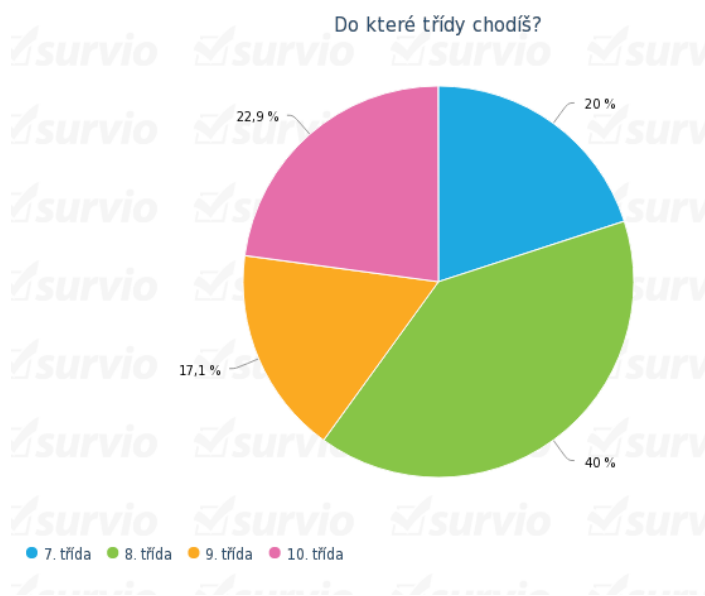
Typ průkazu	Počet odpovědí	Podíl (%)
TP	0	0
ZTP	3	8,6
ZTP/P	14	40
Nemám žádný průkaz	18	51,4

Výzkumem bylo zjištěno (dle tabulky č. 8), že nejvíce žáků nevlastní žádný průkaz, který mu umožňuje nárok na různé slevy (například v dopravě). Z toho vyplývají dvě možnosti. Jedna z nich je, že buď žáci mají tak malé postižení, na které se nevztahuje průkaz ZTP (problémy s řečí, specifické poruchy učení a chování). Druhá varianta by mohla být, že jejich bodový systém na tuto kartu nedosahuje. Nedávno vznikla nová legislativa, která jednoznačně zpřísnila získávání ZTP průkazů. Druhý nejčastější výsledek, který vyčteme z tabulky je, že žáci mají ZTP/P kartu. Podle mě je takový výsledek docela zajímavý. Na tomto základě se dá předpokládat nárůst míst asistentů pedagoga. V praxi to bohužel zatím moc nefunguje nebo velmi pomalu a zřídka. Je to zřejmě z toho důvodu, že na asistenty pedagoga nejsou finanční prostředky. Dále se domnívám, že o tuto práci nebude moc velký zájem.

Karty ZTP/P mají většinou žáci s poruchou autistického spektra, žáci s absolutní hluchotou nebo s kombinovaným postižením.

Otázka č. 6 řešila zařazení žáků - respondentů do příslušné školní třídy.

Výsledky shrnuje graf č. 5.

Graf č. 5 – struktura vzorku respondentů na ZŠ dle typu průkazu TP

Tuto otázku jsem do dotazníku zařadil, abych zjistil kolik žáků a z jakých tříd dotazník vyplnilo. Podle zjištění nejvíce respondentů, kteří vyplnili předložený dotazník, docházelo do 8. třídy. V 7. třídě vyplnilo dotazník 7 respondentů, kteří tvoří skupinu 20 % dotázaných žáků. V 9. třídě vyplnilo dotazník 6 žáků, což je 17,1 % dotázaných. Letos je v 10. třídě ve Valašském Meziříčí 8 žáků, ti tvoří 22,9 %.

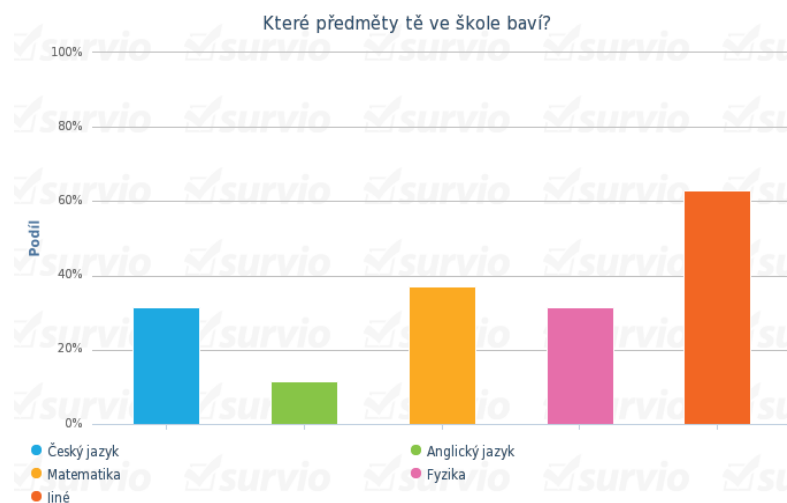
Otázka č. 7 řešila, které předměty jsou pro žáky speciálních škol pro sluchově postižené důležité. Otázku jsem nijak zvlášť neomezil, takže respondenti mohli napsat libovolné množství předmětů. Po sčítání výsledků se sešlo 94 odpovědí, což jsem určil jako 100 %.

Tabulka č. 9 – důležité předměty pro žáky se sluchovým postižením na ZŠ

Předmět	Počet odpovědí	Podíl (%)
Český jazyk	24	25,53
Matematika	24	25,53
Anglický jazyk	13	13,82
Tělocvik	10	10,63
Fyzika	6	6,38
Dějepis	5	5,31
Přírodopis	5	5,31
Informační výchova	4	4,25
Zeměpis	3	3,19

Předměty jsem seřadil sestupně podle oblíbenosti. Na začátku výzkumu bych si vůbec netipnul, že český jazyk vyhraje. Myslel jsem si, že vyhrají informační technologie, které jsou všeobecně na vzestupu. Ovšem ty od respondentů získaly pouze 4 hlasy a skončily předposlední. Naopak mě jako rekreačního sportovce potěšilo, že vidím tělocvik na čtvrtém místě, i když v současnosti je trend, že tělocvik spíše upadá a moc oblíbený není. Podle toho jak byla otázka zadána se domnívám, že kromě výše zmíněného k žádnému dalšímu překvapení nedošlo.

Otázka č. 8 řešila, jaké předměty baví respondenty na základní škole. Vybral jsem čtyři základní předměty a přidal možnost jiné. Otázka jiné byla otevřená a respondenti mohli napsat všechny předměty, které je baví. V grafu č. 6 vidíme přehledné odpovědi.

Graf č. 6, které předměty tě ve škole baví?

Tabulka č. 10 Vybrané předměty, které respondenty ve škole baví

Předmět	Počet odpovědí	Podíl (%)
Jiné	22	62,9
Matematika	13	37,1
Český jazyk	11	31,4
Fyzika	11	31,4
Anglický jazyk	4	11,4

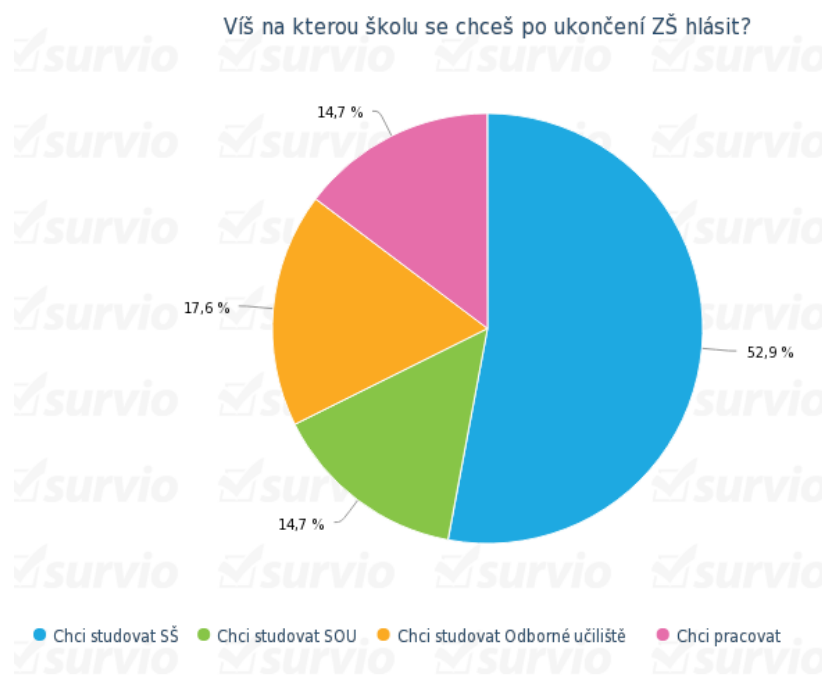
V tabulce číslo 10 vidíme, že nejvíc respondenty baví jiné předměty, než dostali primárně k výběru. Předměty jiné jsou vyhodnoceny v tabulce číslo 10. Anglický jazyk by ještě předskočily předměty Informační technologie a tělocvik, kdyby byly zařazeny ve stejné tabulce.

Tabulka č. 11 odhaluje předměty viz. tabulka č. 10 skryté pod položkou jiné

Předmět	Počet odpovědí	Podíl (%)
Informační technologie	8	36,36
Tělocvik	6	27,27
Výtvarná výchova	3	13,63
Pracovní vyučování	2	9,09
Dějepis	1	4,54
Zeměpis	1	4,54
Chemie	1	4,54

Otázka č. 8 byla do dotazníku zařazena schválně, ať můžeme porovnat odpovědi v tabulkách č. 10 a 11 s odpověďmi v tabulce č. 8. V dotazníku bylo 22 odpovědí, což jsem vzal jako 100 % a vyhodnotil. Zajímalo mě, jak se shodují odpovědi respondentů mezi předměty, které respondenty baví a které jsou pro ně důležité. Z výsledků jsme se dozvěděli, že matematika, je pro 24 respondentů důležitá, ale baví pouze 13 z nich. Naopak třeba fyzika je důležitá pro 6 respondentů, ale zábavná je pro 11 z nich. Podobně dopadl i předmět informační technologie, kterému přisoudilo důležitost pouze 4 respondenti, ale jako zábavu ho označilo 8 respondentů. Pracovní vyučování baví 2 respondenty, ale důležitost mu nepřisoudil nikdo.

Otázka č. 9 řešila, jestli respondenti už vědí, co budou po absolvování základní školy dělat. Otázka měla na výběr pouze ze čtyř odpovědí. Na grafu číslo 7 můžeme vidět přehledně výsledky.

Graf č. 7 struktura vzorku respondentů co chtějí dělat po základní škole

Na tuto otázku odpovídalo 34 respondentů. Nejvíce hlasů (18) získala možnost, chci jít studovat střední školu. Druhou nejvíce preferovanou odpovědí bylo, chci jít studovat OU s 6 hlasy. Na třetím místě se s 5 hlasy od respondentů dostaly odpovědi dvě. Jedna z nich je, chci jít studovat SOU. Druhá odpověď je, chci jít po ukončení základní školy pracovat. Pro mě je dost překvapující, že neslyšící studenti chtějí hned po ukončení základní školy pracovat a nechtějí si doplnit další vzdělání, aby se na trhu práce lépe uplatnili.

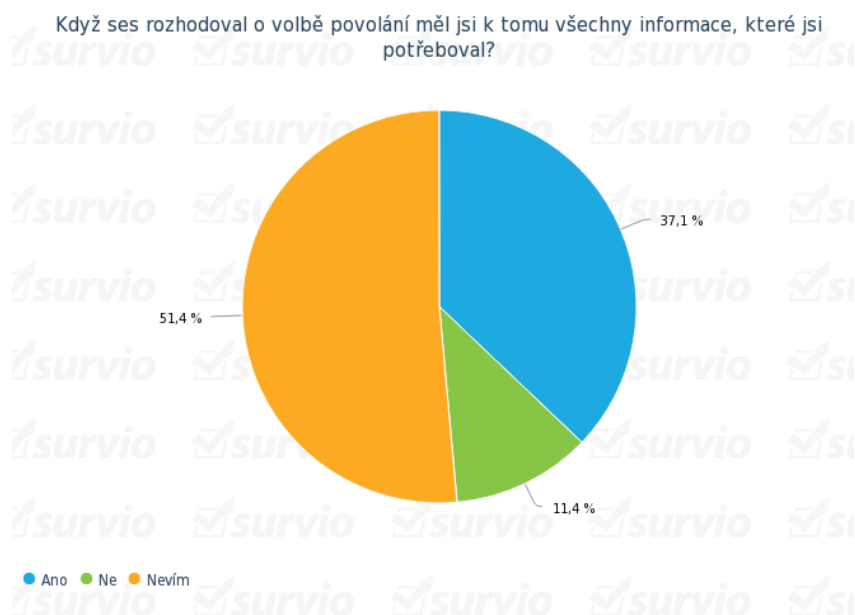
Otázka č. 10 řešila, jestli respondenti uvažovali nad výběrem navazujícího studia po dokončení základní školy. Otázka byla otevřená a respondenti tak mohli jednoznačně napsat představy o své budoucnosti. Odpovědí bylo vyhodnoceno 30, což beru jako 100 %. Některé odpovědi jsem musel vyřadit, protože neodpovídaly zadání otázky.

Tabulka č. 12 obory, které chtějí respondenti po základní škole studovat

Obor	Počet odpovědí	Podíl (%)
Informační technologie	12	40
Elektrikář	4	13,33
Zahradník	4	13,33
Opravář zemědělských strojů	4	13,33
Nevím	4	13,33
Kuchař	2	6,67

Jelikož hlavní část výzkumu proběhla na základní škole pro sluchově postižené ve Valašském Meziříčí, vůbec mě neudivuje, že většina respondentů odpověděla, že chce studovat informační technologie, elektrikáře a zahradníka. Všechny tři vyjmenované obory máme v různé podobě na střední škole pro sluchově postižené ve Valašském Meziříčí. Budovy základní a střední školy jsou vedle sebe a prostředí respondenti dobře znají. Předpokládal jsem, že žáci chtějí pokračovat ve studiu na naší škole a odpovědi respondentů tento předpoklad potvrdily (tabulka číslo 11).

Otázka č. 11 řešila, jestli respondenti měli všechny potřebné informace k rozhodování o volbě povolání. Otázka měla pouze tři předdefinované uzavřené otázky. Výsledky vidíme na názorném grafu číslo 8.

Graf č. 8 struktura vzorku respondentů zda měli všechny potřebné informace pro volbu povolání

Z grafu je patrné, že respondenti nejvíce volili možnost nevím. Tuto možnost zvolilo 18 respondentů (51,4 %). Tato část neví, jestli měli dostatek informací a zjistí až časem, zda ano či ne. Všechny informace o volbě budoucího povolání mělo 13 dotázaných (37,1 %). Podle mě to, ale také rozsoudí až čas. Já si myslím, že respondenti nemohou odpovědět, že měli všechny informace, protože to sami nemohou posoudit. Poslední možnost k výběru byla odpověď ne, kterou zvolili 4 respondenti (11,4 %).

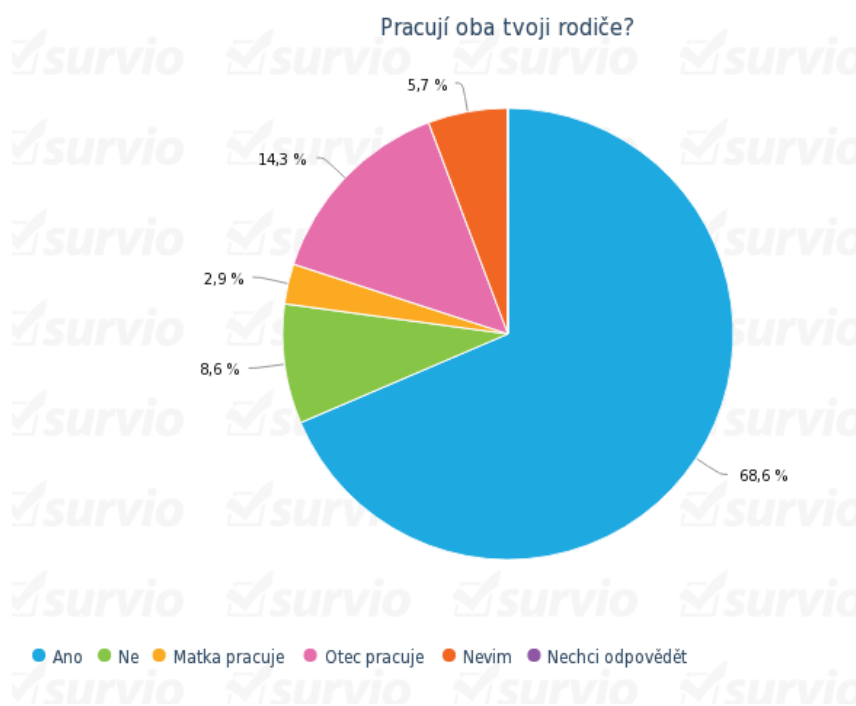
Otázka č. 12 zjišťovala, jaké povolání by chtěli respondenti vykonávat v dospělosti. Tato otázka mě zajímala hlavně z důvodu porovnání s otázkou číslo 10. Otázka byla otevřená a respondenti mohli opět napsat jakoukoliv odpověď. Z dotazníku bylo vyhodnoceno 30 odpovědí. Některé odpovědi jsem musel vyřadit, protože nespĺňovaly podmínky zadání otázky.

Tabulka č. 13 jaké povolání chceš vykonávat

Povolání	Počet odpovědí	Podíl (%)
Nevím	10	33,33
IT	6	20,0
Opravář zemědělských strojů	5	16,67
Zahradník	3	10
Učitel	3	10
Kuchař	3	10

Z tabulky číslo 13 je vidět, že nejvíce respondentů chce studovat obor informační technologie. Jen 6 respondentů, by chtělo pracovat v nějakém IT oboru, což bych očekával, že pokud chci studovat IT obor tak pak by i stejný vzorek měl chtít pracovat v oboru. Třeba obor elektrikář je zastoupen 4 dotázanými, přitom v budoucnu elektrikáře nikdo dělat nechce, což mě osobně překvapuje. Práce zahradník a kuchař se v podstatě shoduje jak se studiem, tak s vykonávanou profesí. Skoro stejný vzorek chce jak studovat tyto dva obory tak i nadále v nich pracovat. Odpověď nevím zvolilo 10 respondentů, kteří zatím neví, jaké zaměstnání budou v budoucnu vykonávat. Ve srovnání s tabulkou č. 10 je důležité, že skoro všichni vědí, co budou studovat a výsledné povolání si zvolí zřejmě až po studiu.

Otázka č. 13 řešila, zda rodiče pracují a tím motivují respondenta k tomu, aby si také hledal práci a později se snažil v životě uplatnit. V otázce bylo šest uzavřených odpovědí. Pouze jedna byla na výběr. Výsledky zobrazuje graf číslo 9.

Graf č. 9 struktura vzorku respondentů zda jejich rodiče pracují nebo nepracují

Z grafu vyčteme, že u většiny respondentů pracují oba rodiče, konkrétně u 24, což je 68,6 %. Druhou nejvíce hodnocenou odpovědí bylo, že otec pracuje. Zvolilo ji 5 respondentů, což je 14,3 %. Třetí odpovědí nepracují oba. Takto odpověděli 3 respondenti, kteří činí 8,6 %. Čtvrtá nejčtenější odpověď byla, že neví, jestli pracují oba rodiče nebo ne. Na tuto otázku odpověděli 2 respondenti, kteří činí 5,7 %. Poslední otázku, na kterou odpověděl 1 respondent (2,9 %) je, že matka pracuje. Na dotaz nechci odpovědět, nezareagoval nikdo.

Otázka č. 14 zjišťovala, jaké povolání vykonává matka respondentů. Otázka byla otevřená a respondenti mohli napsat jakoukoliv odpověď. Díky takovému zadání se odpovědi sešly hodně různorodé. Celkem jsem vyhodnotil 33 odpovědi. V tabulce č. 14 můžeme přehledně vidět, jaké povolání matky respondentů vykonávají. Některé odpovědi jsem musel vyřadit, protože nesplňovaly podmínky zadání otázky.

Tabulka č. 14 jaké povolání vykonává matka

Povolání	Počet odpovědí	Podíl (%)
V domácnosti	6	18,18
Zdravotní sestra	4	12,12
Nevím	4	12,12
Dělnice	4	12,12
Kuchařka	3	9,09
Prodavačka	3	9,09
Úřednice	3	9,09
Nepracuje	2	6,06
Učitelka	2	6,06
Švadlena	1	3,03
Uklízečka	1	3,03

Z výzkumu vyplynulo, že nejvíc matek je v domácnosti. Bohužel se dotazník nezaměřil na to, proč jsou v domácnosti, jestli jsou matky na mateřské dovolené, nebo mají nějaký handicap, popřípadě jestli jsou matky nezaměstnané. Je zajímavé, že někteří respondenti nevědí, jaké povolání jejich matka vykonává. Zajímalo by mě z jakých je to příčin. Jinak nám tabulka číslo 14 říká, že většina respondentů má přehled o tom co jejich matka vykonává za zaměstnání. Věřím, že některé to ovlivnilo i při výběru povolání.

Otázka č. 15 se ptala, jaké povolání vykonává otec. Otázka byla otevřená stejně jako předchozí otázka číslo 14. Díky tomu se sešla hodně různorodá směs odpovědí, ale to se dalo předpokládat. Celkem jsem vyhodnotil 31 odpovědi. V tabulce č. 15 můžeme přehledně vidět, jaké povolání matky respondentů vykonávají. Některé odpovědi jsem musel vyřadit, z důvodu nesplňujících podmínek zadání otázky.

Tabulka č. 15 jaké povolání vykonává otec

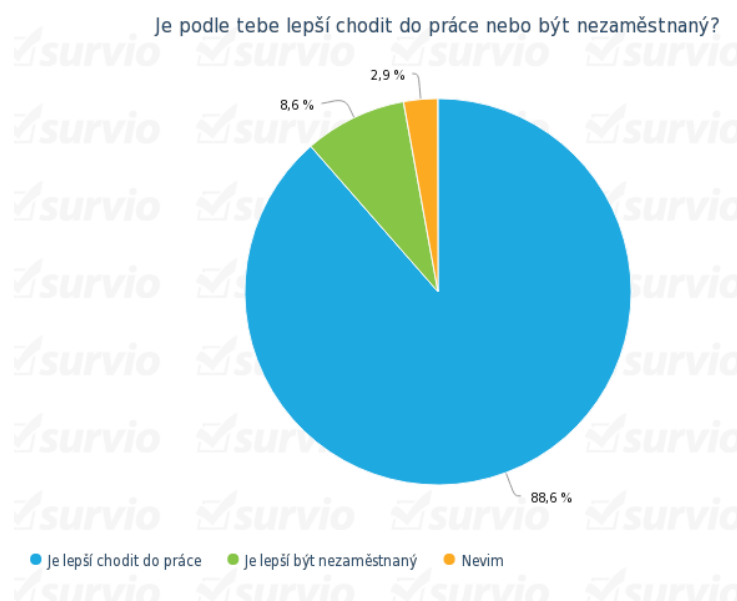
Povolání	Počet odpovědí	Podíl (%)
Nevím	4	12,90
Obráběč kovů	3	9,67
Úředník	3	9,67

Tabulka č. 15 - pokračování

Povolání	Počet odpovědí	Podíl (%)
Řezník	3	9,67
Nepracuje	2	6,45
Policista	2	6,45
Opravář Počítačů	2	6,45
Kuchař	2	6,45
Dělník	2	6,45
Řidič	2	6,45
Zedník	1	3,22
Truhlář	1	3,22
Klempíř	1	3,22
Uklízeč	1	3,22
Prodavač	1	3,22
Automechanik	1	3,22

V tabulce č. 15 je vidět, že respondenti mají přehled o tom, jaké povolání vykonává jejich otec. I tady by mě zajímalo, z jakého důvodu neznají někteří respondenti otcovo povolání. Bohužel výzkum se na tuto oblast nezaměřuje. Díky tabulce č. 15 máme přehled o tom, že většina otců pracuje a mají běžné zaměstnání.

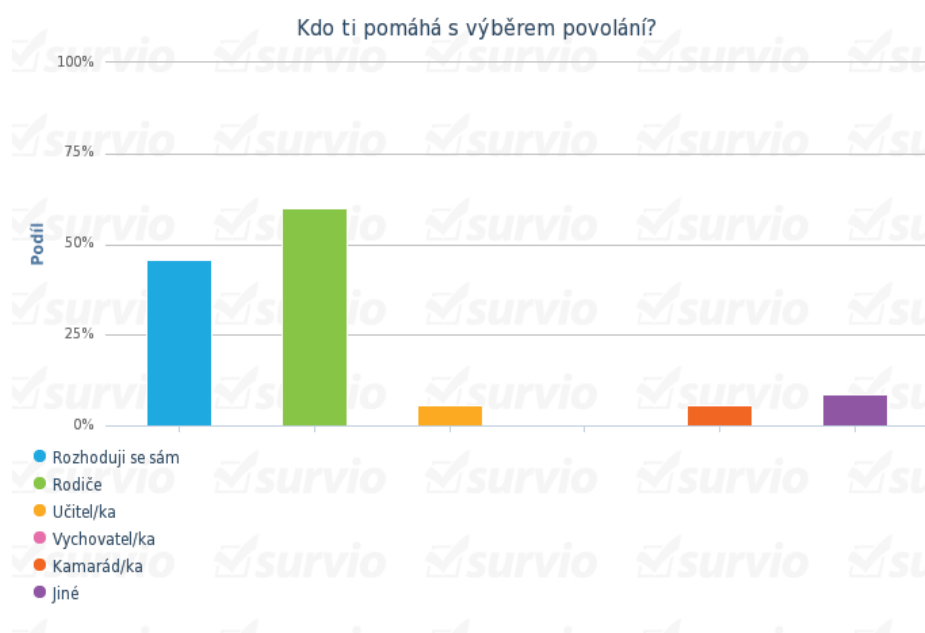
Otázka č. 16 řešila vlastní názor respondentů, zda je lepší chodit do práce nebo být nezaměstnaný. Zajímalo mě, jestli respondenti dokážou vyjádřit svůj názor na tuto problematiku. V této otázce byly použity pouze tři uzavřené otázky a odpovědělo na ně 35 dotázaných.

Graf č. 10 názor respondentů zda je lepší chodit do práce nebo být nezaměstnaný

Na grafu číslo 10 vidíme, že drtivá většina respondentů, konkrétně 31, což je 88,6 % odpověděla podle předpokladu. Předpokládal jsem, že většina odpoví, je lepší chodit do práce. Následující odpověď, na kterou respondenti mohli odpovědět, byla, že lepší je být nezaměstnaný tuto odpověď zvolili 3 z nich a to činí 8,6 %. Poslední možností jsem nechal, že respondenti neví jaká možnost je lepší. Tuto odpověď zvolil pouze 1 a to dělá 2,9 %. Pro mě je to docela zajímavé zjištění. Podle mého názoru měli dotázaní jednoznačně odpovědět, že je lepší chodit do práce. Dost se divím tomuto výsledku, že někdo odpověděl, že je lepší být nezaměstnaný nebo, že neví. Myslím si, že na tuto otázku by měli být respondenti v jejich věku připraveni a odpovědět, že je lepší chodit do práce.

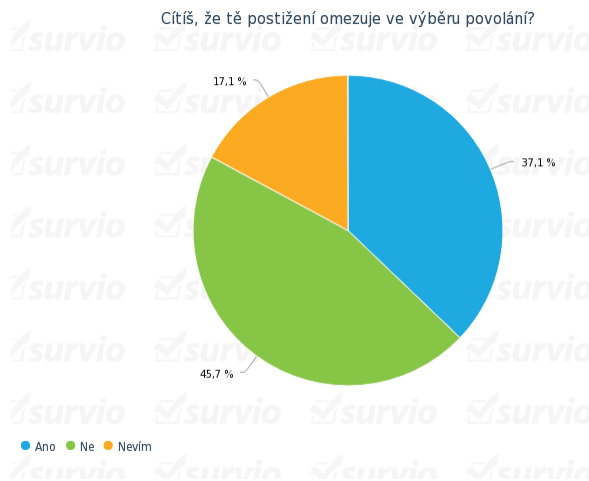
Otázka č. 17 řešila, kdo pomáhal respondentovi s výběrem povolání. Otázky byly uzavřené. Na výběr bylo 6 odpovědí, přitom do odpovědí jiné mohl respondent napsat cokoliv. V grafu číslo 11 můžeme vidět přehledně seřazené odpovědi.

Graf č. 11 kdo respondentům pomohl s výběrem povolání?

Respondenti odpověděli dle předpokladu. Předpokládal jsem, že respondentům nejvíce pomáhají rodiče. Takto odpovědělo 21 dotázaných což je 60 %. Druhou nejčetnější odpovědí se stala, dle předpokladu rozhoduji se sám. Na tuto otázku odpovědělo 16 respondentů, to znamená 45,7 %. Tři dotázaní odpověděli na otázku jiné, to je 8,6 %. Jeden z nich při výběru povolání odpověděl: teta a strýc. Zbylé dvě odpovědi jsem musel vyřadit, protože nesplňovaly zadání otázky. Po dvou odpovědích získala otázka učitel a kamarád, což je 5,7 %. Podle mě respondenti odpověděli dle předpokladu a otázka dokázala, že rodiče mají o své děti zájem a chtějí pro ně to nejlepší, proto jim pomáhají s výběrem budoucího povolání.

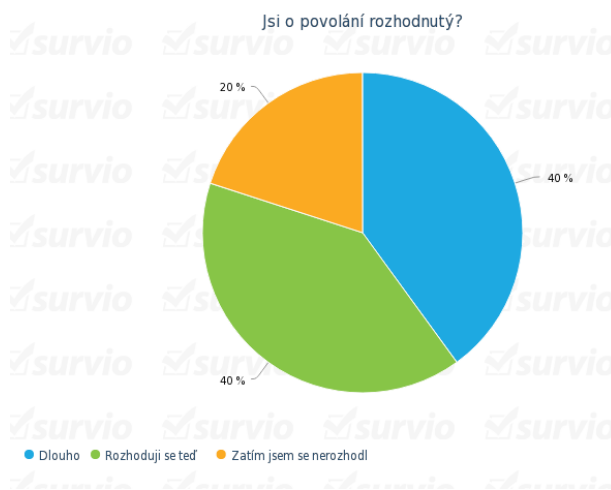
Otázka č. 18 řešila, zda si respondenti myslí, že je handicap nějak omezuje ve výběru povolání. Tato otázka byla do dotazníku zařazena, protože mě zajímalo, jestli si respondenti uvědomují svůj handicap a ví, že to mají oproti běžné populaci v životě složitější. Měli na výběr pouze ze tří uzavřených otázek, jak můžeme vidět na grafu č. 12.

Graf č. 12 myslí si respondent, že je omezen výběrem povolání?

Při této otázce mě překvapilo, že 6 respondentů což je 17,1 % neví, zda je handicap při výběru povolání negativně ovlivňuje. I druhá nejčastější odpověď mě překvapila, když 13 respondentů, což je 37,1 % odpovědělo kladně na tuto otázku. I nejčtenější otázka byla pro mě překvapením. Na otázku Ne odpovědělo 16 dotázaných, kteří tvoří 45,7 %. Odpověděli, že handicap je nijak neomezuje při výběru povolání. Já jsem předpokládal, že drtivá většina respondentů zaškrtně odpověď ANO.

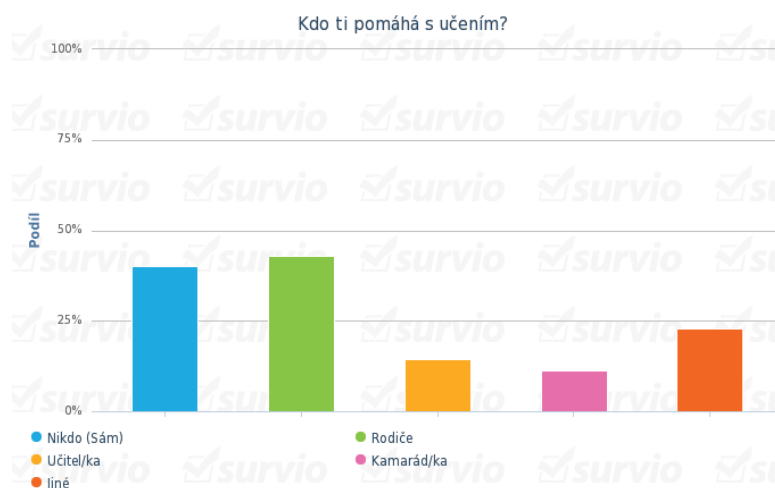
Otázka č. 19 řešila, zda je respondent rozhodnutý o výběru svého budoucího povolání. Respondenti si mohli vybrat ze tří uzavřených otázek. Touto otázkou jsem chtěl zjistit, zda jsou respondenti rozhodnutí či nikoliv.

Graf č. 13 jsou respondenti rozhodnutí o svém budoucím povolání

V grafu č. 13 vidíme odpovědi. 14 respondentů což je 40 % dotázaných odpovědělo, že jsou dlouhodoběji rozhodnutí o tom, jakou práci chtějí vykonávat. Druhá skupina 14 respondentů odpověděli, že se rozhodují až v současnosti, když vyplňují dotazník. Poslední skupina dotázaných, 7 respondentů což je konečných 20 % se zatím o svém budoucím povolání nerozhodlo.

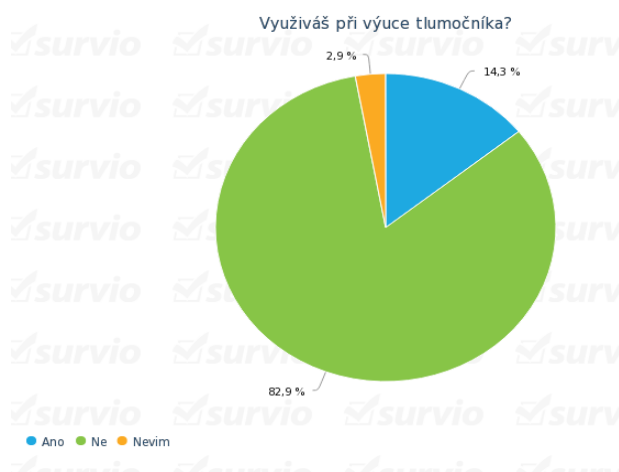
Otázka č. 20 řešila, jestli respondentům někdo pomáhá s učením. Výzkumem jsem se zajímal o to, zda respondenti se učí sami, případně jestli se jejich okolí zajímá o výuku. Otázka měla 4 uzavřené odpovědi a pátou odpověď mohli dopsat. V páté odpovědi mohli respondenti napsat cokoliv. V dotazníku bylo vyplněno 8 odpovědí, z toho jsem dvě musel vyřadit, protože nesplňovaly zadání otázky.

Graf č. 14 kdo ti pomáhá s učením?

V grafu č. 14 můžeme vidět přehledné znázornění odpovědí. S nejvíce respondenty se podle odpovědí učí rodiče. Takto odpovědělo 15 dotázaných což je 42,9 % a na grafu je to zastoupeno zeleným sloupcem. Druhou nejvíce vybranou odpovědí bylo, že se respondenti učí sami. Na otázku odpovědělo 14 dotázaných, což je 40 %. Na grafu je to zastoupeno modrým sloupcem. Třetí nejvíce volenou možností bylo jiné, kde takto odpovědělo 8 respondentů, což je 22,9 %. Všech 6 odpovědí bylo, že respondentům pomáhá s výukou vychovatel. Zbylé dvě odpovědi byly vyřazeny, viz. výše. Třetí nejvíce volenou odpovědí byla možnost učitel. Tuto odpověď zvolilo 5 respondentů, což je 14,3 %. Poslední možnost ve výběru volili pouze 4 respondenti, kteří tvoří 11,4 %. S těmito čtyřmi odpovídajícími se učí kamarádi. Z této otázky vyplynulo, že se o respondenty jejich okolí zajímá. Okolí se připravuje s nimi na výuku, aby měli co nejlepší možnost výběru povolání v budoucnosti.

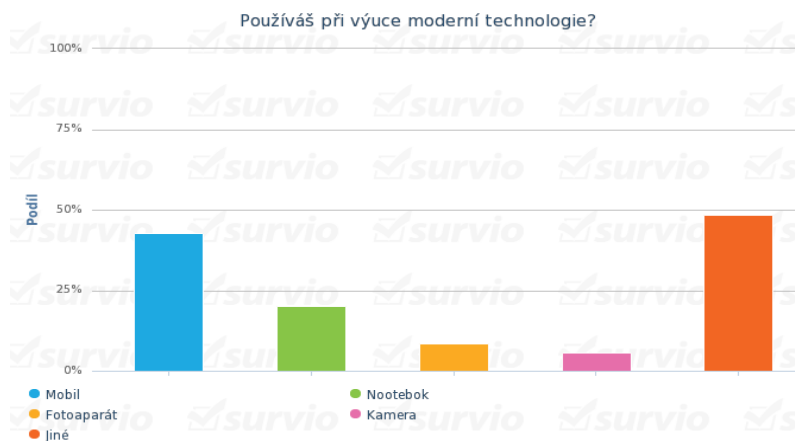
Otázka č. 21 řešila, jestli respondenti používají při výuce tlumočníka. V možnostech výběru měli respondenti tři uzavřené otázky typu ano, ne, nevím. V grafu č. 15 můžeme přehledně vidět, jak dopadl výzkum.

Graf č. 15 využíváš při výuce tlumočníka?

Nejvíce respondentů (29) se vyjádřilo, že ve výuce nepoužívají tlumočníka. Tito respondenti tvoří 82,9 % a na grafu je znázorněn zelenou barvou. Dalších 5 respondentů vybralo z odpovědí, že ve výuce používají tlumočníka. Tato skupina čítá 14,3 %. Jeden respondent (2,9 %) neví, zda využívá ve výuce služeb tlumočníka. Odpověď, že jeden respondent neví, zda používá či nikoliv služeb tlumočníka mě docela překvapila.

Otázka č. 22 řešila, jestli respondenti používají moderní technologie (MT) při výuce. Na výběr měli z pěti odpovědí. Čtyři z nich byly uzavřené a pátá otázka byla otevřená a tam mohli respondenti napsat cokoliv. V grafu č. 16 můžeme vidět přehledně odpovědi respondentů. V tabulce č. 16 můžeme vidět přehledně seřazené odpovědi na otázku jiné seřazené podle největší četnosti.

Graf č. 16 využíváš při výuce moderní technologie (MT)?

Z grafu vyplývá, že 17 respondentů ztrhlo odpověď jiné, to činí 48,6 %. V tabulce č. 16 se následně podíváme na konkrétní odpovědi, které respondenti napsali. Druhou nejčtenější odpovědí bylo, že respondenti používají mobilní telefon. Takto odpovědělo 15 dotázaných, kteří činí 42,9 %. Na grafu je odpověď označena modrou barvou. Následující nejčtenější odpovědí bylo, že při výuce používají notebook. Na tuto otázku odpovědělo 7 respondentů, kteří činí 20 %. Fotoaparát používají pouze 3 respondenti, což činí 8,6 %. Poslední možností byla kamera a tu využívají pouze 2 respondenti, kteří činí 5,7 %.

Tabulka č. 16 jaké moderní technologie (MT) používáš při výuce

Možnosti použití MT	Počet odpovědí	Podíl (%)
Počítač	7	50
Nepoužívám nic	5	25
Zákaz použití MT na škole	5	25

Tabulka č. 16 vyhodnocuje otázku jiné z grafu č. 16. Dohromady se sešlo 16 odpovědí. Z toho 7 respondentů používá počítač. Ti činí 50 % podíl z odpovídajících. Dalších 5 respondentů nepoužívá žádné moderní technologie při výuce, ti tvoří 25 %. Posledních 5 respondentů opovědělo, že mají na základní škole zakázáno využívání moderních technologií. Tato skupina činí také 25 %.

7 Zpracování výsledků výzkumného šetření na SŠ pro sluchově postižené

Výzkumné šetření probíhalo formou dotazníku, který obsahoval 20 otázek. Odpovědi jsou vyhodnoceny v následujícím textu.

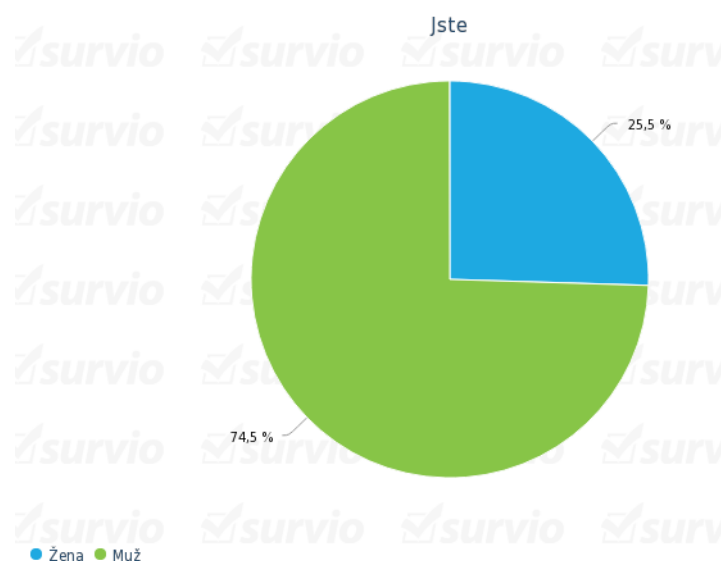
Otázka č. 1 řešila, věk respondentů na středních školách pro sluchově postižené. Otázka byla otevřená. Některé odpovědi jsem musel vyřadit, protože nesplňovaly specifika zadání. Celkově zařazených odpovědí je 46. V přehledné tabulce č. 16 můžeme vidět věk respondentů středních škol pro sluchově postižené.

Tabulka č. 17 přehled žáků dle věku na SŠ pro sluchově postižené

Věkový průměr	21,09
Věk	Vyplnilo žáků
16	1
17	4
18	4
19	6
20	15
21	8
22	2
23	1
24	3
25	1
27	1
Celkový počet žáků	46

Z vyhodnocených výsledků se v tabulce číslo 17 dočteme, že nejvíce žáků má 20 roků. Druhá nejpočetnější skupina respondentů má 21 let, takto odpovědělo 8 respondentů. Dále nejvíce odpovídajících uvedlo, že mají 19 roků a bylo jich 6. Z výzkumu vyplynulo, že respondentů s věkem 17 a 18 let je ve skupině shodně a to po 4 odpovídajících. Dále věku 24 let dosáhli tři respondenti a věku 22 let dosáhli dva respondenti. Zbytek vyhodnocených let měl pouze po jednom studentovi. Jsou to roky 16, 23, 25 a 27. Někoho by mohlo překvapit, že se na středních školách vyskytují žáci, kterým je přes 20 let. Tato skutečnost je dána tím, že na základní škole je povinná školní docházka prodloužena o 1 rok, končí desátým ročníkem. Někteří žáci zjišťují, že ve škole se mají dobře, takže studují více oborů, která SŠ nabízí. Tito žáci se bojí nastoupit do praktického života, někteří si uvědomují, že se jim v blízké době nepodaří najít zaměstnání.

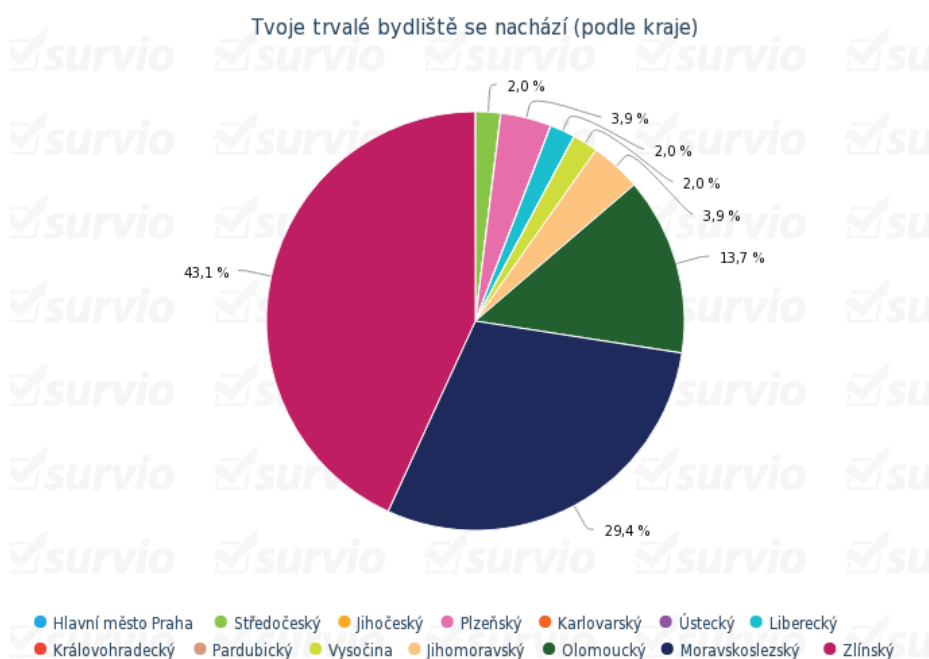
Otázka č. 2 řešila pohlaví respondentů. Na výběr byly pouze dvě uzavřené odpovědi.

Graf č. 17 struktura vzorku respondentů na SŠ dle pohlaví

Na grafu č. 17 můžeme přehledně vidět, že 74,5 % jsou mladí muži. Mladých žen je 25,5 %.

Otázka č. 3 řešila, strukturu vzorku respondentů z hlediska jejich trvalého bydliště. Na výběr bylo 14 krajů. Každý mohl zvolit pouze jednu možnost a kraje byly vyjmenovány. Na grafu č. 18 přehledně vidíme procentuálně vyhodnocené počty odpovědí.

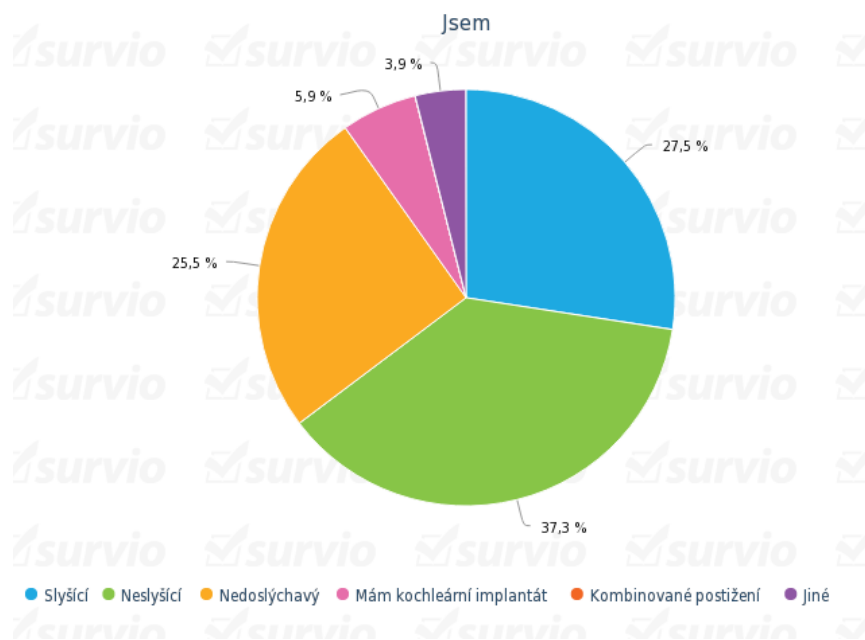
Graf č. 18 – struktura vzorku respondentů na ZŠ dle trvalého bydliště

Tabulka č. 18 - struktura vzorku respondentů na ZŠ dle trvalého bydliště

Kraje	Počet žáků	Podíl (%)
Hlavní město Praha	0	0
Vysočina	1	2,0
Jihomoravský	2	3,9
Olomoucký	7	13,7
Moravskoslezský	15	29,4
Zlínský	22	43,1
Středočeský	1	2,0
Jihočeský	0	0
Plzeňský	2	3,9
Karlovarský	0	0
Ústecký	0	0
Liberecký	1	2,0
Královéhradecký	0	0
Pardubický	0	0

Nejpočetnější skupina, která vyplnila dotazník, bydlí ve Zlínském kraji. Takto odpovědělo 22 dotázaných, což činí 43,1 %. Druhou nejpočetnější skupinou dle bydliště jsou respondenti z Moravskoslezského kraje. Tato skupina tvoří 15 dotázaných, kteří mají 29,4 %. Třetí nejpočetnější skupina pochází z Olomouckého kraje. Odpovědí se mi sešlo 7 a to dělá 13,7 %. Z Jihomoravského a Plzeňského kraje vyplnili dotazník 2 respondenti, což činí 3,9 %. Po jednom odpovídajícím byli z krajů Vysočina, Středočeského a Libereckého, kteří dělají 2,0 %. Dohromady na výzkum odpovědělo 51 respondentů.

Otázka č. 4 řešila strukturu vzorku z hlediska typu sluchového postižení. Respondenti měli na výběr z pěti uzavřených otázek a šestá otázka byla otevřená a mohli napsat jakékoliv jiné postižení. V grafu č. 19 vidíme přehledně procentuální odpovědi, kdo patří do jaké skupiny. V následující tabulce vidíme, kolik respondentů odpovídalo, jaký typ postižení mají.

Graf č. 19 – struktura vzorku respondentů na SŠ dle typu sluchového postižení

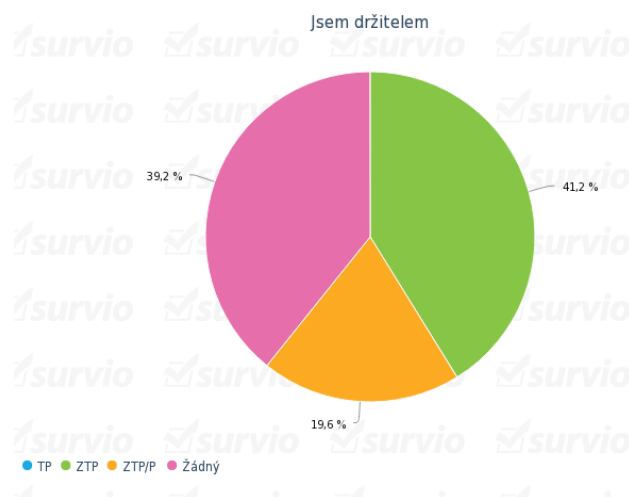
Tabulka č. 19 - struktura vzorku respondentů na ZŠ dle typu sluchového postižení

Typ postižení	Četnost odpovědí	Podíl (%)
Slyšící	14	27,5
Neslyšící	19	37,3
Nedoslýchaví	13	25,5
Kochleární implantát	3	5,9
Kombinované	0	0
Jiné postižení	2	3,9

Z výsledků výzkumu vidíme, že nejvíce respondentů, je neslyšících. Tato skupina obsahuje 19 odpovídajících, kteří činí 37,3 %. Druhou nejpočetnější skupinou jsou slyšící respondenti, kterých odpovídalo 14. Celkově tvoří 27,5 % dotázaných. Nedoslýchaví tvoří 25,5 % a odpovědělo tak 13 respondentů. Tři dotázaní mají kochleární implantát. Tato skupina tvoří 5,9 %. Kombinované postižení neměl nikdo z dotázaných. Ve skupině jiné postižení se sešly dvě odpovědi. Jedna z nich byla, že respondent má dětskou mozkovou obrnu a druhý respondent má střední postižení řeči. Tito dva respondenti tvoří 3,9 % ze všech dotázaných.

Otázka č. 5 řešila, zda a případně jaký průkaz zdravotního či tělesného postižení z hlediska příslušné legislativy respondenti vlastní.

Respondenti měli na výběr ze čtyř uzavřených otázek. Odpovědi vidíme v grafu č. 20. V tabulce č. 20 vidíme četnost odpovědí na jednotlivé otázky.

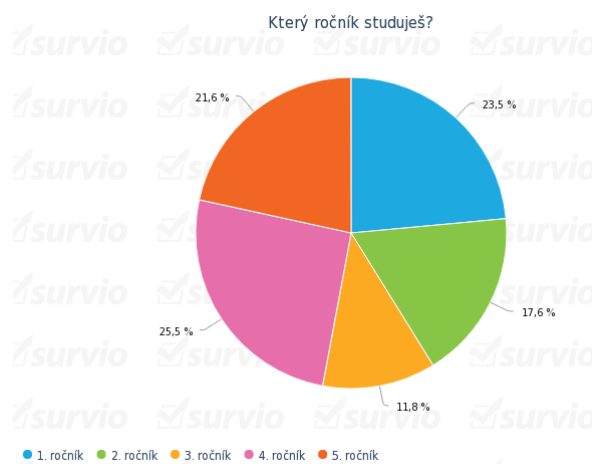
Graf č. 20 – struktura vzorku respondentů na SŠ dle typu sluchového postižení

Tabulka č. 20 - struktura vzorku respondentů na ZŠ dle typu sluchového postižení

Typ průkazu	Počet odpovědí	Podíl (%)
TP	0	0
ZTP	21	41,2
ZTP/P	10	19,6
Nemám žádný průkaz	20	39,2

Z grafu č. 20 a hlavně z následující tabulky č. 20 jednoznačně vidíme, že z respondentů na SŠ pro sluchově postižené se nevyskytuje nikdo s tělesným postižením. Průkaz ZTP (zvláště těžké postižení) vlastní 21 respondentů, kteří činí 41,2 %. Průkaz ZTP/P (zvláště těžké postižení s průvodcem) vlastní 10 odpovídajících. Tato skupina tvoří 19,6 %. Poslední skupina respondentů odpověděla, že žádný průkaz nevládní. Takto odpovědělo 20 dotázaných (39,2 %).

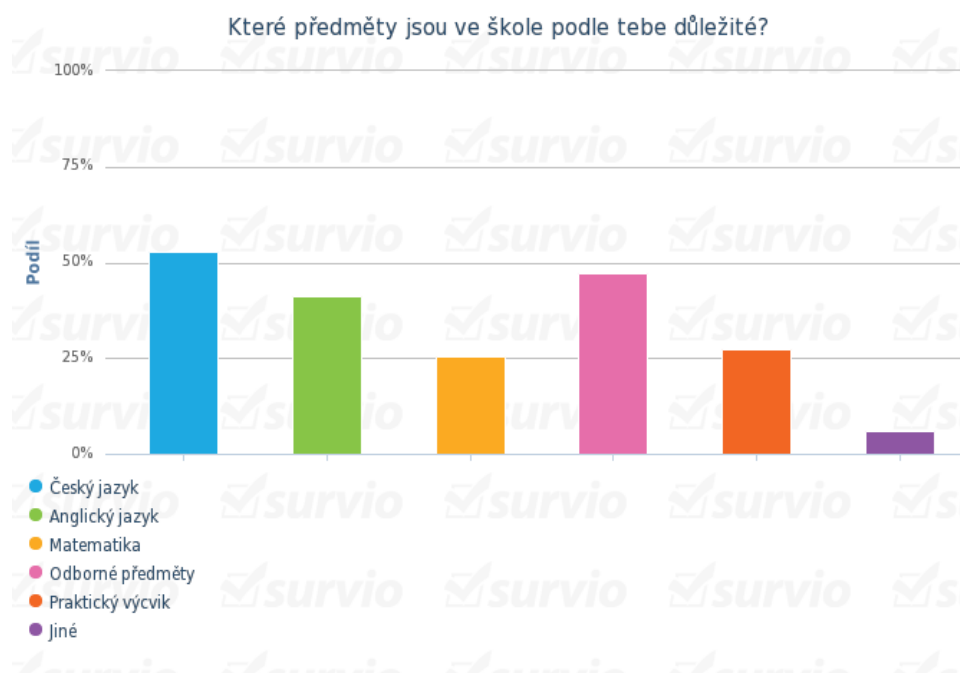
Otázka č. 6 řešila, ve kterém ročníku respondenti studují. Na výběr měli pět uzavřených otázek. V grafu č. 21 vidíme odpovědi dotázaných.

Graf č. 21 – počet žáků v jednotlivých ročnících

Nejvíce respondentů bylo ze 4. ročníku. Takto odpovídalo 13 dotázaných, kteří tvoří 25,25 %. Druhou nejvíce odpovídající skupinou byli respondenti z prvního ročníku. Těch bylo 12, což tvoří 23,5 %. Třetí nejpočetnější skupinou byli zástupci pátého ročníku. Respondentů studujících pátý ročník bylo 11, kteří tvoří 21,6 %. Ve druhém ročníku je 9 respondentů, kteří tvoří 17,6 %. Poslední skupinu tvoří studenti třetího ročníku, kterých je 6 a tvoří 11,8 %. Z grafu č. 21 je vidět, že jsou zastoupeny všechny ročníky na SŠ pro sluchově postižené.

Otázka č. 7 řešila, které předměty jsou podle respondentů na škole důležité. Měli na výběr z 5 uzavřených otázek. Šestá otázka byla otevřená a mohli se v ní vyjádřit jakkoliv. V tabulce č. 21 vidíme četnost odpovědí plus detailně vyhodnocenou otázku jiné. V grafu č. 22 přehledně vidíme procentuální vyhodnocení odpovědí. Jednu odpověď z otázek jiné jsem musel vyřadit, protože nesplňovala specifika zadání.

Graf č. 22 – které předměty jsou podle respondentů důležité

Tabulka č. 21 – důležité předměty pro žáky se sluchovým postižením na SŠ

Předmět	Počet odpovědí	Podíl (%)
Český jazyk	27	52,9
Anglický jazyk	21	41,2
Matematika	13	25,5
Odborné předměty	24	47,1
Praktický výcvik	14	27,5
Český znakový jazyk	1	0,9
Elektrotechnika	1	0,9

Z tabulky č. 21 je vidět, že pro nejvíce respondentů je důležitý český jazyk. Zvolilo jej 27 odpovídajících, kteří činí 52,9 %. Druhým zvoleným předmětem jsou odborné předměty, které volilo 24 respondentů, což činí 47,1 %. Anglický jazyk zvolilo 21 dotázaných, kteří činí 41,2 %. Dalším v pořadí se umístil praktický výcvik, který zvolilo 14 respondentů, což činí 27,5 %. Matematiku je důležitá pro 13 dotázaných, kteří dělají 25,5 %. Na posledních místech zůstal Český znakový jazyk s Elektrotechnikou. Obě možnosti volil pouze jeden dotázaný, který činí 0,9 %.

Otázka č. 8 zkoumala, které předměty respondenty baví. Otázka byla otevřená. Sešlo se hodně odpovědí a bylo vcelku těžké je vyhodnotit. Někteří respondenti uvedli více než jednu odpověď. Nakonec jsem vyhodnotil 58 odpovědí. Některé odpovědi jsem musel vyřadit, protože nesplňovaly specifika zadání. Přehledné vyhodnocení vidíme v tabulce č. 22.

Tabulka č. 22 – Předměty, které baví žáky se sluchovým postižením na SŠ

Předmět	Počet odpovědí	Podíl (%)
Počítače	13	22,41
Tělocvik	11	18,96
Český jazyk	7	12,06
Praxe	7	12,06
Elektrotechnologie	6	10,34
Anglický jazyk	5	8,62
Matematika	5	8,62
Biologie	2	3,44
Nevím	2	3,44

Nejčtenějším předmětem, který respondenty baví, jsou počítače. Tuto možnost zvolilo 13 dotázaných, kteří činí 22,41 %. Tělocvik je druhým nejoblíbenějším předmětem, který zvolilo 11 dotázaných, což činí 18,96 %. Český jazyk a praxe skončila na čtvrtém místě. Takto volilo 7 respondentů, kteří dělají 12,06 %. Dalším oblíbeným předmětem je elektrotechnologie. Tu vybralo 6 dotázaných, což činí 10,34 %. Anglický jazyk a matematiku zvolilo 5 dotázaných, kteří činí 8,62 %. Na posledních místech v oblíbenosti je biologie a nevím. Pro tuto možnost se rozhodli dva respondenti, což je 3,44 %.

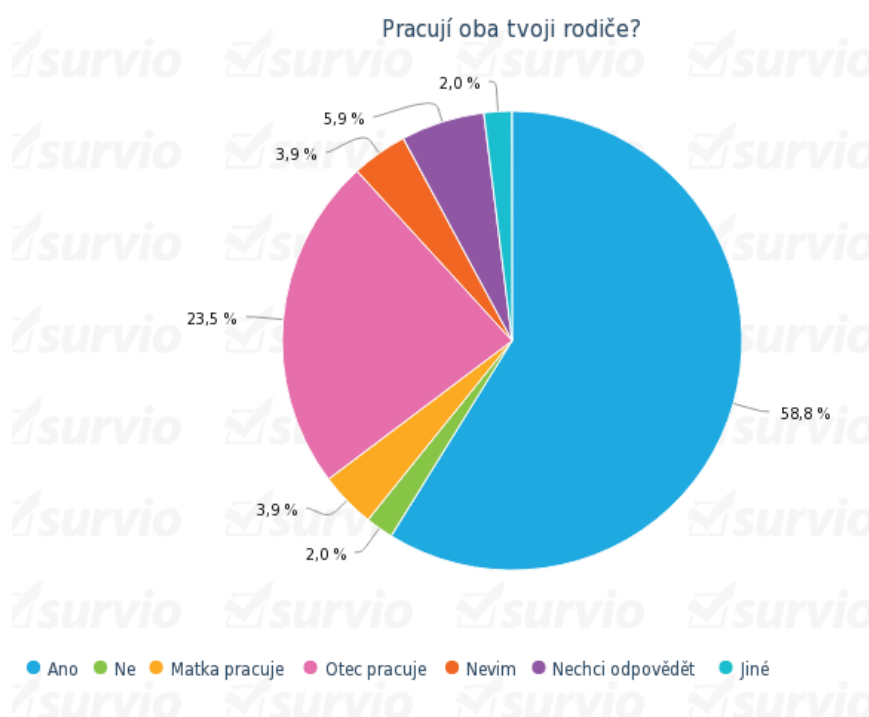
Otázka č. 9 zkoumala, jaké povolání by chtěli respondenti vykonávat po ukončení střední školy. Otázka byla otevřená a dotázaní mohli napsat i více prací. Hodně odpovědí jsem musel vyřadit, protože nesplňovaly kritéria dotazu. Celkem jsem vyhodnotil 37 odpovědí. Odpovědi respondentů jsou vyhodnoceny v tabulce č. 23.

Tabulka č. 23 – Zaměstnání, které by chtěli respondenti vykonávat

Předmět	Počet odpovědí	Podíl (%)
Nevím	10	27,02
Práce s počítači	9	24,32
Student VŠ	5	13,51
Zahradník	4	10,81
Elektrikář	4	10,81
Učitel	2	5,40
Námořník	2	5,40
Nezvládnou práci	1	2,70

Z výzkumu vyplynulo, že nejvíce respondentů neví, jaké povolání by chtěli vykonávat. Takto nerozhodnutých respondentů je 10, kteří činí 27,02 %. Druhou nejpočetnější prací je práce s počítači. Zde odpovědělo 9 respondentů což je 24,32 %. Studentem vysoké školy by chtělo být 5 respondentů. Ti činí 13,51 %. Zahradníkem a elektrikářem se chtějí v budoucnu stát 4 respondenti, kteří činí 10,81 %. Dalším zaměstnáním, které by respondenti chtěli vykonávat je učitel a námořník. Tuto možnost zvolili 2 odpovídající v obou odpovědích. Ti tvoří 5,40 %. Ve výzkumu se objevila i odpověď, že si respondent uvědomuje, že zřejmě práci nezvládne. Tuto možnost odpověděl 1 dotázaný, který dělá 2,70 %.

Otázka č. 10 řešila, zda oba rodiče pracují. Respondenti měli na výběr z šesti uzavřených a jedné otevřené otázky. V přehledném grafu č. 23 vidíme odpovědi dotázaných.

Graf č. 23 – pracují oba tvoji rodiče?

Zde se nejvíce odpovědí dle grafu č. 23 sešlo u odpovědi ano, kterou zvolilo 30 dotázaných a to dělá 58,8 %. Dalších 12 respondentů, kteří činí 23,5 %, odpovědělo, že otec pracuje. Další 3 respondenti se rozhodli, že nechtějí odpovědět, což činí 5,9 %. Matka pracuje a nevím vybrali jako odpověď 2 respondenti. U každé otázky tyto skupiny dělají 3,9 %. Odpověď ne a jiné zvolil pouze 1 odpovídající, ten činí 2,0 %. Jako jiné byla odpověď, že máma nepracuje a otce respondent nezná natolik, aby mohl odpovědět na otázku ohledně práce.

Otázka č. 11 řešila, jaké povolání vykonává matka respondentů. Otázka byla otevřená. Hodně odpovědí jsem musel vyloučit, protože neodpovídaly zadání. Někteří respondenti si dělali legraci, někteří napsali název podniku. Dohromady jsem vyhodnotil 40 odpovědí, které jsou přehledně seřazeny v tabulce č. 24.

Tabulka č. 24 – Zaměstnání matky

Zaměstnání	Počet odpovědí	Podíl (%)
Nepracuje	9	22,5
Dělnice	8	20,0
Zdravotní sestra	4	10,0
Vedoucí	3	7,5
Žena v domácnosti	3	7,5
Učitelka	3	7,5
Důchod	3	7,5
Asistentka pedagoga	2	5
Prodavačka	2	5

Z výzkumu jsem zjistil, že většina matek pracuje. Ale překvapilo mě, že 9 respondentů uvedlo, že matka nepracuje. Tato skupina 9 respondentů činí 22,5 %. Další nejčastější zaměstnání matky je dělnice. Takto odpovědělo 8 dotázaných, kteří dělají 20,0 %. Zdravotní sestra je třetí nejčastější odpověď. Tuto možnost napsali 4 respondenti, kteří činí 10 %. Následující skupinu zaměstnání jako vedoucí, žena v domácnosti, učitelka a důchodkyně napsali každé z nich 3 dotázání. Ti tvoří 7,5 %. Do poslední skupiny bylo 2 respondenty zařazeno asistentka pedagoga a prodavačka, což činí 5 %.

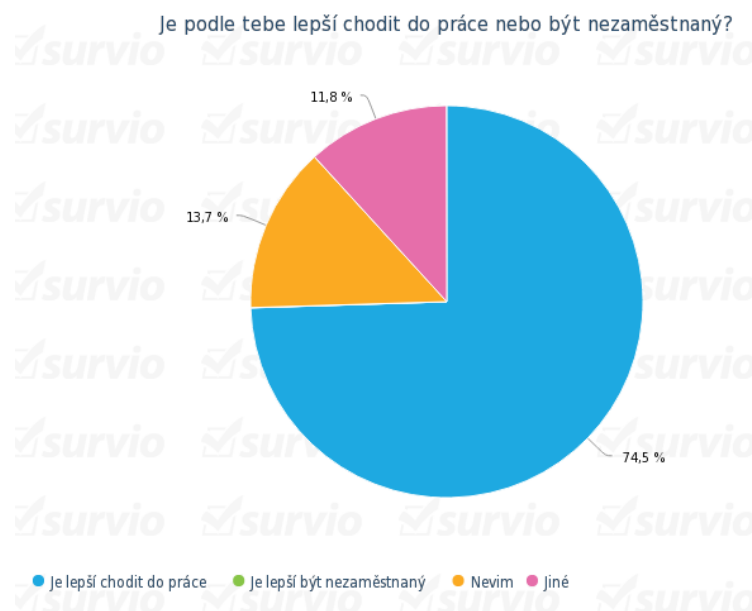
Otázka č. 12 řešila, jaké povolání vykonává otec dotázaného. Otázka byla otevřená a zjistil jsem, že je dost obtížné ji vyhodnotit. Odpovědi se vrátilo hodně. Nakonec jsem vyhodnotil 19 odpovědí, které měly více než jeden hlas. V tabulce č. 25 přehledně vidíme odpovědi respondentů. Některé odpovědi jsem musel vyřadit, protože nesplňovaly kritéria zadání.

Tabulka č. 25 – Zaměstnání otce

Zaměstnání	Počet odpovědí	Podíl (%)
Nevím	6	31,57
Řidič	4	21,05
Živnostník	4	21,05
Programátor	3	15,78
Zedník	2	10,52

Nejvíce respondentů 6 odpovědělo, že neví, jaké povolání jejich otec vykonává. Tato skupina tvoří 31,57 %. Na druhém místě se dle odpovědí respondentů umístilo zaměstnání řidič a živnostník. Obě povolání napsali 4 dotázaní, kteří činí 21,05 %. Povolání programátor zvolili 3 respondenti, což je 15,78 %. Zedníka mají doma 2 respondenti, kteří činí 10,52 %. V nezařazených odpovědích v tabulce jsou úplně běžná povolání. Do tabulky jsem je nezařadil, protože je volil pokaždé pouze jeden dotázaný. Nezařazené povolání jsou: ředitel ZŠ, zámečnick, klempíř, nezaměstnaný, řezník, vedoucí, vinař, kameník, hasič, policista, mechanik, mistr, elektrikář, prodavač, dělník, horník a kuchař.

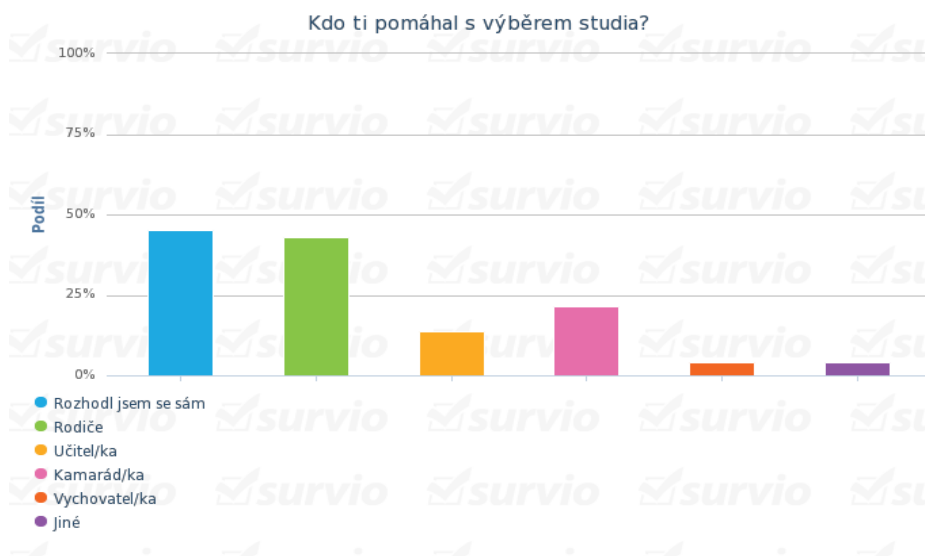
Otázka č. 13 řešila, jak respondenti SŠ pro sluchově postižené uvažují o svém budoucím životě. Respondenti měli na výběr ze tří uzavřených a jedné otevřené otázky. Dohromady jsem vyhodnotil 51 odpovědí. Přehledně vyhodnocené odpovědi zobrazuje graf č. 23.

Graf č. 23 – Respondenti odpovídali, zda je dobré chodit do práce

Z grafu č. 23 vidíme, že respondenti smýšlejí pozitivně a zvolili možnost, že je lepší chodit do práce. Takto odpovědělo 38 dotázaných, což činí 74,5 %. Možnost je lepší být nezaměstnaný“, nezvolil nikdo. Odpověď nevím zadrželo 7 odpovídajících, což je 13,7 %. Poslední možnost jiné zvolilo 6 respondentů, kteří dělají 11,8 %. Do možnosti jiné respondenti napsali, 2 chtějí podnikat a druzí 2 se chtějí o někoho starat. Zbylé 2 odpovědi jsem vyřadil, protože nesplňovaly podmínky otázky.

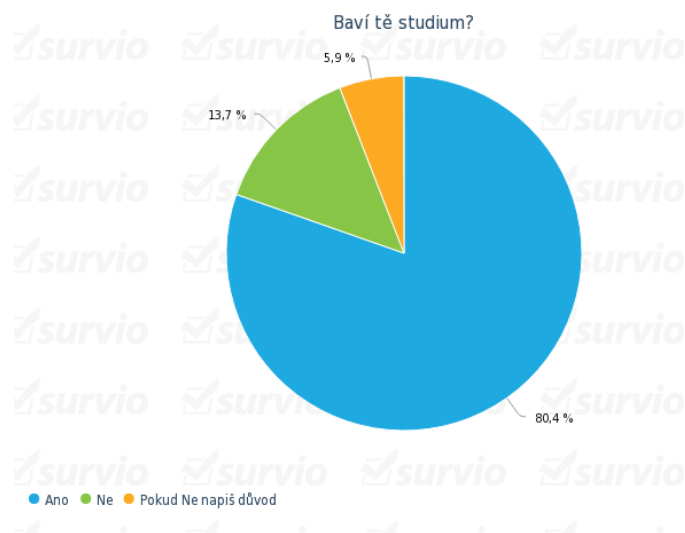
Otázka č. 14 zjišťovala, kdo respondentovi pomáhal s výběrem studia. Na výběr měli pět uzavřených a jednu otevřenou otázku. Odpovědi jsou přehledně vidět v grafu č. 24.

Graf č. 24 – Přehled kdo pomáhal respondentovi s výběrem studia

Respondenti nejvíce odpovídali, že se rozhodli sami. Takto odpovědělo 23 dotázaných, kteří činí 45,1 %. Druhé nejpočetnější skupině pomohli při výběru rodiče. Tuto možnost zvolilo 22 respondentů, kteří činí 43,1 %. Třetí skupině odpovídajících pomohli s rozhodnutím kamarádi. Celkem tak odpovědělo 11 dotázaných, kteří dělají 21,6 %. Učitel/ka pomohla s výběrem 7 respondentům, což tvoří 13,7 %. Vychovatel/ka se pomohl rozhodnout dvěma dotázaným, ti dělají 3,9 %. Otázku jiné odpověděli 2 dotázaní, ti činí 3,9 %. Jednu odpověď z jiného jsem musel vyřadit, protože nesplňovala specifika zadání. V druhém případě respondentovi pomohla s rozhodnutím babička.

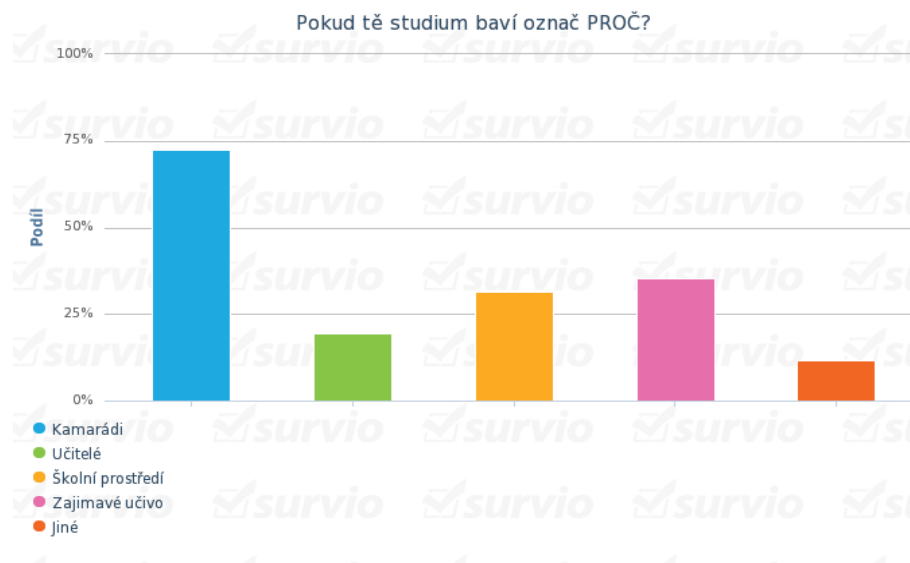
Otázka č. 15 byla zaměřena, jestli respondenty baví studium. U této otázky měli na výběr ze dvou uzavřených a jedné podmiňovací otevřené otázky. Bohužel, z otevřených otázek jsem musel jednu vyřadit, protože nesplňovala specifika zadání. Díky tomu jsem vyhodnotil pouze dvě otevřené otázky. V grafu č. 25 vidíme přehledně vyhodnocené odpovědi respondentů.

Graf č. 25 – baví respondenti studium

Na grafu č. 25 je přesvědčivě vidět, že většinu respondentů studium baví. Takto pozitivně studium hodnotilo 41 dotázaných, což činí 80,4 %. Studium nebaví pouze 7 respondentů, kteří tvoří 13,7 %. Z těchto respondentů se vyjádřili pouze 3 k otevřené otázce, proč je studium nebaví. Skupina těchto odpovídajících dělá 5,9 %. Jeden z nich napsal, že ho nebaví pořád jen sedět a teoreticky se učit, že by uvítal více praxe. Druhý napsal, že ho studium baví podle toho, jak moc to kombinuje s brigádami. Třetí odpověď jsem musel vyřadit.

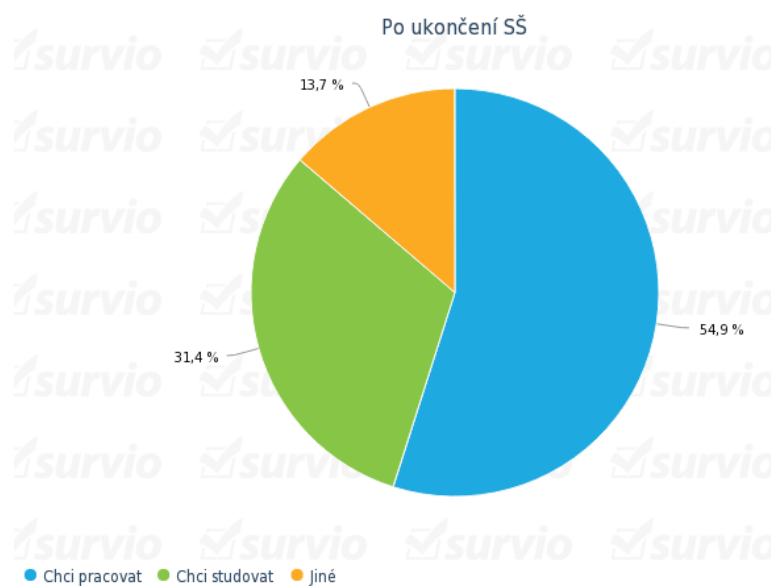
Otázka č. 16 řešila, z jakého důvodu respondenty studium baví. Otázka byla položena tak, že respondenti mohli vybírat ze čtyř uzavřených a jedné otevřené otázky. Na grafu č. 25 můžeme vidět odpovědi.

Graf č. 25 – proč tě baví studium

Z grafu číslo 25 vidíme, že studium žáky baví kvůli kamarádům. Tuto odpověď volilo 37 dotázaných, kteří činí 72,5 %. Další početnou skupinu 18 respondentů zaujala odpověď zajímavého učiva na škole, což dělá 35,3 %. Třetí skupině odpovídajících přijde zajímavé školní prostředí. Tato skupina čítá 16 jedinců, která tvoří 31,4 %. Učitelé jsou další volenou odpovědí, kterou zvolilo 10 respondentů, ti tvoří 19,6 %. Nejméně si respondenti vybrali možnost jiné. Tu volilo pouze 6 respondentů, kteří činí 11,8 %. V odpovědi jiné se vyjádřili odpovídající, že je studium baví, protože se ve škole dozví daleko více informací než kdekoli jinde. Druhý odpovídá, že ho studium baví, protože je tu krásné prostředí a dobré město. Zbylé čtyři odpovědi jsem musel vyřadit, protože nesplňovaly specifika zadání.

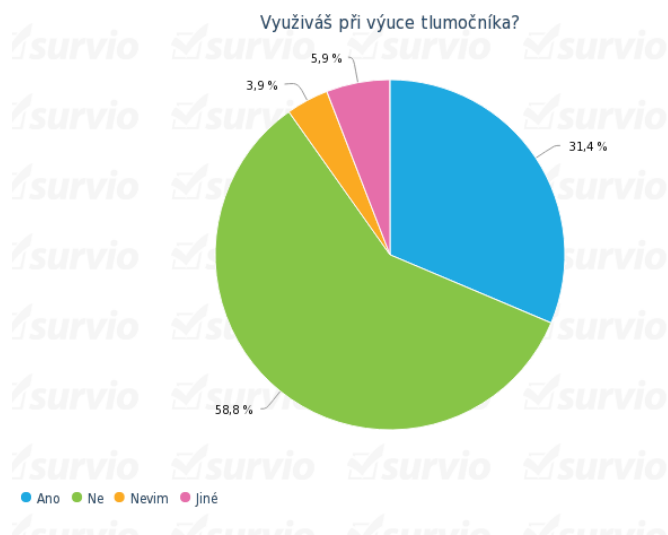
Otázka č. 17 dávala na výběr, co chtějí respondenti po ukončení studia dělat. Na výběr měli ze dvou uzavřených a jedné otevřené otázky. Následující odpovědi můžeme vidět v grafu č. 26. Pět odpovědí z možnosti jiné jsem musel vyřadit pro nesplnění specifických podmínek zadání.

Graf č. 26 – úvaha respondentů o své budoucnosti po škole

Na grafu č. 26 zřetelně vidíme, že většina respondentů chce pracovat. Konkrétně tuto možnost volilo 28 odpovídajících, což činí 54,9 %. Na odpověď chci dále studovat, reagovalo 16 respondentů, kteří činí 31,4 %. V otázce jiné se vyjádřilo 7 respondentů, to je 13,7 %.

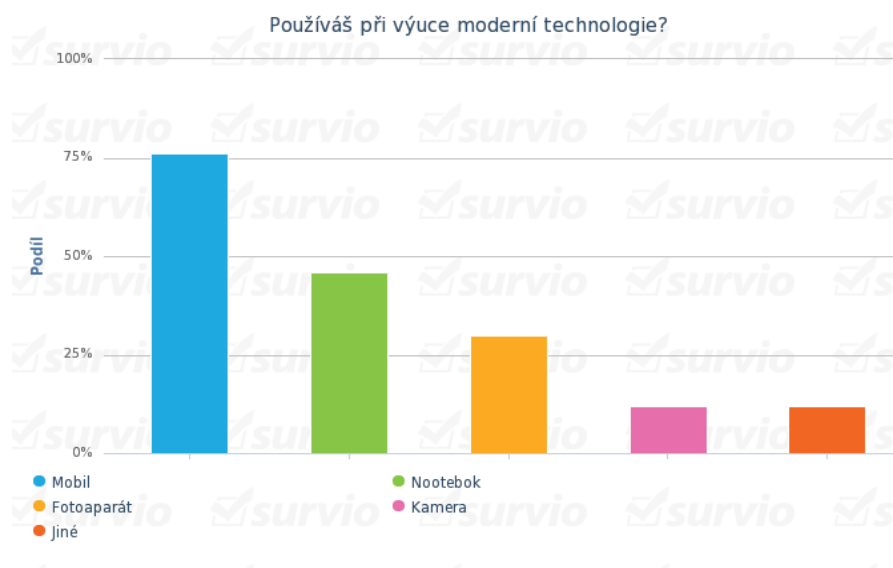
Otázka č. 18 řešila, jestli respondenti využívají tlumočnicka při výuce. Na výběr měli ze tří uzavřených a jedné otevřené otázky. Odpovědi dotázaných vidíme přehledně v grafu č. 27.

Graf č. 27 – ukazuje, zda se vy výuce, vyskytuje tlumočník

Podle grafu číslo 27 vidíme, že nejvíce respondentů tlumočníka ve výuce nepoužívá. Takto odpovědělo 30 dotázaných, to je 58,8 %. Naopak tlumočníka používá 16 respondentů, ti tvoří skupinu 31,4 %. Třetí nejpočetnější odpověď je jiné. Tuto odpověď zvolili 3 respondenti. Jeden z nich odpověděl, že tlumočníka nepoužívá, ale ve výuce je pokaždé. Druhý respondent odpověděl, že tlumočníka využívá někdy. Třetí odpovídající napsal, že používá spolužáka, když potřebuje pomoci s komunikací. Odpověď nevím zvolili 2 respondenti, kteří dělají 3,9 %.

Otázka č. 19 řešila, jestli respondenti používají při výuce moderní technologie. Na výběr měli čtyři uzavřené a jednu otevřenou otázku. Grafické vyjádření odpovědí můžeme vidět v grafu číslo 28.

Graf č. 28 – jaké používáš moderní technologie při výuce

Respondenti používají ve výuce nejvíce mobilní telefon. Mobilní telefon používá 38 respondentů, kteří dělají 76 %. Druhou nepoužívanější pomůckou je notebook. Tuto pomůcku využívá 23 dotázaných, což činí 46 %. Třetí nejpočetnější skupinou je fotoaparát. Takto odpovědělo 15 respondentů, kteří dělají 30 %. Kameru využívá pouze 6 dotázaných, ti činí 12 %. V odpovědi jiné se vyjádřilo 6 dotázaných. Vyhodnotil jsem pouze dvě vhodné odpovědi. Jeden respondent napsal, že využívá tablet a smartwatch. Druhý odpovídající napsal, že používá počítač. Zbytek odpovědí v počtu čtyř bylo vyřazeno, protože nesplňovali specifika zadání.

Otázka č. 20 řešila, zda respondenti používají nějakou speciální pomůcku při studiu. Otázka byla otevřená. Vyhodnotil jsem všech 51 odpovědí.

Tabulka č. 26 speciální pomůcky používané při studiu

Možnosti použití MT	Počet odpovědí	Podíl (%)
Nepoužívám nic	46	90,19
Přepis učiva	2	3,9
Google	1	1,9
Keramickou tabuli	1	1,9
Software Lupa	1	1,9

Respondenti napsali, že při výuce žádnou speciální pomůcku nevyužívají. Konkrétně jich bylo 46, kteří činí 90,19 %. Dva respondenti napsali, že využívají při studiu přepisu učiva, ti činí 3,9 %. Jeden student (1,9 %) napsal, že využívá program google, keramickou tabuli a program Lupa na počítači. Jeden napsal, že využívá keramickou tabuli.

8 Shrnutí výsledků výzkumného šetření na ZŠ a SŠ

Na základě výzkumného šetření mezi žáky se podařilo ověřit či vyvrátit stanovené předpoklady.

Výzkumný předpoklad č. 1: Nejméně 70 % žáků má konkrétní představu, jakou práci by chtělo po ukončení studia vykonávat.

Dle výzkumu na ZŠ (otázka č. 12) má reálnou představu o své budoucí práci 66,7 % respondentů, ostatních 33,3 % dotázaných odpovědělo, že neví, jaké povolání chtějí vykonávat.

Dle výzkumu na SŠ má reálnou představu o své budoucí práci 72,9 % respondentů, ostatních 27,02 % odpovědělo, že neví, jakou práci budou vykonávat. Původně jsem předpokládal, že na SŠ budou respondenti mít představu o své budoucí práci daleko větší.

Na ZŠ výzkumný předpoklad nebyl potvrzen. Na SŠ byl výzkumný předpoklad potvrzen.

Výzkumný předpoklad č. 2: Žáci mají zájem v budoucnu se zapojit do pracovního procesu.

Na ZŠ mají respondenti zájem o práci (otázka č. 16) a chtějí v budoucnu pracovat, 66,67 % chce vykonávat nějaké povolání. Převážná většina (88,6 %) nechtějí být nezaměstnaní.

Na SŠ většina respondentů zájem o práci má (otázka č. 17), 74,5 % odpovědělo, že lepší je chodit do práce a 54,9 % chce pracovat.

Výzkumný předpoklad č. 2 byl splněn.

Výzkumný předpoklad č. 3: Na základních a středních školách pro sluchově postižené jsou všichni žáci sluchově postižení.

Tento výzkumný předpoklad vychází z otázky č. 4 jak na ZŠ tak SŠ.

Na ZŠ odpovědělo 57,1 % respondentů, že mají sluchové postižení, 42,9 % respondentů, nemá žádný sluchový handicap. Na SŠ má 68,7 % sluchový handicap, 27,5 % je slyšících. Ostatní respondenti mají jiné postižení.

Výzkumný předpoklad č. 3 nebyl splněn.

Výzkumný předpoklad č. 4: Více než 80 % žáků vlastní průkaz TP, ZTP, ZTP/ P.

Tento výzkumný předpoklad vychází z otázky č. 5 jak na ZŠ tak SŠ.

Na ZŠ vlastní některý z výše uvedených průkazů 48,6 % respondentů, většina 51,4 % žádný průkaz nevlastní.

Na SŠ je držitelem některého průkazu 60,8 % žáků, žádný průkaz nevlastní 39,2 %.

Výzkumný předpoklad č. 4 nebyl splněn.

Výzkumný předpoklad č. 5: Žáci v budoucnu chtějí vykonávat profesi, na kterou se aktuálně připravují.

Podle výzkumu na základní škole (otázka č. 10 a 12) jsem zjistil, že většina respondentů chce v budoucnu pracovat v zaměstnání na, které se aktuálně připravují.

Z výzkumu na střední škole vyplynulo (otázky č. 7, 8, 9), že většina žáků se připravuje na budoucí povolání, které chtějí později v životě vykonávat.

Výzkumný předpoklad č. 5 byl splněn.

Výzkumný předpoklad č. 6: Rodina podporuje žáka při výběru studijního oboru.

Na ZŠ odpovědělo 60 % respondentů, že jim s výběrem školy pomohli rodiče. Na SŠ nejvíce dotázaných 45,1 % odpovědělo, že se rozhodovali sami, ale 43,1 % uvedlo, že jim pomáhali rodiče.

Na základě těchto výsledků se dá říci, že výzkumný předpoklad byl splněn a žáci na základní i na střední škole jsou podporováni nejbližší rodinou při výběru studia (povolání)

Výzkumný předpoklad č. 6 byl potvrzen na ZŠ i na SŠ.

Výzkumný předpoklad č. 7: Žáci si uvědomují svůj handicap s ohledem na výběr zaměstnání.

Dle výzkumu na ZŠ jsem zjistil, že 45,7 % respondentů si svůj handicap neuvědomuje a 17,1 % neví, zda je handicap omezuje ve výběru povolání. Dle mého názoru by si žáci měli uvědomovat, že jsou svým handicapem limitováni.

Na SŠ bohužel tato otázka nebyla chybou autora práce do dotazníku zařazena.

Výzkumný předpoklad č. 7 nebyl potvrzen.

Výzkumný předpoklad č. 8: Nejméně 20 % žáků na ZŠ a SŠ školách pro sluchově postižené využívá služeb tlumočnicka.

Na ZŠ využívá služeb tlumočnicka pouze 14,3 % dotázaných, 82,9 % tlumočnicka nevyužívá. Na SŠ využívá služeb tlumočnicka 31,4 % respondentů a 58,8 % tlumočnicka nevyužívá. Práce tlumočnicka je náročná a na školách vcelku nová možnost komunikace se žáky. Je pozitivní, že žáci mají snahu se s učiteli pomocí tlumočnicka domluvit. Myslím si, že postupně bude tuto službu využívat stále více žáků.

Výzkumný předpoklad č. 8 na ZŠ nebyl potvrzen, na SŠ byl potvrzen.

Výzkumný předpoklad č. 9: Většina rodičů chodí do zaměstnání a poskytuje tak žákům vzor.

Dle odpovědí na ZŠ (otázka č. 10) chodí většina rodičů do práce. Tak odpovědělo 68,6 % respondentů. Na SŠ bylo výzkumem zjištěno, že oba rodiče chodí do práce u 58,8 % respondentů.

Je pozitivní zjistit, že u respondentů ze ZŠ i SŠ rodiče pracují, a vytvářejí tak dobrý vzor svým dětem (žákům). I díky tomu mají žáci k práci kladný vztah.

Předpoklad č. 9 byl potvrzen na ZŠ i na SŠ.

Z celkem 9 stanovených předpokladů byly na ZŠ 4 potvrzeny a 5 nebylo potvrzeno. Na SŠ bylo potvrzeno 6 předpokladů a 3 nebyly potvrzeny. Dotazníky obsahovaly další otázky, ze kterých bylo zjištěno, že ve školách pro sluchově postižené studuje více chlapců než děvčat. Největší část sluchově postižených tvoří na ZŠ nedoslýchaví, na SŠ neslyšící. Nejdůležitější předměty jsou český jazyk a matematika. Největší část žáků ZŠ chce po ukončení školy studovat, ale neví, jestli má k volbě povolání dostatečné informace. Na SŠ žáci dosud nejsou rozhodnuti, jaké povolání chtějí vykonávat. Ale všichni si uvědomují, že je lepší pracovat než být nezaměstnaný. V tomto je podporuje rodina tím, že rodiče pracují.

9 Případové studie - vybraní sluchově postižení spolupracovníci autora práce.

Mgr. Petra Nováková, neslyšící učitelka ¹

Absolvovala ZŠ pro žáky se zbytky sluchu na Kopečku. Maturitu získala na oděvní průmyslovce v Kremnici a potom v roce 2001 vystudovala PdF UP v Olomouci. Bezpečně rozumí psychice sluchově postižených, perfektně ovládá znakový jazyk. Má bohatou slovní zásobu, ale pro slyšící žáky je její řeč málo srozumitelná. Pokud jsou ve třídě slyšící žáci, stěžují si, že jí nerozumí. Z hlediska vzájemné interakce učitelky a jejich žáků jsou problematické výlety a pobyty mimo školu, např. cesta do plavání.

Dana Novotná, neslyšící kuchařka

Výborně zvládá své povolání, je pečlivá, mezi dětmi oblíbená, kamarádká. Všimá si, co má kdo rád. Zpočátku byly problémy, kolektiv slyšících kuchařek ji obtížně přijímal, vážla vzájemná komunikace. Vhodným zásahem vedení školy se vztahy na pracovišti postupně zlepšily.

Jakub Dvořák, nedoslýchavý mistr odborného výcviku

Je absolventem naší střední školy, vede odborný výcvik, pro studenty je dobrým vzorem. Odbornost zvládá výborně. Problematické je správné zapisování do sešitů z hlediska žáků, když kolega při potřebě lépe se vyjádřit zkombinuje mluvený projev a český znakový jazyk, čímž dochází k tomu, že ve větě není použit správný slovosled.

Sandra Svobodová, neslyšící tlumočnice znakového jazyka

Výborně rozumí dětské psychice, každé dítě si dovede získat, znakuje pohádky dětem v MŠ. Má výraznou gestikulaci a mimiku, děti se na její pohádky moc těší. Nedokáže tlumočit z mluvené řeči. Všichni tito úspěšní zaměstnanci jsou pro naše žáky a studenty velikým vzorem, vedou je k poznání, že i oni mohou v životě něco dokázat. A to je cílem naší školy – převést teorii do praxe.

A nakonec odstrašující případ **Petra Horáka**, který po vyučení pracoval v podniku Meopta Přerov. Po zrušení podniku přišel o práci, jinou nenašel, propadl hracím automatům, začal krást peníze. Žil v naprosté izolaci ve slyšícím prostředí, protože komunikoval pouze znakovou řečí, neměl vlastní rodinu - a doživotně skončil v psychiatrické léčebně.

Na tomto případě je nutné si uvědomit, že je pro člověka důležitá činnost a identita ve skupině.

¹ Osoby zde uvedené jsou autentické, jejich jména však byla změněna z důvodu zachování anonymity.

Závěr

Tématem diplomové práce byla profesní orientace ve vzdělávání sluchově postižených. Výzkum byl zaměřen na žáky základních a středních škol pro sluchově postižené v celé České republice.

V teoretické části práce byly vymezeny základní pojmy, specifikující samotné sluchové postižení. V dalších kapitolách byl popsán systém vzdělávání sluchově postižených, problematika profesní orientace a pracovního uplatnění žáků se sluchovým postižením.

V aplikační části byl realizován výzkum na jednotlivých základních školách pro sluchově postižené a následně druhý výzkum na středních školách pro sluchově postižené v České republice. Na základě tohoto výzkumu se podařilo naplnit cíl diplomové práce a analyzovat problematiku profesní orientace ve vzdělávání sluchově postižených.

Výzkum byl zaměřen na 9 dílčích problémech. Můžeme shrnout, že většina žáků na základní škole nevlastní žádný průkaz TP, ZTP ani ZTP/P. Na střední škole nevlastní výše zmíněný průkaz přes 40 % žáků. Řada respondentů vnímá svůj handicap tak, že je nepoškozuje ve výběru zaměstnání. Respondenti chtějí raději pracovat než se stát klienty úřadu práce. Rodina je v získávání práce dle výzkumu značně podporuje a motivuje do práce. Škola jako instituce také svoje žáky vychovává pro budoucí povolání a snaží se žákům vyjít co nejvíce vstříc a usnadnit jim vstup na trh práce. Poskytuje žákům základní informace a na nich záleží, jak je dokážou využít v průběhu života. Pro sluchově postižené je nejdůležitější, aby dokázali komunikovat s intaktní společností. Dále je důležitá motivace a snaha pracovat. S tím souvisí i schopnost překonávat obtíže v práci a vydržet. Neméně důležitá je podpora rodiny.

V závěru diplomové práce jsou uvedeny případové studie mých sluchově postižených spolupracovníků na ZŠ, MŠ a SŠ pro sluchově postižené ve Valašském Meziříčí. Jsou zde stručně uvedeny jednotlivé životní příběhy a jejich kariérní úspěchy, které slouží jako vzor našim žákům.

Problematika profesní orientace sluchově postižených je závažné téma. Tato oblast se díky novým poznatkům v lékařství a speciální pedagogice (surdopedii) neustále vyvíjí. Výzkum potvrdil, že spolupráce školy a rodiny je v oblasti profesní orientace velmi dobrá.

10 Seznam použitých zdrojů:

1. HORÁKOVÁ, R. *Sluchové postižení: úvod do surdopedie*. 1. praha: portál s.r.o., 2012. ISBN 978-80-262-0084-0.
2. LEJSKA, M. a kol. *Základy praktické audiologie a audiometrie*. Brno: Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví, 1994. ISBN 80-7013-178-0.
3. VALENTA, M. *Přehled speciální pedagogiky: Rámcové kompendium oboru*. První. Praha: Portál, s. r. o., 2014. ISBN 978-80-262-0602-6.
4. SOURALOVÁ, E. *Manuál základních postupů jednání při kontaktu s osobami se sluchovým postižením*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007, 36 s. ISBN 978-80-244-1630-4.
5. SKÁKALOVÁ, T.. *Uvedení do problematiky sluchového postižení: učební text pro studenty speciální pedagogiky*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011, 94 s. ISBN 978-80-7435-098-6.
6. MŠMT ČR. *MŠMT ČR* [online]. [cit. 2016-01-28]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/>
7. FREEMAN, R. C., GARDIN, C., F., BOESE, R., J., – *Tvé dítě neslyší*, Federace rodičů a přátel sluchově postižených Praha, 1992, Pro – Ed, Austin, Texas, 1981
8. SOURALOVÁ, E. a LANGER, J. *Surdopedie: studijní opora pro kombinované studium*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005, 46 s. Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia. ISBN 80-244-1084-2.
9. UZLOVÁ, I. *Asistence lidem s postižením a znevýhodněním: praktický průvodce pro osobní a pedagogické asistenty*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 135 s. ISBN 978-80-7367-764-0.
10. PRŮCHA, J., MAREŠ J. a WALTEROVÁ E. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, 322 s. ISBN 80-7178-772-8.
11. HLAĎO, P. *Průručka k volbě povolání aneb Co by měl znát výchovný poradce na základní škole*. 1. Jihlava: Trifoil, 2014. ISBN ISBN 978-80-904994-2-3.
12. HAMPL, I. *SURDOPEDIE* [online]. 1, 2013 [cit. 2016-02-01]. Dostupné z: http://projekty.osu.cz/svp/opory/PdF_Hampl_Surdopedie.pdf. Studijní opora. Ostravská univerzita.
13. KRAHULCOVÁ, B. *Komunikace sluchově postižených*. Vyd. 2. Praha: Karolinum, 2002, 303 s. ISBN 80-246-0329-2.
14. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004, 870 s. ISBN 80-7178-802-3.
15. DOLEŽALOVÁ, L. *Vizuální percepce řeči u sluchově postižených* [online]. Brno, 2006

- [cit. 2016-02-03]. Dostupné z:
https://is.muni.cz/th/29868/pedf_r/Vizualni_percepce_reci_u_sluchove_postizenych.pdf.
Rigorózní práce. MASARYKOVA UNIVERZITA.
- 16 HLAĐO, P. *Profesní orientace adolescentů: poznatky z teorií a výzkumů*. Vyd. 1. Brno: Konvoj, 2012, 131 s. Monografie (Konvoj). ISBN 978-80-7302-164-1.
 - 17 LEJSKA, M. *Poruchy verbální komunikace a foniatrie*. Brno: Paido, 2003, 156 s. ISBN 80-7315-038-7.
 - 18 MŠ, ZŠ a SŠ pro sluchově postižené ve Valašském Meziříčí. [online]. 11. 2. 2016 [cit. 2016-02-11]. Dostupné z: <http://www.val-mez.cz/index.php?page=ms>
 - 19 MŠ, ZŠ a SŠ pro sluchově postižené ve Valašském Meziříčí. [online]. 11. 2. 2016 [cit. 2016-02-11]. Dostupné z: <http://www.val-mez.cz/index.php?page=spcsurdo>
 - 20 Vzdělávání dětí se sluchovým postižením – Šance Dětem. *Vzdělávání dětí se sluchovým postižením*. [online]. 9. 2. 2016 [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: <http://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/deti-se-zdravotnim-postizenim/vzdelavani-deti-se-specialnimi-potrebami/vzdelavani-deti-se-sluchovym-postizenim.shtml>
 - 21 Volba povolání | Kariérové vzdělávání. *Úvod do světa práce a povolání*. [online]. 9. 2. 2016 [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: <http://www.vychova-vzdelavani.cz/kvv/>
 - 22 Přijímání na střední školy a konzervatoře, MŠTM, ČR. *ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. [online]. 11. 2. 2016 [cit. 2016-02-11]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/stredni-vzdelavani/prijimani-na-stredni-skoly-a-konzervatore>
 - 23 VĚSTNÍK, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Koncepce poradenských služeb poskytovaných ve škole (č. j. 27 317/ 2004 – 24)* Sešit 7, červenec 2005.
 - 24 Co dělá školní psycholog – skolni psycholog.pdf. [online]. 11. 2. 2016 [cit. 2016-02-11]. Dostupné z: https://pf.ujep.cz/user_files/skolni%20psycholog.pdf
 - 25 VÁGNEROVÁ, M. *Školní poradenská psychologie pro pedagogy*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1074-4.
 - 26 ŠTECH, S. a ZAPLETALOVÁ, J. *Úvod do školní psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0368-1.
 - 27 Předpis č. 73/2005 Sb. Vyhláška o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. *Předpis č. 73/2005 Sb. Vyhláška o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných* [online]. [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-73>

11 Anotace

Jméno a příjmení:	Bc. Libor Stavinoha
Katedra:	Katedra technické a informační výchovy
Vedoucí práce:	Mgr. Martin Havelka, Ph.D.
Rok obhajoby:	2016

Název práce:	Problematika profesní orientace ve vzdělávání sluchově postižených
Název práce v angličtině:	The issue of professional orientation in education hearing Impaired
Anotace práce:	V teoretické části předložené diplomové práce vymezuje podstatné pojmy vázící se k problematice sluchově postiženého žáka a zaměřuje se na problematiku profesní orientace sluchově postiženého jedince. Aplikační část diplomové práce prezentuje výzkum zaměřený na zjištění postojů sluchově postižených žáků k problematice profesní orientace. Tento výzkum byl proveden na ZŠ a SŠ pro sluchově postižené žáky v České republice. Důležitým zjištěním je, že většina respondentů má o budoucí povolání zájem a chce pracovat. Motivací pro sluchově postižené jsou jejich známí, kteří dosáhli dobrého vzdělání a s ním spojeného dobrého pracovního zařazení.
Klíčová slova:	Sluchově postižený, školy pro sluchově postižené, vzdělávání, vzdělání, profesní orientace, volba povolání, přijímací řízení
Anotace v angličtině:	The theoretical part of my thesis defines the essential concepts pertaining to the issue of hearing impaired pupil and focuses on issues of professional orientation of hearing-impaired individuals. The practical part of the thesis presents research on the attitudes of hearing impaired pupils to the issue of professional orientation. This research was conducted at elementary and secondary schools for hearing impaired pupils in the Czech Republic. An important finding is that the majority of respondents have a future career interest and wants to work. The motivation for the hearing impaired are their friends, who have achieved a good education and is associated good job position.
Klíčová slova v angličtině:	Hearing impaired, schools for the deaf, education, training, professional orientation, career choice, admissions
Přílohy vázané v práci:	Dotazník č. 1 Problematika profesní orientace ve vzdělávání sluchově postižených v ZŠ Dotazník č. 2 Problematika profesní orientace ve vzdělávání sluchově postižených v SŠ
Rozsah práce:	88 stran
Jazyk práce:	Český jazyk

12 Seznam příloh

Příloha č. 1 – Dotazník pro základní školy

Příloha č. 2 – Dotazník pro střední školy

Příloha č. 1 – Dotazník pro základní školy

- 1) Věk
- 2) Pohlaví
- 3) Tvoje trvalé bydliště se nachází (podle kraje)
- 4) Jsem
- 5) Jsem držitelem
- 6) Do které třídy chodíš?
- 7) Které, předměty jsou ve škole podle tebe důležité?
- 8) Které, předměty tě ve škole baví?
- 9) Víš, na kterou školu se chceš po ukončení ZŠ hlásit?
- 10) Jaký obor chceš po ukončení ZŠ studovat?
- 11) Když ses rozhodoval o volbě povolání, měl jsi k tomu všechny informace, které jsi potřeboval?
- 12) Jaké povolání bys chtěl v dospělosti dělat?
- 13) Pracují oba tvoji rodiče?
- 14) Matka pracuje jako
- 15) Otec pracuje jako
- 16) Je podle tebe lepší chodit do práce nebo být nezaměstnaný?
- 17) Kdo ti pomáhá s výběrem povolání?
- 18) Cítíš, že tě postižení omezuje ve výběru povolání?
- 19) Jsi o povolání rozhodnutý?
- 20) Kdo ti pomáhá s učením?
- 21) Využíváš při výuce tlumočnicka?
- 22) Používáš při výuce moderní technologie?

Příloha č. 2 – Dotazník pro střední školy

- 1) Věk
- 2) Jste
- 3) Tvoje trvalé bydliště se nachází (podle kraje)
- 4) Jsem
- 5) Jsem držitelem
- 6) Který ročník studuješ?
- 7) Které předměty jsou ve škole podle tebe důležité?
- 8) Které předměty tě ve škole baví?
- 9) Jaké povolání bys chtěl po ukončení SŠ dělat?
- 10) Pracují oba tvoji rodiče?
- 11) Matka pracuje jako
- 12) Otec pracuje jako
- 13) Je podle tebe lepší chodit do práce nebo být nezaměstnaný?
- 14) Kdo ti pomáhal s výběrem studia?
- 15) Baví tě studium?
- 16) Pokud tě studium baví, označ PROČ?
- 17) Po ukončení SŠ
- 18) Využíváš při výuce tlumočnicka?
- 19) Používáš při výuce moderní technologie?
- 20) Jakou speciální pomůcku používáš při studiu?